

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Aurelija Vaidelytė

LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO
GYVYBINGUMO VERTINIMAS

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas
profesorius Valentinas Navickas

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO
GYVYBINGUMO VERTINIMAS

Baigiamasis magistro projektas

Verslo ekonomika, 6211JX042

Vadovas

..... profesorius Valentinas Navickas
(parašas) 2018 12 ...

Recenzentas

..... lekt. dr. Tomas Stravinskas
(parašas) 2018 12 ...

Projektą atliko

..... Aurelija Vaidelytė
(parašas) 2018 12 17

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Aurelija Vaidelytė

Verslo ekonomika, 6211JX042

Baigiamojo magistro projekto „Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2018 m. gruodžio 17 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Aurelijos Vaidelytės**, baigiamasis magistro projektas tema „Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ir tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame projekte nėra viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose sąraše. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį projektą niekam nesu mokėjusi.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Aurelija, Vaidelytė. Evaluating of Economic Viability in Logistics Sector Companies. Master's Final Degree Project / supervisor prof. dr. Valentinas Navickas; School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Study area, study field: Social Science, Economics.

Keywords: *logistics sector, logistics sector companies, economic viability, economic viability assessment, economic analysis.*

Kaunas, 2019. 85 pages.

SUMMARY

In the modern world, individual needs cannot be accomplished without logistics, thus, this sector is a vital for society. It influences our way and quality of life greatly and contributes to economic and cultural development of the country. Thus, the functionality of society highly depends on the quality of services provided by logistics companies.

Logistics sector is fourth in terms of its importance after industry, trade, and agriculture since the contribution of logistics into the GDP of Lithuania is increasing annually. In 2017, the logistics sector of Lithuania created 13 percent of the gross domestic product, i.e., the biggest ratio in the European Union. This sector is rapidly expanding, as a result, it creates new workplaces. It may be stated, that the logistics sector is important for both the private sector and the national macroeconomics.

A flow of goods from a manufacturer to a consumer, and raw materials – from their extraction spot to production location or via manufacturing and a distribution system to an end consumer is impossible without effectively operating logistics sector. If it is properly organised, this sector connects the links of manufacture and trade improving the economic status of the business units and positively affecting the operation of other economic branches. Therefore, it is of great importance for logistics companies to constantly improve their activities, increase their effectiveness fully and strive to make their activities economically vital. Due to multiple internal and external factors, fluctuations of economic viability may occur and in order to determine their causes it is necessary to perform economic viability assessment.

The Object: the economic viability of logistics sector companies.

The Aim: to identify the assessment methods of logistics sector companies' economic viability and perform their verification.

After performing the analysis of scientific literature, economic analysis of logistics sector companies, the expert assessment revealed that the economic viability of the logistics sector depends on internal and external environmental factors. A business unit cannot influence external factors, however, it may observe and control the internal factors. After evaluating experts' opinion, the activity of logistics

companies are mostly affected by the following external factors: the overall economic situation of the sector, economic growth, internal and foreign policy, tax system, geographical location, while the internal factors are as follows: correct business strategy and labour system, inner communication, personnel qualification and motivation, and competence of the managers.

After performing the financial analysis of the data indicated in the financial accounts submitted by logistics sector companies, it may be stated that this sector operates profitably, though the cost in the income structure takes up 90 percent of all income. What influences the amount of cost income the most is not administration employees' wages, road and other activity-related fees, insurance costs, and other similar costs, but the amortisation of fixed assets. The profitability and performance efficiency indicators of the analysed logistics sector company are quite good, however, the solvency ratios show that constantly investing in fixed assets poses risk. So, in summary, it may be concluded that the logistics sector is economically vital, since the net profit of the analysed period is positive, what is one of the main conditions describing economic viability.

Aurelija, Vaidelytė. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas. Magistro baigiamasis projektas / vadovas profesorius Valentinas Navickas; Kauno technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas.

Studijų sritis, studijų kryptis: Socialiniai mokslai, Ekonomika.

Reikšminiai žodžiai: *logistikos sektorius, logistikos sektoriaus įmonės, ekonominis gyvybingumas, ekonominio gyvybingumo vertinimas, ekonominė analizė.*

Kaunas, 2019. 85 puslapiai.

SANTRAUKA

Šiuolaikiniame pasaulyje individualaus asmens poreikiai negali būti vykdomi be logistikos sektoriaus, todėl šis sektorius yra gyvybiškai svarbus visuomenei. Jis daro didelę įtaką mūsų gyvenimo būdui ir kokybei bei plėtoja šalies ekonomiką ir kultūrą. Taigi visuomenės funkcionavimas labai priklauso nuo logistikos sektoriaus įmonių paslaugų kokybės.

Logistikos sektorius yra ketvirtas pagal svarbą šalyje po pramonės, prekybos ir žemės ūkio, nes logistikos indėlis į šalies BVP Lietuvoje kiekvienais metais nuolat auga. 2017 m. Lietuvos logistikos sektorius sukūrė 13 proc. šalies bendrojo vidaus produkto, o tai aukščiausias rodiklis Europos Sąjungoje. Šis sektorius labai dideliais tempais plečiasi, todėl yra sukuriamos naujos darbo vietos. Galima teigti, jog logistikos sektorius yra svarbus ne tik privatiems asmenims, bet ir šalims makroekonominio lygmeniu.

Žaliavų, medžiagų ar jau baigtų gaminti prekių judėjimas nuo gamintojo iki galutinio vartotojo yra neįsivaizduojamas be efektyviai veikiančio logistikos sektoriaus. Šis sektorius sujungia gamybos ir pardavimo grandis, jei jis yra gerai organizuotas, tai gali daryti teigiamą įtaką kitų ūkio šakų darbui, taip gerindamas šių verslo vienetų ekonominę padėtį. Todėl itin svarbu, jog logistikos sektoriaus įmonės nuolat gerintų veiklą, keltų savo efektyvumą bei stengtųsi, kad jos veikla būtų ekonomiškai gyvybinga. Dėl daugelio vidinių ir išorinių veiksnių gali susiformuoti ekonominio gyvybingumo svyravimai, kurių priežastims išsiaiškinti būtina atlikti ekonominio gyvybingumo vertinimą.

Darbo objektas – logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas.

Darbo tikslas – identifikuoti logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo metodus ir atlikti jų verifikavimą.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, logistikos sektoriaus įmonių ekonominė analizė, ekspertinis vertinimą buvo ištirta, jog logistikos sektoriaus ekonominis gyvybingumas yra priklausomas nuo vidinių bei išorinių aplinkos veiksnių. Išorinių veiksnių verslo vienetas negali įtakoti, tačiau vidinius gali stebėti bei kontroliuoti. Ištyrus ekspertų nuomonę, didžiausią įtaką logistikos sektoriaus įmonių veiklai daro šie išorės veiksniai: sektoriaus bendroji ekonominė situacija, ekonomikos augimas, vidaus ir užsienio

politika, mokesčių sistema, geografinė vieta bei šie vidaus: teisinga veiklos strategija ir darbo sistema, vidinė komunikacija, darbuotojų kvalifikacija ir motyvacija, vadovų kompetencija.

Atlikus logistikos sektoriaus įmonių finansinėse ataskaitose pateiktų duomenų finansinę analizę, galima teigti, jog šiame sektoriuje dirbama pelningai, nors savikaina pajamų struktūroje užima 90 proc. visų pajamų. Savikainos pajamų dydį įtakoja ilgalaikio turto amortizacija, ne administracijos darbuotojų darbo užmokestis, kelių ir kiti su veikla susiję mokesčiai, draudimo išlaidos ir kitos panašios išlaidos. Logistikos sektoriaus analizuojamos įmonės pelningumo ir veiklos efektyvumo rodikliai yra pakankamai geri, tačiau mokumo rodikliai rodo, jog yra rizikingai investuojama į ilgalaikį turtą. Taigi apibendrinus galima daryti išvadą, jog logistikos sektorius yra ekonomiškai gyvybingas, nes grynasis pelnas visu analizuojamu laikotarpiu – teigiamas, o tai yra viena iš pagrindinių sąlygų apibūdinančių ekonominę gyvybingumą.

TURINYS

Paveikslėlių sąrašas	8
Lentelių sąrašas	10
IVADAS.....	11
1. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO PROBLEMOS ANALIZĖ	12
1.1. Lietuvos logistikos įmonių kokybinė apžvalga 2008 – 2017 m.	12
1.2. Lietuvos logistikos įmonių kiekybinė apžvalga 2008 – 2017 m.	15
1.3. Logistikos įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problema	18
2. TEORINIAI LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO SPRENDIMAI	20
2.1. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos	20
2.2. Ekonominio efektyvumo ir ekonominio efektingumo sampratos	24
2.3. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas	29
2.3.1. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai	29
2.3.2. Logistikos sektoriaus įmonių gyvybingumo vertinimo rodikliai	31
2.4. Logistikos įmonių ekonominis gyvybingumas	38
2.4.1. Logistikos samprata	38
2.4.2. Logistikos sektoriaus reikšmė ekonomikai	41
3. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO METODOLOGIJA	44
4. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA	47
4.1. Logistikos įmonių finansinė analizė	47
4.2. Logistikos įmonių santykiniai finansiniai rodikliai	52
4.3. Logistikos įmonių ekspertinis vertinimas	56
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	67
LITERATŪRA	69
PRIEDAI	74

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Lietuvos logistikos sektoriaus įmonėse dirbančiųjų skaičius 2008 - 2017 m. (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2018)
- 2 pav. Logistikos ir kituose sektoriuose dirbančių asmenų Lietuvoje struktūrinė analizė 2008 - 2017 m. (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2018)
- 3 pav. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio kaita 2010 – 2017 m. (Versli Lietuva, 2017)
- 4 pav. 2017 m. I ketv. Lietuvos transporto paslaugų rinkų TOP10, mln. Eur (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2017)
- 5 pav. Lietuvoje veikiančių logistikos įmonių skaičius 2008 - 2017 m (sudaryta pagal, Lietuvos statistikos departamentas, 2018)
- 6 pav. Ekonominio gyvybingumo grįžtamasis ryšys literatūroje (sudaryta pagal Gulbinas ir Balvočiūtė, 2008)
- 7 pav. Vidiniai ir išoriniai ekonominio gyvybingumo veiksniai (pagal Savickienė ir Savickienė, 2012)
- 8 pav. Efektyvumą ir efektingumą apimantys veiksniai. (sudaryta pagal Eurostat, 2015)
- 9 pav. Logistikos sektoriaus įmonės veiklos vertinimo dalys.
- 10 pav. Ekonominio gyvybingumo rodikliai. (sudaryta pagal Koleda & Lace, 2009; Scott & Colman, 2008)
- 11 pav. Ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai. (sudaryta pagal Mackevičius, Poškaitė ir Vilis, 2011, Savickienė ir Slavickienė, 2012, Lileikienė ir Grigaliūnienė, 2014)
- 12 pav. Pelningumo rodiklių vertinimas. (sudaryta pagal Mackevičius, Poškaitė ir Vilis, 2011, Savickienė ir Slavickienė, 2012, Lileikienė ir Grigaliūnienė, 2014)
- 13 pav. Subjektai suinteresuoti logistikos sektoriaus veikla (sudaryta pagal Vaisliauskas, 2013)
- 14 pav. Transporto rūšys (sudaryta pagal Vaisliauskas, 2013)
- 15 pav. Transporto ir ekonomikos ryšys (sudaryta pagal Jeržemskis, Jokubauskas ir Alminas, 2012)
- 16 pav. Ekspertų vertinimų standartinio nuokrypio priklausomybė nuo ekspertų skaičiaus (Rudzikienė, 2005)
- 17 pav. UAB „Logista“ pajamų struktūra (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)
- 18 pav. UAB „Logista“ pajamų ir pardavimo savikainos dinamika (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)
- 19 pav. UAB „Logista“ pelno dinamika (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

20 pav. UAB „Logista“ pelningumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

21 pav. UAB „Logista“ mokumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

22 pav. UAB „Logista“ apyvartumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

23 pav. Respondentų paskirstymas pagal lytį ir amžių (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

24 pav. Respondentų paskirstymas pagal lytį ir amžių (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

25 pav. Respondentų darbo patirtis logistikos sektoriaus įmonėje (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

26 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios aplinkos (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

27 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios ekonominiai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

28 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios politiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

29 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios socialiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

30 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios gamtiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

31 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios technologiniai – moksliniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

32 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios vidiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos logistikos sektoriaus ekonominiai rodikliai (sudaryta pagal Statistikos departamentas ir Lietuvos bankas, 2017)

2 lentelė. Veikiančių įmonių struktūra 2017 m. pradžioje pagal ūkio sektorius (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ duomenis)

3 lentelė. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos mokslinėje literatūroje (sudaryta pagal Širkūnaitė, 2013, p. 25-26)

4 lentelė. Efektingumo ir efektyvumo indikatoriai (sudaryta pagal Išoraitė, 2005)

5 lentelė. Efektyvumo apibūdinimą apibrėžiantys tipai (sudaryta pagal Lukoševičių ir kt., 2005)

6 lentelė. Logistikos veikos vertinimas įmonės ir šalies lygmenyje (sudaryta pagal Eurostat, 2015)

7 lentelė. Veiklos sąnaudų dedamųjų pokytis 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

IVADAS

Darbo aktualumas: Jau ilgą laiką logistika yra itin svarbi dėl vartotojiškos visuomenės poreikių, skatinančių plėsti tarptautinę prekybą bei didinančių importo ir eksporto apimtis. Logistikos paslaugas teikiančių įmonių įnašas į šalies BVP Lietuvoje kiekvienais metais didėja. Šio sektoriaus plėtra turi reikšmės ir kitų sektorių vystymuisi, o Lietuvoje naujų įmonių augimas ir konkurencija tarp jų didesnė nei kitose šalies ūkio šakose. Logistikos įmonės kuria darbo vietas ir asmenims turintiems menką išsilavinimą už darbo užmokestį, kuris yra didesnis nei kitose panašios kompetencijos reikalaujančiose srityse. Taigi galima teigti, jog logistikos sektoriaus įmonių teikiamos paslaugos yra strategiškai aktualios bei turi reikšmės šalies užimtumo lygio gerinimui. Logistikos efektyvumas ir jo kaštai yra sudedamoji viso gamybos ir paskirstymo proceso dalis, o jos ekonominis gyvybingumas itin svarbus ne tik privatiems asmenims, bet ir šaliams makroekonominio lygmeniu.

Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo stiprumą lemia veiklos specifiniai ir makroekonominiai veiksniai. Šie veiksniai gali būti tarpvalstybiniai santykiai, valstybių teisiniai nutarimai bei įstatymai, darbo našumas, vadovų bei darbuotojų žinios ir kompetencijos, žmogiško kapitalo profesinis lygis. Dėl daugelio vidinių ir išorinių veiksnių gali susiformuoti ekonominio gyvybingumo svyravimai, kurių priežastims išsiaiškinti būtina atlikti ekonominio gyvybingumo vertinimą.

Darbo problema: kaip įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, esant skirtingiems ekonominio gyvybingumo metodų vertinimo prioritetams bei įvairovei (metodų).

Darbo objektas – logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas.

Darbo tikslas – identifikuoti logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo metodus ir atlikti jų verifikavimą.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti logistikos sektoriaus įmonių svarbą Lietuvos ekonomikai;
2. Apibūdinti logistikos sektoriaus įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problemą;
3. Išnagrinėti ekonominio gyvybingumo koncepcijas;
4. Ištirti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą lemiančius veiksniai;
5. Išanalizuoti logistikos sektoriaus įmonių santykinius rodiklius;
6. Atlikti logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo ekspertinį vertinimą.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė; statistinių duomenų analizė; grafinis duomenų vaizdavimas; ekonominė analizė – logistikos sektoriaus įmonių finansinėse ataskaitose pateiktų duomenų finansinė analizė; ekspertinis vertinimas.

1. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO PROBLEMOS ANALIZĖ

1.1. Lietuvos logistikos įmonių kokybinė apžvalga 2008 – 2017 m.

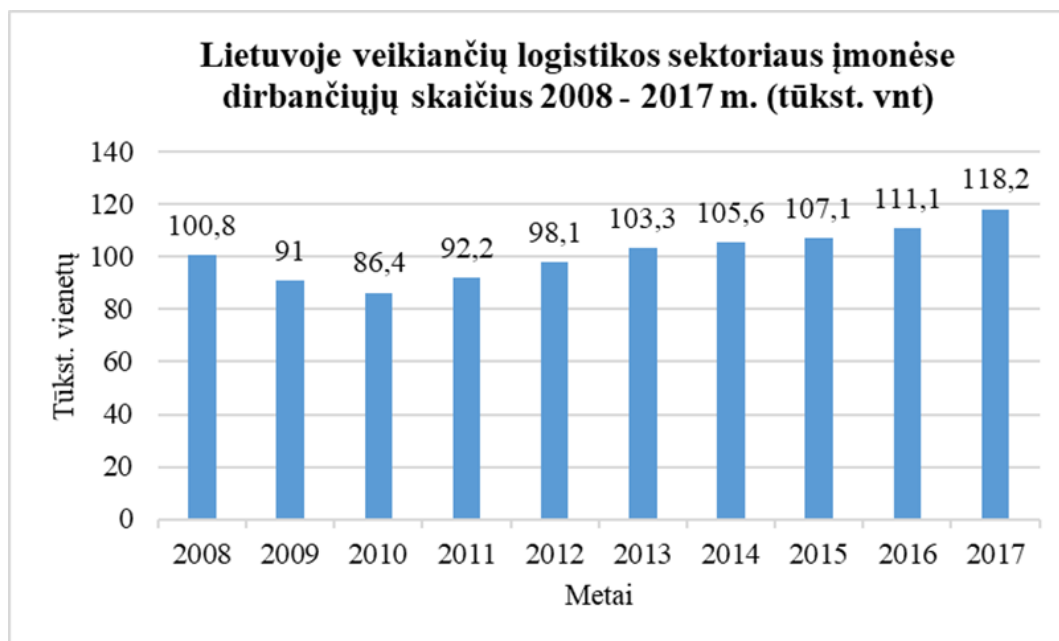
Logistikos ir transporto sektoriaus kokybinės apžvalgos atlikimui galima naudoti daug būdų ir analizuoti įvairius apsektus. Remiantis mokslinė patirtimi tikslingiausia kokybinę apžvalgą atlikti per logistikos sektoriaus įmonėms aktualias išorines aplinkas.

Ekonominė aplinka. Analizuojant logistikos sektorių yra pastebėta, kad vyriausybė šį sektorių laiko strateginiu. 2012 m. šiame sektoriuje dirbo 7 proc. visų šalies įmonių (per 6 tūkst.), o tai turi didelę įtaką ekonomikos gyvybingumui. 2017 metų pradžioje logistikos sektorius yra trečioje vietoje pagal ūkio sektorius, jame veikiančių įmonių yra beveik 10 procentų. Eurostat (2018 m.) duomenimis, logistikos sektorius sukuria apie 11 milijonų darbo vietų visoje Europoje bei įneša beveik 5 procentus (548 mlrd. Eurų) viso ES bendrojo vidaus produkto, todėl gali būti laikomas vienu iš svarbiausių sektorių ekonomikos plėtrai. SEB banko analitikų analizė atskleidė, kad 2017 m. Lietuvos logistikos sektorius sukūrė apie 13 proc. šalies BVP. Tarptautinių krovinių užsakymų mastas uždirba didžiausias pajamas per pastaruosius dešimt metų. LR susisiekimo ministerijos (2017) straipsnyje, nurodoma 2016 – 2017 metų pirmojo pusmečio rezultatų statistika: Lietuvos logistikos paslaugų eksportas padidėjo beveik 23 proc., todėl kilo sektoriaus paslaugų pajamos apie 17 proc. Taigi, remiantis paskutiniųjų laikotarpių duomenimis, galima teigti, kad logistikos sektoriaus įmonių sukuriamą bendrą pridėtinę vertę atlieka itin svarbų vaidmenį bendrame šalies BVP kontekste.

Politinė aplinka. Lietuvos logistikos sektoriui politinė aplinka šiuo metu yra palanki nors yra priklausoma nuo politinių įvykių, kuriuos įtakoja rinkos sprendimai. Logistikos sektoriaus veiklą lemia ne tik Lietuvos respublikos įstatymai, bet ir tų valstybių teisės aktai, kuriose yra vykdomas pervežimas. Transportavimo paslaugas teikiančios įmonės privalo laikytis kelių eismo taisyklių ir kitų teisės aktų, susijusių su krovinių vežimu bei jų laikymu. Taip pat krovinio gabenimo taisyklės nustato CMR konvencija.

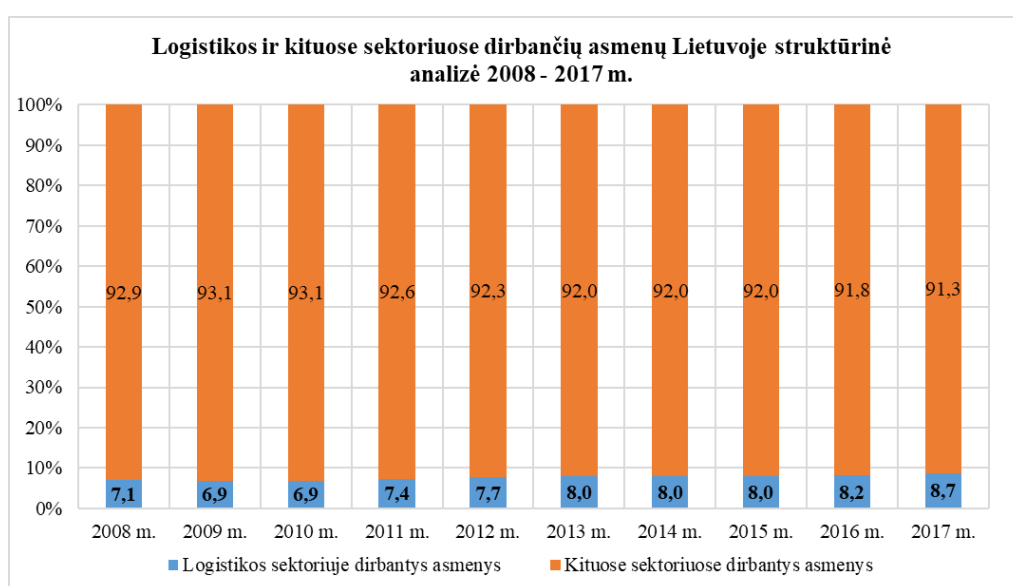
Socialinė – kultūrinė aplinka. Čižiūnienė, Kaminskas, Petraška (2016) atliktame ekspertiniame vertinime buvo pastebėta, kad regionų ar tarpžemyninių valstybių socialinės – kultūrinės aplinkos ir darbo kultūra skiriasi, todėl logistikos sektoriuje neretai tai sukelia sunkumus vykdant tarptautinius sandorius, kurių logistinėje veikloje yra daug.

Gyventojų skaičius yra vienas svarbiausių rodiklių apibūdinančių socialinę aplinką. Lietuvos darbo biržos duomenimis 2016 – 2017 metais logistikos sektoriuje itin trūksta darbuotojų, o į jas pretenduojantys asmenys neturi tinkamos kvalifikacijos, kompetencijų ar patirties. Nors logistikos sektoriuje dirbančiųjų skaičius palyginus 2008 metus ir 2017 metus išaugo 17 proc. (žr. 1 pav.)

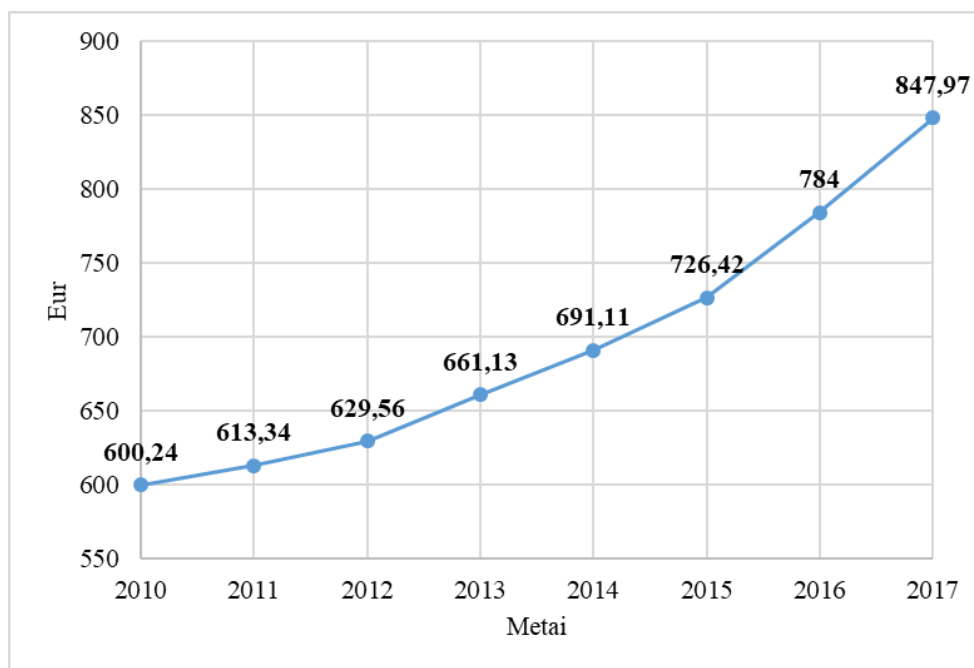
1 pav. Lietuvos logistikos sektoriaus įmonėse dirbančiųjų skaičius 2008 - 2017 m. (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2018)

Atlikus logistikos sektoriuose dirbančių asmenų analizę, galima pastebėti, kad logistikos sektorius turi didelę reikšmę Lietuvos gyventojų užimtumui, nes sukuria nemažą dalį darbo vietų. 2008 – 2017 m. logistikos sektoriuje dirbo apie 8 proc. (žr. 2 pav.) visų šalies dirbančiųjų. 2009 – 2010 m. rodiklis buvo gana prastas t. y. 6,9 proc., o nuo 2013 m. situacija pasikeitė, nes dirbančiųjų skaičius logistikos sektoriuje pasiekė 8 proc, ir nemažėjo visa nagrinėjamą laikotarpį. 2017 metais šis rodiklis siekė 8,7 proc. Sumažėjusiam logistikos sektoriaus įmonėse dirbančiųjų skaičiui įtakos turėjo pasaulinė ekonominė krizė, kuri lėmė neigiamas pasekmes, tokias kaip įmonių bankrotai, nedarbas. Nuslūgus ekonominės krizės piko metui, dirbančių asmenų skaičius ėmė augti.

2 pav. Logistikos ir kituose sektoriuose dirbančių asmenų Lietuvoje struktūrinė analizė 2008 - 2017 m. (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2018)

Verslios Lietuvos apžvalgoje (2017) pastebėta darbo užmokesčio augimas 2016 – 2017 metai yra labai stiprus, o užimtumas Lietuvoje 2017 m. neauga. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2017 m. pirmąjį pusmetį per metus kilo apie 9 proc. (žr. 3 pav.). Aukštas nedarbo lygis bei neaugantis užimtumas, kai didėja darbo užmokestis, rodo darbo rinkos problemas, tokias kaip, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumą. Verslo vienetų galimybę plėstis naudojant vidinius finansavimo šaltinius ir pelno augimą neigiamai veikia spartus darbo užmokesčio augimas.

3 pav. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio kaita 2010 – 2017 m. (Versli Lietuva, 2017)

Nuo 2018 m. sausio 1 d. minimalus darbo užmokestis Lietuvoje yra 400 eurų. 2017 metais liepos 1 dieną įsigaliojęs darbo kodeksas nurodo, jog tik nekvalifikuotam darbui gali būti taikomas minimalus darbo užmokestis. Tokiu darbu gali būti laikoma veikla, kuriai nėra reikalingi jokie specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, taigi logistikos sektoriuje minimalus darbo užmokestis negali būti mokamas, nes reikalingos kvalifikacijos, pvz.: vairuotojo pažymėjimas su papildomomis kategorijomis.

Gamtinė aplinka. Lietuvoje logistikos sektoriaus geografinė padėtis yra patogi, tačiau šalies vartojimo ir gamybos rinka nėra pakankama, kad būtų efektyviai išnaudojamos visos šalies logistikos sistemos galimybės skirtos tenkinti tik vidaus eksporto bei importo vežimų reikmes. Lietuvoje registruota daugiau nei 25 tūkst. sunkiųjų krovininių transporto priemonių, kurios vienu metu gali pervežti apie 24 tonas krovinų, tačiau šalyje yra tik 3 mln. gyventojų. Taigi, šalies gabenimo pajėgumas yra itin didelis, todėl logistikos sektorius neapsiriboja tik vežimais į ir iš Lietuvos, o dirba Europos sąjungoje. Viena iš svarbiausių Lietuvos logistikos sektoriaus veiklos prioritetų yra „trečiosios logistikos šalys“, kaip prekybos tarpininko tarp Vakarų ir Rytų, pozicijų stiprinimas.

Logistikos sektorius yra atsakingas už krovinių pervežimą sausumos, oro bei vandens keliais. Krovinių gabenimas yra procesas vykstantis nuolatos, taigi nepavyksta išvengti šalutinių veiklos produktų, tokių kaip teršalai, kurie patenka į aplinką bei dažnai viršija leistiną normą. Šiuo metu daugelis ES šalių siekia mažinti taršos lygį, todėl autotransporto priemonėms teršiančioms aplinką yra taikomos sankcijos.

Technologinė - mokslinė aplinka. Informacinės technologijos ir mokslinė informacija įtakoja logistikos sektorių. Automatizacija ir informacinės technologijos kelia krovinių gabenimo lygį, gerina darbo kokybę. Lietuvos statistikos departamento duomenimis

2014–2016 metais buvo tiriamos ir diegiamos logistikos inovacijos. Per šį laikotarpį 38 proc. projekte dalyvavusiųjų pritaikė e. pirkimų sistemas, 37,5 proc. – atsargų valdymo sistemas, o 27,4 proc. – skaitmenines tiekimo grandinės valdymo operacijas.

Atlikus kokybinę 2008 – 2017 metų Lietuvos logistikos sektoriaus įmonių apžvalgą, galima daryti išvadą, jog išorinės aplinkos yra palankios sektoriaus plėtrai Lietuvoje bei Europos sąjungoje. 2008 m. ekonominė padėtis buvo prasta ne tik logistikos sektoriuje dėl pasaulinės finansų krizės. Politinė, geografinė bei kitos aplinkos nagrinėjamu laikotarpiu buvo palankios.

1.2. Lietuvos logistikos įmonių kiekybinė apžvalga 2008 – 2017 m.

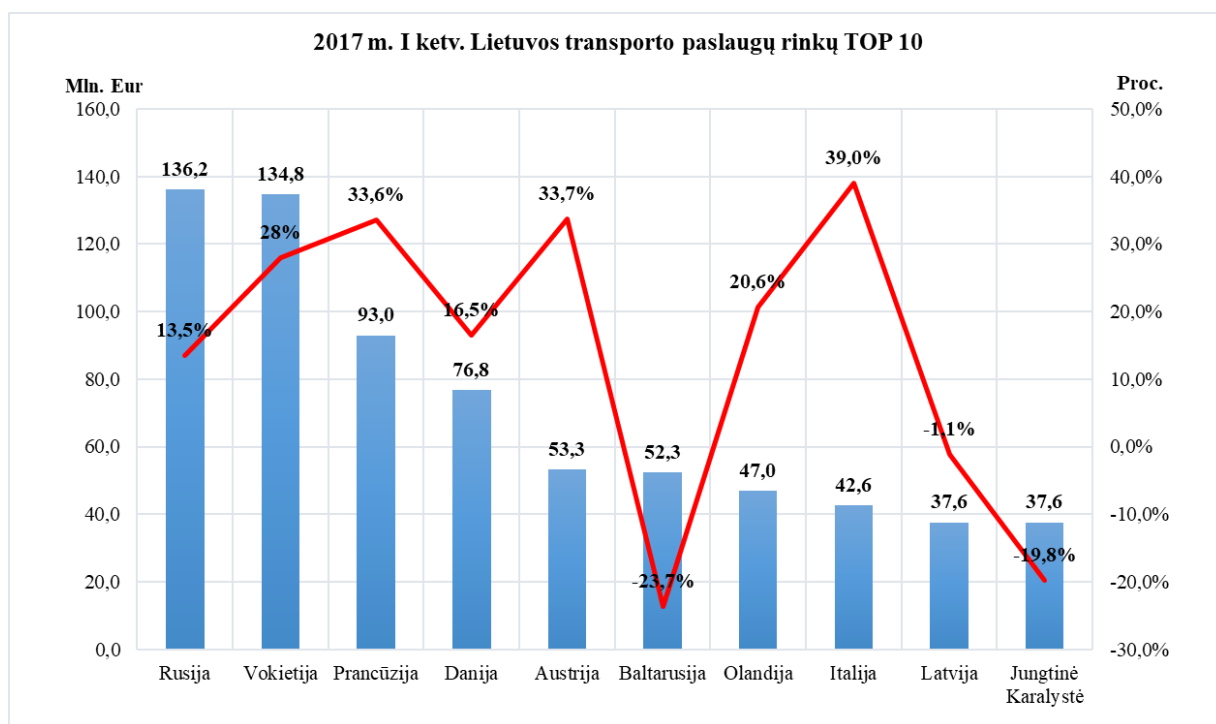
Analizuojant Lietuvos logistikos sektoriaus įmonių veiklą 2008 – 2017 m., tikslinga atlikti kiekybinę analizę remiantis statistiniais duomenimis. Makroekonominis rodiklis, tokius kaip infliacija, nedarbo lygis, užimtumo lygis, eksporto / importo apimtys ir kt., galima susieti su šalies ekonominiu augimu. Daugelis ekonomistų sutinka, kad ekonomikos augimui išmatuoti yra naudojamas bendras vidaus produktas (BVP). 2017 m. pagrindiniai logistikos sektoriaus ekonominiai rodikliai rodo augimą: transporto ir saugojimo bendroji pridėtinė vertė augo 6 proc., transporto paslaugų pajamos 17,8 proc., transporto paslaugų eksportas 19,6 proc. (žr. 1 lentelę). Tokį logistikos sektoriaus rodiklių augimą galėjo nulemti eksporto augimas, atsigaunanti euro zona bei atsigaunančios investicijos (įmonės ryžtasi daugiau investuoti, išlieka pigus skolinimasis, išnaudojami gamybiniai pajėgumai).

1 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos logistikos sektoriaus ekonominiai rodikliai (sudaryta pagal Statistikos departamentą ir Lietuvos banką, 2017)

	2015 m.	2016 m.	2017 m. I ketv.	Pokytis 16/17 I ketv.
Bendroji pridėtinė vertė (BPV), mlrd. Eur:	33,576	34,697	8,218	6,80 %
Transportas, saugojimas ir ryšiai, mlrd. Eur	4,394	4,62	1,106	5,96 %
Indėlis į BPV, proc.	13,10 %	13,80 %	13,50 %	-

Transportas ir saugojimas, mlrd. Eur	3,832	4,04	0,961	6,20%
Indėlis į BPV, proc. (neapskaitant ryšių)	11,40 %	11,70 %	11,70 %	-
Logistikos paslaugų pajamos, mlrd. Eur	7,337	7,868	2,029	17,80 %
Transporto paslaugų pajamos, mlrd. Eur	3,518	3,87	1,039	19,60 %

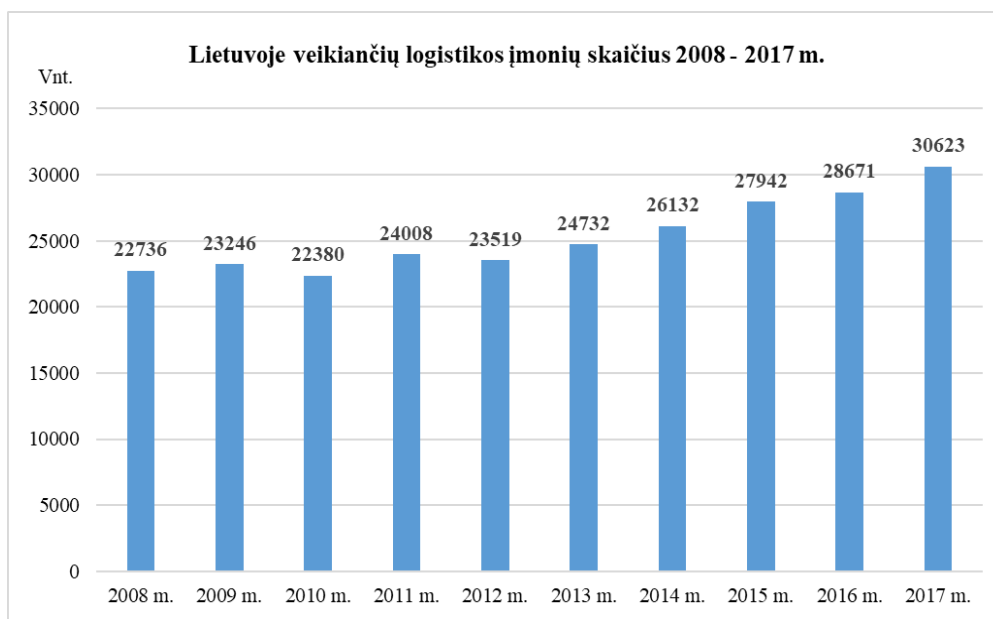
Lietuvos banko duomenimis, vis daugiau eksportuojama į Europos sąjungos šalis bei pirmą kartą nuo abipusių Europos sąjungos ir Rusijos įvestų sankcijų net 13,5 proc. augo eksporto apimtys su Rusija, o itin krito eksportas į Jungtinę Karalystę 19,8 proc., dėl „Brexit“ (žr. 4 pav.). 2016 metais logistikos sektoriaus įmonės reikšmingai padidinusios transporto priemonių parką, pasinaudojo išaugusiomis tarptautinės prekybos apimtimis, siūlydamos ir parduodamos savo paslaugas, todėl padidėjo Lietuvos vežėjų konkurencingumas, išaugo užimamų rinkų dalys Vakarų rinkose – Vokietijoje (13 proc.), Prancūzijoje (9 proc.), Danijoje (7,4 proc.).

4 pav. 2017 m. I ketv. Lietuvos transporto paslaugų rinkų TOP10, mln. Eur (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2017)

Kiekybiniai apžvalgai atlikti svarbu išanalizuoti veikiančių įmonių Lietuvoje rodiklį. Remiantis 5 paveikslo duomenimis, galima teigti, kad 2008 – 2017 m. logistikos įmonių skaičius išaugo nuo 22736 vnt. iki 30623 vnt. t. y. 34,7 proc. Šis rodiklis augo viso nagrinėjamo laikotarpio metu, išskyrus 2010 metais kai pasiekė mažiausią dydį (22380 vnt.) ir 2012 metais. Logistikos įmonių sumažėjimui galėjo

turėti įtakos pasaulinė krizė, jos pasekmės buvo juntamos nagrinėjamo laikotarpio pradžioje itin smarkiai.

5 pav. Lietuvoje veikiančių logistikos įmonių skaičius 2008 - 2017 m (sudaryta pagal, Lietuvos statistikos departamentas, 2018)

Garalis (2008) teigia, jog atėjus ekonominiams sunkumams smarkiai sumažėjo užsakymų skaičius, sandėlio ir transportavimo. Mažosios logistikos įmonės turėjo nutraukti veiklą dėl bankroto, nes dauguma rinkos dalyvių pradėjo ieškoti galimybių sutaupyti, todėl buvo priversti ieškoti pigesnių logistikos operatorių.

2 lentelė. Veikiančių įmonių struktūra 2017 m. pradžioje pagal ūkio sektorius (sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ duomenis)

	Skaičius, tūkst. vnt.	Dalis (nuo visų įmonių skaičiaus)	Pokytis per metus, tūkst. vnt.
Iš viso	83,3		+3,4
Žemės ūkis	2,4	2,80 %	+0,1
Pramonė	9,4	11,30 %	+0,2
Statyba	7,7	9,30 %	+0,4
Didmeninė ir mažmeninė prekyba	25,3	30,30 %	+0,2
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	10,2	12,20 %	+0,9
Logistika	8,0	9,60 %	+0,4
Nekilnojamojo turto operacijos	4,7	5,70 %	+0,2
Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	3,5	4,20 %	+0,1
Administracinė ir aptarnavimo veikla	3,2	3,80 %	+0,1
Kitos paslaugos	9,0	10,80 %	0,7

Analizuojant 2 – oje lentelėje pateiktus duomenis, galima pastebėti, kad 2017 metų pradžioje Lietuvoje veikė 83,3 tūkst. įmonių, iš kurių logistikos sektoriuje veiklą vykdė 8000 įmonių. Logistikos sektorius užima penktą vietą skirstant pagal ūkio sektorius, t. y. saugojimo ir transportavimo veiklą vykdė beveik 10 proc. įmonių Lietuvoje. Lyginant su 2016 metais juridinių asmenų skaičius 2017 metų pradžioje Lietuvoje išaugo 4 proc., o logistikos sektoriuje 400 įmonių, tai sudaro 5 proc. Taigi išanalizavus 5 paveikslą ir 2 lentelę galima daryti išvadą, kad Lietuvos logistikos sektoriaus įmonių skaičius nagrinėjamu laikotarpiu buvo pakankamai stabilus.

Atlikus kiekybinę 2008 – 2017 m. Lietuvos logistikos sektoriaus įmonių apžvalgą, galima teigti, kad šis sektorius yra svarbus Lietuvos ekonomikoje, nes neša nemažą indėlį BVP rodiklio struktūroje. Logistikos sektorius yra penktas iš didžiausių Lietuvos ūkio sektorių. Analizuojant juridinių asmenų skaičių Lietuvoje, 2009 – 2010 metais, logistikos sektorius patyrė nuosmukio laikotarpį, bet jau nuo 2011 m. sektoriaus situacija sparčiai gerėjo.

1.3. Logistikos įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problema

Ekonominis gyvybingumas ir jo vertinimo koncepcija plačiai išanalizuota užsienio bei Lietuvos autorių, tačiau logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo problematika nėra pakankamai išnagrinėta.

1976 metais V. Bull vienas iš pirmųjų pasiūlė ekonominio gyvybingumo sąvoką. Mokslininkas ekonominį gyvybingumą apibūdino kaip ūkio, miesto, valstybės ar kitos sistemos tvaraus augimo ir gerovės matą. 1978 metais jam pritarė, E. Tuma ir H. Drabkin, kai atliko detalius tyrimus. Jie teigė, kad siekiant ekonominių tikslų yra matuojamas augimo ir plėtros pajėgumas apibūdinantis ekonominį gyvybingumą (Fedorchenko, 2008).

XX amžiuje 10 dešimtmetyje, buvo pateikta ekonominio gyvybingumo sampratos versiją. Anot autorių, logistikos sektoriaus ekonominis gyvybingumas atspindi šio sektoriaus ekonominę ir finansinę būklę, todėl yra svarbus vertinant sektoriaus veiklą, nes ekonominis gyvybingumas lemia sektoriaus gebėjimą geriausiai naudojant turimus išteklius teikti kokybišką paslaugą (A. Adelaja & Sullivan, 1998; S. Adelaja & Colunga-Garcia, 2007). Logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas yra itin susijęs su veiklos rezultatais. Taip pat, kelti ilgalaikį ekonominį gyvybingumą, investuojant į išteklių kokybę surinktas lėšas geba tik ekonomiškai gyvybingos logistikos sektoriaus įmonės.

Užsienio ir Lietuvos autoriai Popelier (2009), Koleda & Lace (2010), Scotti, Bergmann, Henke & Hovarka (2011), Savickienė, J. ir Slavickienė, A. (2012) akcentuoja, jog vertinant logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą itin svarbu identifikuoti išorinius bei vidinius veiksnius, kurie lemia verslo vieneto veiklos rezultatus. Koleda & Lace (2009) teigia, kad logistikos sektoriaus įmonės yra laikomos

ekonomiškai gyvybingomis, tuomet, kai jų pinigų srautai bei kapitalo grąža yra teigiami ir dėl to verslo vienetai yra likvidūs ir mokūs.

Aubin, Bayen & Saint – Pierre (2011) nurodo, kad logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas turėtų būti nagrinėjamas keliais aspektais, pavyzdžiui, ekonominiu, politiniu, socialiniu. Popelier (2009) savo tyrimuose naudoja ekonominėmis analizėmis grįstą metodą, jis padeda įvertinti verslo subjekto struktūrą, veiklos rezultatus laiko atžvilgiu. Scott & Colman (2008) ir Doye (2009) pripažįsta, jog vertinant ekonominį gyvybingumą nevienodais būdais, išvados gali būti skirtingos.

Daugelis mokslininkų, sutinka, kad analizuojant ekonominį gyvybingumą reikia rinktis skirtingus finansinius rodiklius, kurie priklauso nuo keleto veiksnių, tokių kaip: verslo subjekto veiklos formos, nuo šalyje vykdomos teisinės bei monetarinės politikos, ekonominio stabilumo ir pan. Rodiklių sisteminimas bei kvalifikavimas padeda lengviau juos analizuoti, bet atsiranda galimybė gauti skirtingus rezultatus, priklausančius nuo mokslininko požiūrio. Taigi, atliktos analizės įrodo, jog ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai bei rodikliai turėtų būti tobulinami, o tai padėtų išvengti duomenų interpretavimo problemos.

Ištyrus mokslinę literatūrą nustatyta, kad logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo sampratą yra sudėtinga tinkamai apibūdinti, nes ji priklauso nuo tam tikrų tikslų bei vertinimo aspektų. Autoriai logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą apibrėžia įvairiai, o tai sunkina logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo mokslinius tyrimus. Nesant tiksliai apibrėžto tyrimų objekto yra sunku analizuoti, vertinti ir daryti apibendrinimus.

2. TEORINIAI LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO SPRENDIMAI

2.1. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos

Ekonominio gyvybingumo sąvoka yra plačiai analizuojama mokslinėje literatūroje. Širkūnaitė (2013) disertacijoje išanalizavo lietuvių ir užsienio autorių mokslinę literatūrą ir pateikė susistemintas ekonominio gyvybingumo koncepcijas (žr. 3 lentelę). Autorės moksliniame darbe atlikta analizė yra skirta ūkio subjektams, tačiau galima tvirtinti, kad mokslininkų pateiktos sąvokos yra tinkamos vartoti ir kitiems verslo vienetams.

3 lentelė. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos mokslinėje literatūroje (sudaryta pagal Širkūnaitė, 2013, p. 25-26)

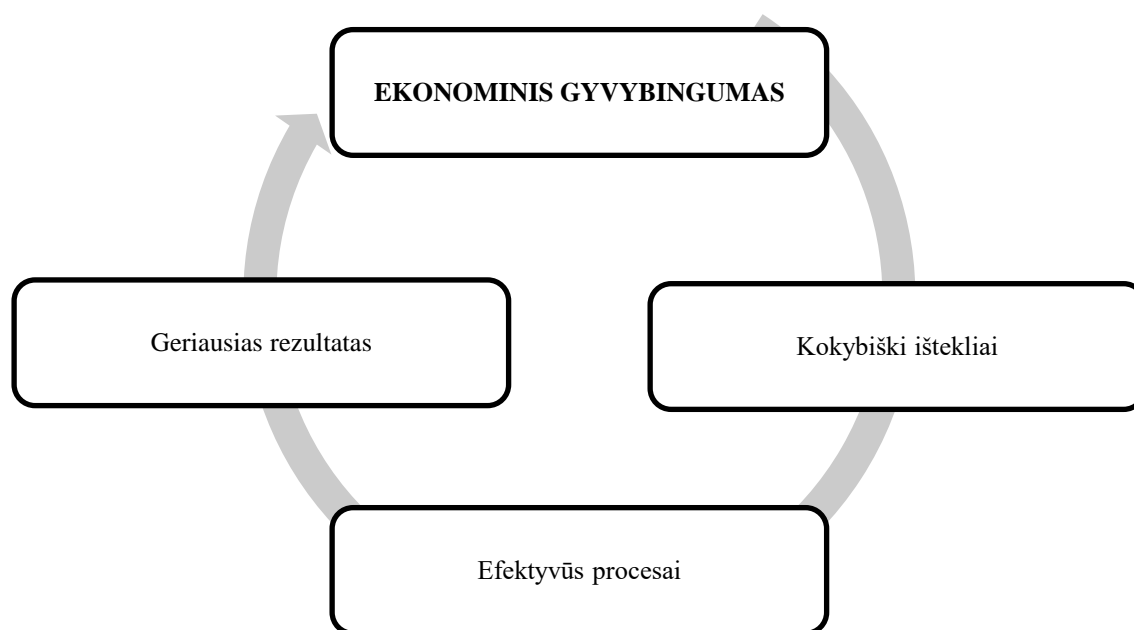
Autorius	Samprata
Gulbinas ir Balvočiūtė (2008)	Ekonominis gyvybingumas – tai optimalus turimų lėšų panaudojimas.
Rakštys ir Serva (2005)	Ekonominis gyvybingumas – tai esama ūkio būklė ir jo perspektyvos ateityje.
Koleda & Lace (2009)	Ekonominis gyvybingumas – tai subjekto gebėjimas augti ir vystytis dėl optimalaus išteklių paskirstymo ir jų panaudojimo efektyvumo.
Morehart (2000); Kokeda & Lace (2009)	Ekonominis gyvybingumas skiriamas į dvi grupes: trumpalaikį ir ilgalaikį. Jei subjekto pajamos padengia tik kintamąsias išlaidas, tuomet subjektas gyvybingas tik trumpuoju laikotarpiu, o jei pajamos viršija visas išlaidas, tuomet subjektas bus gyvybingas ilguoju laikotarpiu.
Popelier (2005); Singh, Bhullar & Joshu (2009)	Ekonominis gyvybingumas siejamas su pajamomis ir išlaidomis. Kai pajamos viršija išlaidas yra pasiekiamas ūkių ekonominis gyvybingumas.
Adelaja, Colunga – Garcia, Gibson & Lake (2007)	Ekonominis gyvybingumas pasiekiamas tuomet, kai veikla yra pelninga ir perspektyvi.
Dillon, Hennessy & Hynes (2010)	Ekonominis gyvybingumas yra tvarumo rodiklis, parodantis veiklos perspektyvas.
Scott (2005)	Ekonominis gyvybingumas – tai pragyvenimo šaltinis.
Morehart (2000)	Ekonominis subjektas yra gyvybingas, kai geba padengti gamybos kaštus ir užtikrinti pajamas.

Remiantis susisteminta ekonominio gyvybingumo koncepcijos analize, galima pastebėti, jog subjekto ekonominis gyvybingumas yra ekonomiškai stipraus verslo vieneto vykdoma veikla, kurioje

ištekliai bei finansinės lėšos yra naudojamos taip, kad būtų sukuriama pinigų srautai, leidžiantys vystyti veiklą.

Dillon, Hennessy & Hynes (2010) teigia, jog ekonominis gyvybingumas parodo verslo vieneto ekonomines perspektyvas, todėl gali būti priskiriamas prie verslo subjekto tvarumą apibūdinančių rodiklių. Verslo vienetai, kurie sugeba sukaupti papildomus penkis procentus pajamų skirtus investuoti į kitos paskirties turtą ir galintys mokėti vidutinį bei didesnę darbo užmokestį yra laikomi ekonomiškai gyvybingais.

Ekonominio gyvybingumo rodiklis atskleidžia kaip įmonė sugeba konkuruoti rinkoje. Ekonominis gyvybingumas yra apibūdinamas kaip subjekto gebėjimas geriausiai panaudojant turimus išteklius, teikti aukštos kokybės prekes ir paslaugas, kurios tenkintų esamos ir potencialios rinkos poreikius (Gulbinas ir Balvočiūtė, 2008). Taip pat autoriai nurodo, kad egzistuoja grįžtamasis ekonominio gyvybingumo ryšys, t. y. įmonei naudojant kokybiškus išteklius paslaugoms ar prekėms kurti, lengviau randami ir naudojami efektyvūs procesų modeliai, todėl gaunamas geriausias rezultatas. Grįžtamojo ryšio buvimas ekonominio gyvybingumo koncepcijoje galima paaiškinti, kaip subjekto sugebėjimą tinkamiausiai panaudoti išteklius, taip gauti didesnes pajamas ir jas vėl adekvačiai investuoti. Grįžtamas ryšys tarp išteklių bei rezultatų yra ekonominio gyvybingumo įrodymas. Kitaip tariant, tik ekonomiškai gyvybingi verslo vienetai geba užtikrinti reikalingą investicinio projekto grąžą, o gautos pajamas vėl protingai investuoti į išteklius, reikalingus prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkos sąlygų (Gulbinas, Balvočiūtė, 2008). (žr. 6 pav.).

6 pav. Ekonominio gyvybingumo grįžtamas ryšys literatūroje (sudaryta pagal Gulbinas ir Balvočiūtė, 2008)

Užsienio autoriai taip pat palankiai vertina požiūrį į ekonominio gyvybingumo grįžtamojo ryšio procesą ir teigia, jog „ekonomiškai gyvybingas subjektas sugeba gautas pajamas investuoti į išteklių kokybės gerinimą ir taip didinti ilgalaikį subjekto ekonominį gyvybingumą“ (Adelaja, Colunga-Garcia, Gibson ir Lake 2007, p. 197). Taigi remiantis mokslininkų išvalgomis, galima teigti, kad ekonominis gyvybingumas yra nesibaigiantis procesas.

Ekonominį gyvybingumą aktualu analizuoti, nes tai yra svarbus veiksnys, kuris lemia ekonominį augimą. Augant užimtumo lygiui, mažėja infliacija, didėja pajamos, kurios yra viena iš sąlygų augti verslumo lygiui. Autorės Koleda ir Lace (2010) teigia, jog labai svarbu identifikuoti išorinius ir vidinius veiksnius, kurie gali nulemti verslo vieneto veiklos rezultatus, kai vertinamas ekonominis gyvybingumas. Taip pat ekonominis gyvybingumas atspindi verslo vieneto finansinę ir ekonominę būlą bei įrodo gebėjimą teikti kokybiškas paslaugas efektyviai panaudojant turimus išteklius. Ekonominis gyvybingumas yra glaudžiai susijęs su verslo veiklos rezultatais, t. y. jei jie yra prasti, negalima tikėtis didelio ekonominio gyvybingumo (Popelier, 2005).

Santykis tarp potencialių arba realių veiklos kaštų bei gaunamų pajamų makroekonominiam lygmenyje suprantamas kaip ekonominis gyvybingumas. Kitaip tariant, jei verslo vieneto veiklos pajamos didesnės už išlaidas, jis yra ekonomiškai gyvybingas. Taigi, nagrinėjant ekonominį gyvybingumą, būtina išanalizuoti pajamas ir išlaidas bei jų struktūrą, t. y. atlikti finansinę analizę, kuri geriausiai įvertina subjekto finansinę būklę. Finansinės analizės rezultatai suformuoja pirminį verslo vieneto vertinimą. Scott'as ir Colman'as (2008) tyrimuose akcentuoja, kad verslo vieneto ekonominis gyvybingumas apibrėžiamas kaip gebėjimas įvykdyti savo finansinius įsipareigojimus. Subjektui esant mokiam ir likvidžiam, jo pinigų srautai yra teigiami, todėl jį galima vadinti ekonomiškai gyvybingu.

Fedorčenko (2008) teigia, jog ekonomiškai gyvybingas – kai dėl kapitalo ir bendrųjų sąnaudų, pardavimų ir produkcijos kainų politikos ekonominis subjektas tampa pelningas bei atitinka šiuolaikinės ekonomikos sąlygas. Taip pat turi teigiamus pinigų srautus, yra likvidus bei mokus, tenkinantis rinkos reikalavimus ir neturi problemų dėl mokėjimų, t. y. kreditų, palūkanų ir kitų įsipareigojimų.

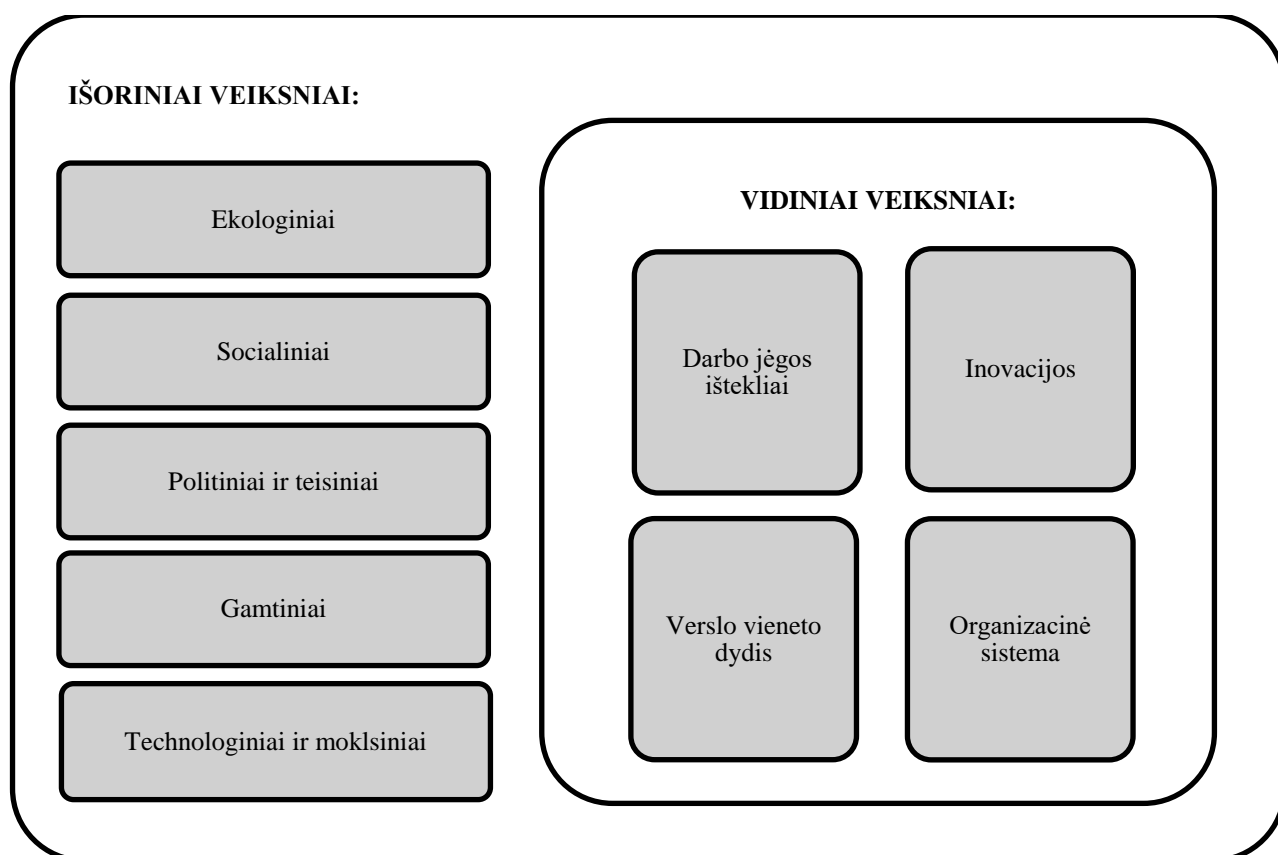
Autoriai sutinka, jog kaip ir kiekvienoje šakoje galintys sąlygoti ekonominį gyvybingumą veiksniai yra labai skirtingi ir priklausantys nuo subjekto dydžio, gaminamos produkcijos bei teikiamų paslaugų ar veiklos specifikos. Scott (2005) ekonominį gyvybingumą veikiančius veiksnius skirsto į tris bendrąsias veiksmų grupes: ekonominiai, gamtiniai ir žmogiškieji. Kaip subjekto ekonominis gyvybingumas bus įtakojamas dėl turimų problemų įvertinti leidžia informacija apie veiksmų grupę. Koleda ir Lace (2010) atliktoje mokslinėje analizėje, ekonominiam subjekto gyvybingumui įtaką darančius veiksnius skirsto taip pat į tris grupes, tačiau jos skiriasi nuo anksčiau paminėtų:

- 1) išoriniai – šiemis subjektas tiesiogiai negali daryti įtakos, nes jie nesusiję su valstybėje vykdoma politika, mokesčių sistema, paskolų politika bei kt.;

2) Individualūs / asmeniniai – verslo vieneto vidiniai veiksniai, tokie kaip, vadovo kompetencijos bei patirtys, personalo nusistovėjusios kultūrinės normos, žinios ir pan.;

3) specifiniai – veiksniai yra tiesiogiai priklausomai nuo šakos dydžio, specifikos, kapitalo, darbo išteklių ir kt.

Mokslininkai (Koleda, Lace, 2009; Singh, Bhullar; Joshi, 2009 ir kt.) ekonominę gyvybingumą skirsto į trumpalaikį ir ilgalaikį. Šie autoriai pritarė Scott nuomonei, jog visi reiškiniai yra apibrėžiami ir yra sąlygojami įvairių veiksnių, kuriuos galima skirti į tris grupes: ekonominiai, gamtiniai ir žmogiškieji. Mokslinėje literatūroje (Lappin, FitzSimons, 1982; Adelaja, Sullivan, 1998; Popelier, 2005; Savickienė ir Slavickienė 2012) ekonominę gyvybingumą lemiantys veiksniai dar yra skirstomi į dvi grupes: išorinius ir vidinius. (žr. 7 pav.).

7 pav. Vidiniai ir išoriniai ekonominio gyvybingumo veiksniai (pagal Slavickienė ir Savickienė, 2012)

Popelier, (2005), Singh, Bhullar, Joshi, (2009) darbuose minima, jog ekonominę gyvybingumą lemiančius veiksnius dar galima skirstyti į finansinius ir nefinansinius. Nefinansinių veiksnių įtaką verslo vienetų ekonominiam gyvybingumui yra pakankamai sunku nustatyti. Savickienė ir Slavickienė (2012) pritaria anksčiau minėtų autorių nuomonei, kad finansiniai veiksniai suteikia išsamesnę informaciją apie ūkio ekonominę gyvybingumą naudojant turto, nuosavybės, išlaidų ir pajamų duomenų informaciją.

Taigi, remiantis autorių įžvalgomis, galima pastebėti, kad du veiksniai: individualius ir specifinius, galima paveikti ar jiems daryti įtaką, nes jie susiformuoja iš verslo vieneto vidaus normų, programuojamų vertybių, politikos bei kitų reiškinių, kurie yra tiesiogiai susiję su vykdoma veikla. Trečiai grupei turėti įtakos negalima, nes yra labiau susijusi su verslo vienetą supančia išorine aplinka.

2.2. Ekonominio efektyvumo ir ekonominio efektingumo sampratos

Ekonominio efektyvumo sąvoka yra plačiai taikoma ekonomikos teorijoje, tačiau, priklausomai nuo konkrečios tyrimų srities, gali būti interpretuojamas įvairiai. Ekonomikos teorijoje yra susiduriama su keliomis sąvokomis „efektyvumas“ ir „efektingumas“, jos yra tarpusavyje susijusios, bet turi esminių skirtumų.

Analizuojant ekonominį efektyvumą užsienio literatūroje yra naudojamos dvi sąvokos, kurios yra neatsiejamos viena nuo kitos: efektyvumas kaip veiksmingumas (*effectiveness*) bei efektingumas kaip produktyvumas (*efficiency*). A. Bagdonas ir P. Jucevičienė (2000) išanalizavo angliško termino „effectiveness“ vertimo problematiką ir suformulavo išvadą, kad žodis „effectiveness“ į lietuvių kalbą turėtų būti verčiamas kaip efektyvumas, o sąvoka *efficiency* – turėtų būti suprantama kaip produktyvumas (arba efektingumas). P. Drucker (2007) akcentuoja, kad *efficiency* – „daryti teisingus dalykus“, o *effectiveness* reiškia „daryti dalykus teisingai“. Ragauskaitė (2013) pritaria šiai nuomonei: „Kitaip tariant efektyvumas parodo kaip naudingai yra panaudojami ištekliai siekiant konkretaus nustatyto tikslo, o efektingumas rodo to tikslo naudingumo laipsnį“ (p.146). Šių sąvokų vartojimas lietuvių kalboje dažnai yra netikslus, todėl ir jų reikšmės yra maišomos. Abi sąvokos yra neatsiejamos viena nuo kitos, tačiau produktyvumą reikėtų aiškinti kaip efektyvumą lemiantį veiksnį.

Fugate ir kt. (2010) akcentuoja, kad efektyvumas yra laikomas gebėjimu pasiekti pageidaujamą efektą ar produktą sunaudojant kuo mažiau sąnaudų, o efektingumas parodo kaip efektyviai išnaudojami ištekliai. Taigi veiklos veiksmingumas – efektyvesnis vartotojų aptarnavimas, čia svarbus vaidmuo tenka paslaugų kokybei, o efektingumas parodo, kaip rezultatai atitinka iš anksto nustatytus tikslus (Markovits-Somogyi ir Bokor, 2014).

Išoraitė M. analizuoja (2005) veiktos efektingumo ir efektyvumo matavimo būtinybę, traktuodama, jog gali būti pasiekiami tik tai, kas matuojama. Ketvirtoje lentelėje yra pateikti autorės lyginami indikatoriai leidžiantys nustatyti ar pasiektas norimas efektingumo / efektyvumo lygis, bei išlaikoma galimybė priimti tam tikrus sprendimus, leidžiančius koreguoti efektingumo / efektyvumo lygį.

4 lentelė. Efektingumo ir efektyvumo indikatoriai (sudaryta pagal Išoraitė, 2005)

	Indikatoriai	Efektingumas	Efektyvumas
Veiklos tikslas (priemonės/operacijos)	Finansinė / fizinė išeiga	Išigos palyginimas su kaštais	Faktinė / planuota išeiga
Specialūs tikslai	Rezultatas	Rezultato palyginimas su kaštais	Faktinė / planuota išeiga
Visuotiniai tikslai	Poveikis	Poveikio palyginimas su kaštais	Faktinė / planuota išeiga

Ekonominės veiklos efektyvumas visada yra susijęs su išlaidų vertės ir rezultatų santykiu. Ekonominis efektyvumas kaip sąvoka nusako naudos siekimą esant minimaliems kaštams, todėl būtina lyginti gautiną naudą bei išlaidas norimiems rezultatams pasiekti. Pasak S. Chernov (2009) veiklos efektyvumą galima apibūdinti kaip teigiamo efekto santykį su sąnaudomis, patirtomis tą efektą pasiekti. Tokiu būdu efektyvumo vertinimas, kaip valdymo instrumentas, veikia kaip stimuliuojanti priemonė ir orientyras veiklos sprendimų priėmimui, bei plataus spektro racionalizacinių uždavinių sprendimui. B. Galinienės ir kt. (2007), teigia, kad efektyvumo klausimas paliečia absoliučiai visas verslo sferas. Vadovavimo sprendimo, išteklių naudojimo, teikiamų paslaugų ir gamybos proceso efektyvumas yra vienas su kitu nesusiję reiškiniai ir negali būti vertinami kaip atskiri ar pavieniai.

Šiuolaikiniame versle įmonės ekonominis efektyvumas turėtų būti vertinamas remiantis verslo vieneto vidinės veiklos rodikliais, tokiais kaip personalo valdymo, naujų technologijų diegimo ir panašiai, o ne tik pagal finansinius rodiklius bei gautus rezultatus. Visi išvardinti rodikliai tarpusavyje glaudžiai susiję, todėl įmonės veiklos vertinimas turėtų būti kompleksiškas, atliekamas taikant pačios įmonės paruoštą modelį (modifikuotą teorinį modelį), parenkant svarbiausius, geriausiai jos veiklą, verslo ypatumus ir specifiką atspindinčius rodiklius.

Popovas V. (2014) teigia, jog ekonominis efektyvumas gali būti skirstomas į bendrąjį arba lyginamąjį. Bendrasis efektyvumas yra naudojamas bendriems ekonominiams rezultatams analizuoti bei vertinti. Lyginamasis efektyvumas yra analizuojamas, kai apskaičiuojamas ūkinių, organizacinių, techninių ar technologinių sprendimų pagrįstumas ir iš galimų alternatyvių variantų išrenkamas pats geriausias.

Pasak K. Lukoševičiaus ir kt. (2005), itin platų efektyvumo apibrėžimą apibūdina trys efektyvumo tipai: dinaminis, alokacinis, technologinis arba techninis efektyvumas (žr. 5 -oje lentelėje). Siekiant didžiausio bendro efektyvumo visi išvardinti efektyvumo tipai gali būti derinami tarpusavyje siekiant

didžiausio bendro efektyvumo. Technologinis bei alokacinis efektyvumas yra neatsiejami nuo optimalaus išteklių naudojimo. Dinaminis efektyvumas skiriasi nuo kitų dviejų tuo, kad čia nėra kalbama apie kaštų minimizavimą.

5 lentelė. Efektyvumo apibūdinimą apibrėžiantys tipai (sudaryta pagal Lukoševičių ir kt., 2005)

Efektyvumo tipai
Dinaminis efektyvumas – tai inovacinių pokyčių atsiradimas greitai ir tinkamu laiku. Konkurencija, versdama firmas įdiegti naują technologiją, lemia dinaminį efektyvumą.
Alokacinis efektyvumas – tai tinkamiausio prekių derinio gaminimas mažiausiais kaštais arba optimaliai paskirsčius ekonominius išteklius.
Techninis arba technologinis efektyvumas – tai visiškas nuostolių nebuvimas, geriausiai naudojant turimus išteklius.

Moksliniame darbe V. Navickas, L. Sujeta (2008) teigia, kad atsižvelgiant į efektyvumo vertinimo tikslus privalo būti parenkami efektyvumo vertinimo kriterijai, o šie gali būti įvairūs, pavyzdžiui inovacijų kūrimas, ekonominio vieneto konkurencingumo didinimas ar kt. Bakar ir kt. (2014) akcentuoja, jog logistikos sektoriaus įmonių veiklos efektyvumas yra gebėjimas sukurti klientui palankias, išskirtines ir unikalias logistikos paslaugas.

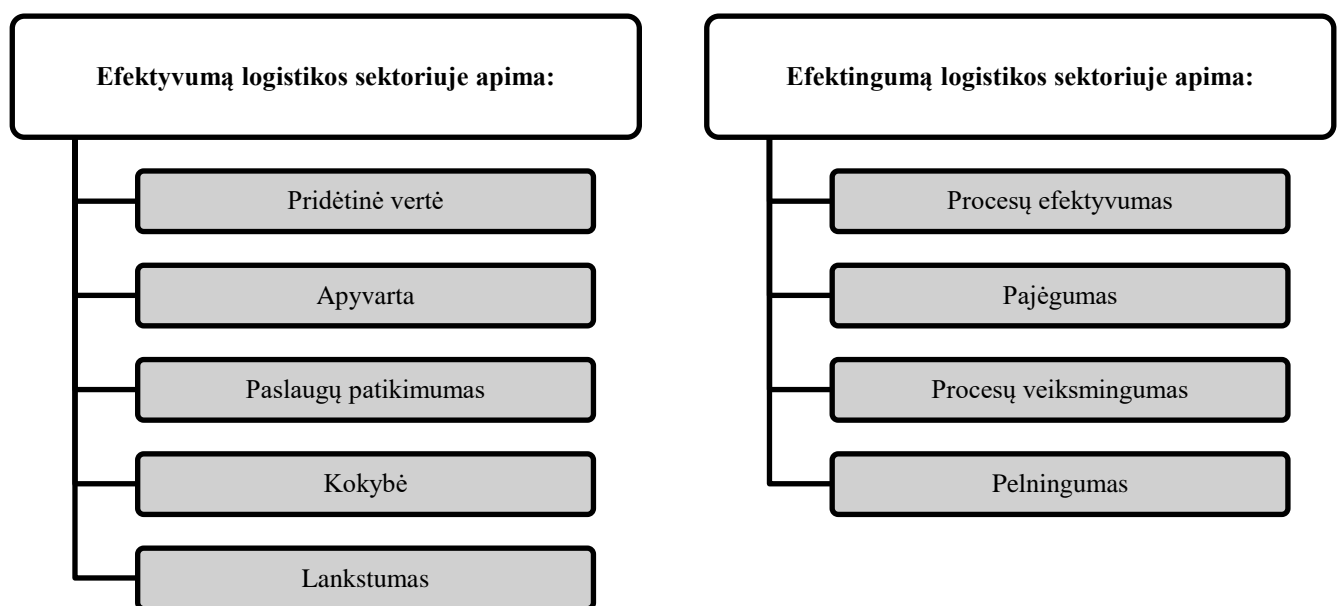
Green, Whitten ir Imman (2008), Larson, Poist ir Halldorsson (2007), nuomonės sutampa, jog logistikos sektoriaus įmonėms efektyvumą įtakoja geras klientų aptarnavimo lygis, krovinių pristatymo greitis, gebėjimas prisitaikyti, o šie veiksniai daro įtaką verslo vieneto pardavimų augimui ir pelningumui. Zinovjevaitė ir Lazauskas (2012) akcentuoja, kad logistikos sektoriaus įmonės, privalo teikti aukštos kokybės paslaugas, todėl turi prisitaikyti prie kliento specifinių poreikių, užtikrinti krovinių saugumą už lanksčią kainą, o tai pagerins to verslo vieneto konkurencingumo lygį.

Eurostat (2015) duomenimis, logistikos sektoriaus veikla turėtų būti vertinama didžiausią dėmesį skiriant efektingumo bei efektyvumo vertinimui, todėl svarbu aptarti kokie veiksniai apima šias sąvokas.

Remiantis 8 paveikslo duomenimis, galima teigti, kad efektyvumą logistikos sektoriuje apima penki pagrindiniai rodikliai:

- 1) Pridėtinės vertės rodiklis akcentuoja logistikos sektoriaus įmonių įnašą šalies ekonomikai. Pridėtinės vertės rodiklių bei lyginamoji analizės tarp šalių bei laikui einant rodo logistikos veiklos tarpusavio priklausomybę bei ekonominę plėtrą.

- 2) Apyvartos rodiklis atspindi logistikos sektoriaus suvartojimą. Šį rodiklį galima naudoti norint stebėti atskirų šalių raidą, todėl gali būti sietinas su pridėtinės vertės rodikliu.
- 3) Paslaugų patikimumo rodiklis rodo ekonominio vieneto rezultatų patikimumą, net vertinant paslaugų teikimą, pvz.: užsakymo tikslumą.
- 4) Kokybės rodiklis rodo kokybės sistemų buvimą (sertifikatai), informacijos srautus, atsekamumą tiekimo grandinėje. Taip pat šiuo rodikliu galima įvertinti klientų pasitenkinimą.
- 5) Lankstumo rodiklis padeda įvertinti logistikos įmonės galimybes apimties, pajėgumo, vietos ar specifinių reikalavimų ar nenumatytiems pokyčiams.

8 pav. Efektyvumą ir efektingumą apimantys veiksniai. (sudaryta pagal Eurostat, 2015)

Batista (2012) nuomonė sutampa su Eurostat (2015) duomenimis, autorė teigia, kad labai didelę įtaką logistikos sektoriaus efektyvumui daro užsakymo greitis, patikimumas, lankstumas, kokybė bei kaina. Svarbų vaidmenį logistikos sektoriuje atlieka gebėjimas užsakymus atlikti laiku (Ha, Park ir Cho, 2011). Pasak Fateen (2015) logistikos sektoriaus paslaugų kokybę ir efektyvumą aktualu analizuoti jam įtaką darančius veiksnius ir įvertinti užsakymų kiekį, inventoriaus apyvartą bei bendrąsias sąnaudas.

Eurostat (2015) duomenimis, efektingumą logistikos sektoriuje apima šie rodikliai (žr. 8 pav.)

- 1) Pelningumo rodiklis atspindintis logistikos sektoriaus verslo vieneto našumą.
- 2) Procesų veiksmingumo rodiklis gali parodyti muitinės patikros ir pasienio kontrolės procesų veiksmingumą.

- 3) Pajėgumo rodiklis yra susijęs su krovos efektyvumu, transporto priemonių bei infrastruktūros panaudojimu, todėl rodo logistikos įmonės pajėgumą.
- 4) Procesų efektyvumo rodiklis aiškiai atspindi logistikos įmonės paslaugų efektyvumą, analizuojant sąnaudas, kurios skirtos tai paslaugai teikti lyginant su bendrosiomis verslo vieneto sąnaudomis. Šis rodiklis gali būti naudojamas norint palyginti kelias šalis ar skirtingus laikotarpius.

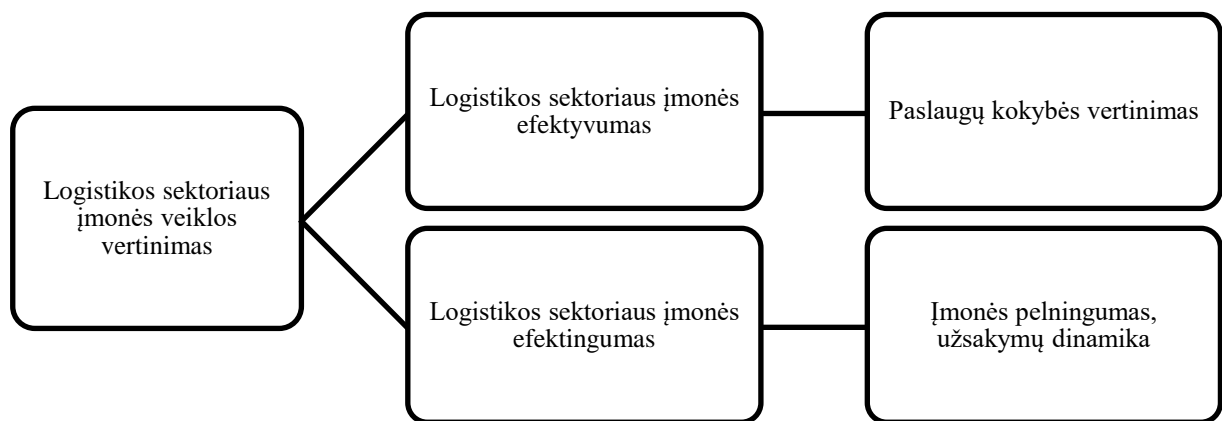
Akivaizdu, kad analizuojant efektyvumą bei efektingumą gali būti vertinama logistikos sektoriaus veikla, tačiau Eurostat (2015) duomenimis, būtina atsižvelgti ir į tai, ar rodikliai yra pačioje įmonėje ar šalies lygmenyje (žr. 6 lentelę). Logistikos veiklos vertinimo efektyvumas įmonės lygmenyje vertinamas per paslaugų kokybę, patikimumą ir gebėjimą prisitaikyti, t. y. lankstumą, o efektingumas per pelningumo rodiklius. Šalies lygmenyje vertinimas yra platesnis. Efektyvumas apibūdinamas per pridėtinės vertės sukūrimą ir apyvartos dydį, o efektingumas per procesų vykdymo pajėgumą bei veiksmingumą.

6 lentelė. Logistikos veiklos vertinimas įmonės ir šalies lygmenyje (sudaryta pagal Eurostat, 2015)

Logistikos veiklos vertinimas	Įmonės lygmuo	Šalies lygmuo
Efektyvumas	Paslaugų patikimumas	Logistikos sektoriaus pridėtinė vertė
	Kokybė	Logistikos sektoriaus apyvarta
	Lankstumas	
Efektingumas	Pelningumas	Logistikos procesų efektyvumas
		Pajėgumas
		Logistikos procesų veiksmingumas

Taigi išanalizavus mokslininkų nuomones, galima teigti, kad efektingumas turėtų būti vertinamas pagal įmonės pelningumą ir panaudotų išteklių atneštą naudą, o efektyvumas labiau akcentuoja paslaugų kokybę, patikimumą bei lankstumą.

Logistikos sektoriaus veiklą įmonėse, galima vertinti pagal logistikos efektyvumą ir efektingumą (žr. 9 pav.). Kaip jau buvo aptarta, efektyvumas turi apimti paslaugų kokybę, kuri apima lankstumą, atsakingumą bei patikimumą, o efektingumas turi būti vertinamas pagal tai kaip efektyviai panaudojami išteklių įmonės pelnui kurti.

9 pav. Logistikos sektoriaus įmonės veiklos vertinimo dalys.

Logistikos sektoriaus veiklą įmonėse, galima vertinti pagal logistikos efektyvumą ir efektingumą (žr. 9 pav.). Kaip jau buvo aptarta, efektyvumas turi apimti paslaugų kokybę, kuri apima lankstumą, atsakingumą bei patikimumą, o efektingumas turi būti vertinamas pagal tai kaip efektyviai panaudojami ištekliai įmonės pelnui kurti.

Apibendrinus galima teigti, jog ekonominės veiklos efektyvumas visada yra susijęs su išlaidų vertės ir rezultatų santykiu, o efektingumas rodo įmonės veiklos pelningumą ir procesų veiksmingumą. Tad efektyvumas suprantamas kaip teisingas veikimas, ekonomiškai bei protingas žmogiškųjų išteklių, piniginių lėšų, įrenginių panaudojimas, o efektingumas traktuojamas kaip teisingų sprendimų priėmimas bei efektyvus jų įgyvendinimas.

2.3. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas

Norint įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, galima rinktis įvairius rodiklius ir metodus. Mokslininkai savo darbuose, dažniausiai pasirenka ekonominių rodiklių bei aplinkos analizę. Šiame skyriuje bus išnagrinėti verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai bei rodikliai.

2.3.1. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai

Vienas iš labiausiai paplitusių metodų ūkio subjekto veiklai vertinti – finansinių rodiklių analizė. Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2008) teigia, jog finansų analizės metodas yra ūkio subjektų finansinės

veiklos ir jų vidinių galimybių tyrimo būdų ir priemonių visuma. Verslo vieneto būklei nustatyti yra atliekamos vertikalios, horizontalios ir santykinės finansinių duomenų analizės, tačiau:

1) Vertikaliąją analizę – vertinimas, kokią dalį atskiri straipsniai sudaro nuo tam tikro rodiklio (pvz., kokią dalį viso turto sudaro ilgalaikis materialusis turtas). Vertikaliosios analizės esmė yra atitinkamo finansinio ataskaitos rodiklio lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Atliekant kelių metų analizę galima nustatyti, kaip keitėsi daliniai rodikliai bei kokios tų pasikeitimų priežastys. Literatūroje vertikaliąją analizę dar vadinama rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimu.

Atliekant balanso vertikaliąją analizę, kiekvienas balanso rodiklis lyginamas su baziniu dydžiu bei išreiškiamas procentais. Vertikaliąją pelno ir nuostolio ataskaitos analizę parodo įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų eurui, bendrą pelningumo ir veiklos pelno lygį. Šios analizė metu gauta informacija rodo verslo vieneto gamybinės ir administracinės valdymo veiklos lygių pelningumą bei atskleidžia įmonės veiklos sferas darančias teigiamą ar neigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Vertikaliosios analizės duomenys yra statiški ir apima tik vieno ataskaitinio laikotarpio duomenis, todėl svarbu ją papildyti horizontaliosios analizės duomenimis, jei tikimasi surinkti kuo daugiau informacijos apie įmonės pelningumo rodiklį.

2) Horizontaliąją analizę – vertinimas, kokie buvo tam tikrų straipsnių pokyčiai lyginant skirtingus laikotarpius (ataskaitose pateikiami palyginamieji skaičiai). Horizontaliąją analizę lygina dviejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenis, todėl padeda nustatyti atitinkamų rodiklių dinamiką, tačiau nerodo priežasčių, dėl kurių įvyko rodiklių pakitimas. Rodiklių dinamika apskaičiuojama absoliučiaisiais dydžiais arba procentais, taip nustatomas nuokrypis nuo bazinių rodiklių. Horizontaliąją analizę paprastai taikoma analizuojant verslo vieneto balansą bei pelno (nuostolio) ataskaitą. Atliekant šią analizę galima įvertinti įmonės ilgalaikio bei trumpalaikio turto padėtį bei atskleisti straipsnių pokyčius. Taip pat horizontaliąją analizę dažnai naudojama siekiant įvertinti įmonės skolų būklę, įmonės mokumą ir patrauklumą investitoriams.

Bendras finansinės būklės pasikeitimų tendencijas bei bendrą finansinę būklę apibūdina horizontaliąją balanso analizę, tačiau siekiant išsiaiškinti kitimo priežastis būtina platesnė finansinių duomenų analizė. Pelno ir nuostolio ataskaitos horizontaliąją analizę leidžia ataskaitinio laikotarpio duomenis lyginti su atitinkamo praėjusio laikotarpio duomenimis bei padeda daryti išvadas apie grynojo pelno ir jį formuojančių elementų kitimo tendencijas. Horizontaliąją, arba dinamikos, analizę suteikia reikiamų duomenų prognozės bei padeda nustatyti pelno ir jo apskaičiuojamųjų elementų kitimo tendencijas.

Horizontaliosios ir vertikalios analizės rezultatai yra pagrindas santykinę analizę atlikti, t. y. apskaičiuoti įvairius santykinius rodiklius.

3) Santykinė analizė, kai kuriuose šaltiniuose gali būti vadinama koeficientų analize. Šie koeficientai išreiškia finansinių ataskaitų bei kitos informacijos duomenų tarpusavio ryšius ir praplečia absoliučių dydžių analizės galimybes. Santykiniai rodikliai leidžia nesunkiai palyginti skirtingų įmonių veiklos rezultatus įvairiais aspektais, nepriklausomai nuo tokių veiksnių kaip priklausomybė tam tikrai ūkio šakai, įmonės juridinis statusas, dydis ir pan. Naudojant santykinius rodiklius, galima gana objektyviai ir tiksliai įvertinti įvairias įmonės veiklos puses, atskleisti rezervus, prognozuoti ir priimti optimalius valdymo sprendimus. Galima teigti, kad santykinė analizė yra viena iš svarbiausių priemonių nustatant ir įvertinant bendrą įmonės finansinę ekonominę būklę.

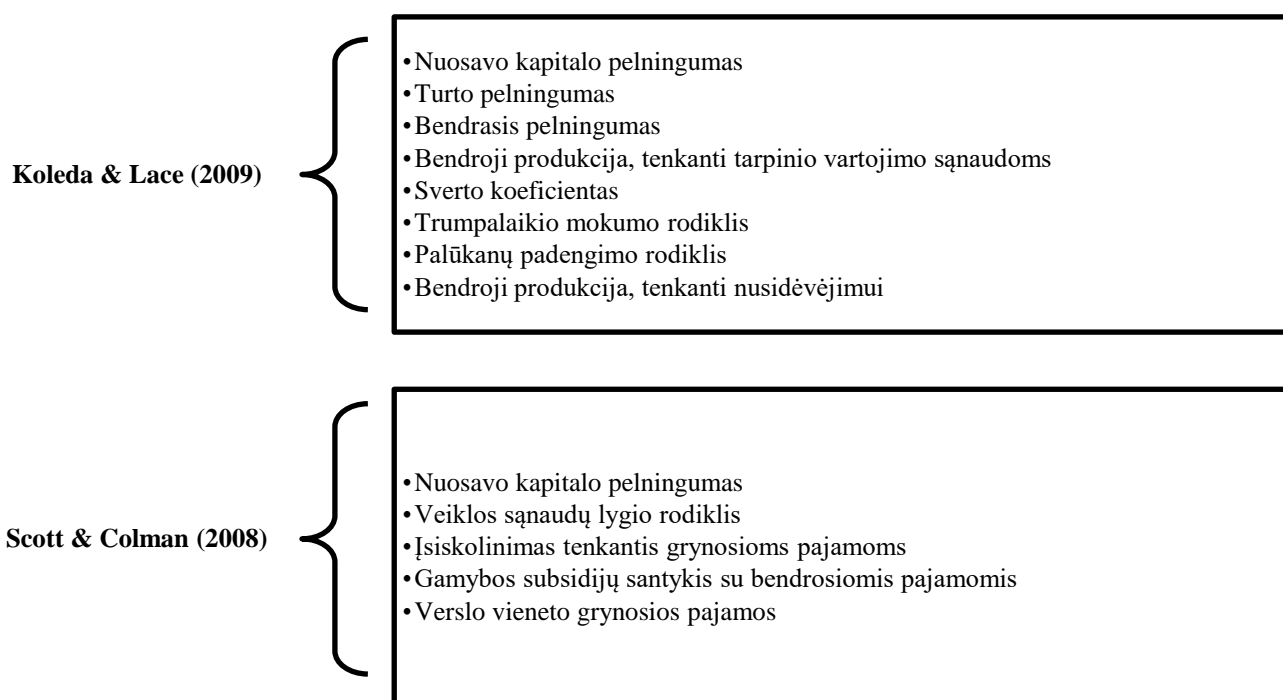
2.3.2. Logistikos sektoriaus įmonių gyvybingumo vertinimo rodikliai

Siekiant tinkamai įvertinti verslo vieneto veiklą, būtina įvertinti subjekto finansinę būklę. Juozaitienės (2008) teigia, jog daug vertingos informacijos apie įmonę galima sužinoti iš finansinėse ataskaitose pateiktų duomenų.

Scott (2001) buvo vienas pirmųjų mokslininkų, kuris pateikė finansinius rodiklius, kurie padeda įvertinti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą. Logistikos sektoriuje veikiančios įmonės gyvybingumo vertinimui atilikti reikia analizuoti rodiklius, kurie gali paveikti gyvybingumą. Savickienė ir Slavickienė (2012) analizuodamos ekonominio gyvybingumo rodiklius pastebi, jog iki šiol nėra vieningos nuomonės, kurie rodikliai jį sąlygoja. Mokslininkų darbuose pastebima, kad siekiant įvertinti ekonominį verslo vieneto gyvybingumą remiamasi santykiniais finansiniais rodikliais.

Siekiant išanalizuoti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą, aktualu įvertinti finansinius rodiklius, šie padeda apibūdinti verslo vieneto būklę analizuojamu laikotarpiu. Remiantis įvairiais finansiniais rodikliais, galima daryti išvadas bei teikti pasiūlymus, kaip gerinti įmonės būklę. Santykiniai finansiniai rodikliai yra klasifikuojami į keturias grupes: pelningumo, mokumo, veiklos efektyvumo ir kapitalo rinkos rodikliai (žr. 11 pav.). Santykinų rodiklių privalumas yra tas, kad jais remiantis galima lyginti skirtingo masto įmones, tačiau sudėtinga tai padaryti jei skiriasi įmonių apskaitos politikos. Skirtingi autoriai ekonominiam gyvybingumui vertinti renkasi nevisiškai vienodus rodiklius, kurie matuojami santykiniais arba absoliučiais dydžiais. Koleda & Lace (2009) analizuoja aštuonis rodiklius, o Scott & Colman (2008) tik penkis (žr. 10 pav.).

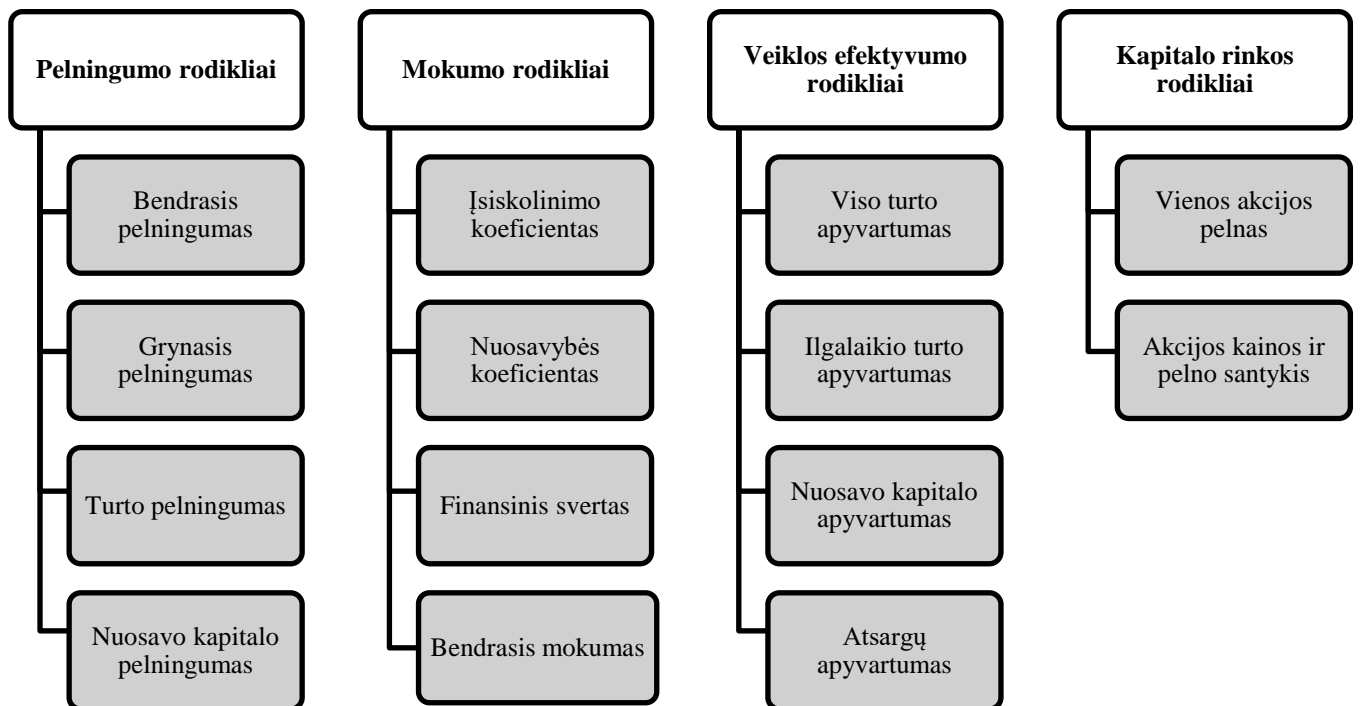
Abu autoriai išskyrė nuosavo kapitalo pelningumą. Šis rodiklis, dar vadinamas nuosavybės pelningumo rodikliu, tai savininkų investuotų lėšų panaudojimo efektyvumo matas. Išreikštas euraiis rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo eurui tenka grynojo pelno, t. y. parodo kokia investuotų savininkų lėšų dalis grįžta grynojo pelno forma. Užsienio autoriai pasirinko skirtingus ekonominio gyvybingumo rodiklius, nagrinėjant ekonominį gyvybingumą. Taigi, galima daryti išvadą, kad renkantis skirtingus vertinimo rodiklius, galima prieiti prie ne vienodų išvadų.

10 pav. Ekonominio gyvybingumo rodikliai. (sudaryta pagal Koleda & Lace, 2009; Scott & Colman, 2008)

Abu autoriai išskyrė nuosavo kapitalo pelningumą. Šis rodiklis, dar vadinamas nuosavybės pelningumo rodikliu, tai savininkų investuotų lėšų panaudojimo efektyvumo matas. Išreikštas euraiis rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo eurui tenka grynojo pelno, t. y. parodo kokia investuotų savininkų lėšų dalis grįžta grynojo pelno forma. Užsienio autoriai pasirinko skirtingus ekonominio gyvybingumo rodiklius, nagrinėjant ekonominį gyvybingumą. Taigi, galima daryti išvadą, kad renkantis skirtingus vertinimo rodiklius, galima prieiti prie ne vienodų išvadų.

Savickienė ir Slavickienė (2012) moksliniame darbe akcentuoja, kad ekonominio gyvybingumo rodikliai neturi vieningos taikymo sistemos ir vis dar yra plačiai diskutotini, o santykinų rodiklių sistema bei skirstymas jau yra nusistovėjęs. Autoriai Mackevičius, Poškaitė ir Vilis, (2011), Savickienė ir Slavickienė, (2012), Lileikienė ir Grigaliūnienė, (2014) teigia, jog atlikus santykinų rodiklių analizę gali būti vertinamas verslo vieneto ekonominis gyvybingumas, o rodiklius skirsto keturias grupes (žr. 11 pav.).

11 pav. Ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai. (sudaryta pagal Mackevičius, Poškaitė ir Vilis, 2011, Savickienė ir Slavickienė, 2012, Lileikienė ir Grigaliūnienė, 2014)

1) **Pelningumo rodikliai** (Profitability Ratios) yra gausi finansinių rodiklių grupė. Vieni populiariausių yra pardavimų, turto ir nuosavybės pelningumo rodikliai. Turto ir nuosavybės pelningumo rodikliai dažnai dar vadinami gražos rodikliais. Rodikliai padeda įvertinti įmonės naudingumą. Pasak Mackevičiaus, Poškaitės ir Viliaus, (2011) pelningumo rodikliai rodo bendrą likvidumo, turto valdymo ir skolų valdymo poveikį veiklos vieneto rezultatams. Šie rodikliai parodo kokį pelną akcininkų pinigai uždirba, todėl yra itin svarbūs. Esant aukštiems pelningumo rodikliams, galima teigti, kad gerėja visa verslo vieneto finansinė būklė, todėl teigiamą įtaką daro esamiems savininkams bei būsimiems investuotojams. Kaip jau buvo minėta, mokslininkai išskiria šiuos pelningumo rodiklius:

Bendrasis pelningumas nustato, kiek pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui:

$$\text{Bendrasis pelningumas} = \frac{\text{Bendras pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}, (1)$$

Grynasis pelningumas nusako, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui. Šis rodiklis apibūdina visos verslo vieneto veiklos (gamybinės, komercinės, investicinės, finansinės) galutinį pelningumą. Rodiklio mažėjimas parodo, kad būtinos naujovės, įspėja, kad prekių konkurencingumas smunka.

$$\text{Grynasis pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimas pajamos}}, (2)$$

LR žemės ūkio ministro įsakyme Nr. 3D-440 (2014) nurodoma, kad grynasis pelningumas – grynojo pelno ir pardavimo pajamų, įskaitant dotacijas, susijusias su pajamomis, santykis bei nurodo šio rodiklio formulę:

$$k_{gp} = \frac{GP}{PP+DP} * 100 \text{ proc.}, (3)$$

čia: GP – grynasis pelnas eurai;

PP – pardavimo pajamos eurai;

DP – dotacijos, susijusios su pajamomis, eurai.

Turto pelningumas dar vadinamas turto grąža pasako, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam viso turto piniginiam vienetui. Turto grąža apibūdina sugebėjimą pelningiau naudoti visą turtą, bei parodo, kokia viso turto dalis susigražinama pelno pavidalu.

$$\text{Turto grąža} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Turtas}}, (4)$$

Nuosavo kapitalo pelningumas parodo investicijų pelningumą ir nusako, kiek pelno tenka kiekvienam savininko investuotam į verslą piniginiam vienetui. Aukštas rodiklio lygis užtikrina didelius dividendus.

$$\text{Nuosavo kapitalo pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas}}, (5)$$

Mokslininkai teigia, jog daugiausia įtakos pelningumo rodiklių kaitai, turi verslo vieneto vidiniai veiksniai t. y. vadovų, darbuotojų kompetencijos, kaštų paskirstymas, net veiklos rūšis. Siekiant tinkamai įvertinti rezultatus, aktualu žinoti vertinimo ribas (žr. 12 pav.).

Bendras pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto pelningumas	Nuosavo kapitalo pelningumas
Gera $x > 15 \%$	Gera $x > 10 \%$	Gera $x > 15 \%$	Gera $x > 20 \%$
Patenkinamai $15 \% > x > 0 \%$	Patenkinamai $10 \% > x > 0 \%$	Patenkinamai $15 \% > x > 0 \%$	Patenkinamai $20 \% > x > 0 \%$
Blogai $x < 0 \%$	Blogai $x < 0 \%$	Blogai $x < 0 \%$	Blogai $x < 0 \%$

12 pav. Pelningumo rodiklių vertinimas. (sudaryta pagal Mackevičius, Poškaitė ir Vilis, 2011, Savickienė ir Slavickienė, 2012, Lileikienė ir Grigaliūnienė, 2014)

2) **Mokumo rodikliai** rodo verslo vieneto gebėjimą grąžinti skolas, suėjus jų mokėjimo terminui, o nemokiu tampa tuomet, kai negeba sumokėti kreditoriams, teikiantiems prekes ir paslaugas skolon. Taip pat šie rodikliai apibūdina įmonės gebėjimą reaguoti į nenumatytas aplinkybes. Žema šio rodiklio reikšmė parodo, kad įmonei sunku vykdyti savo įsipareigojimus ir kad jai gali pritrūkti lėšų savo veiklai. Autoriai dažnai siūlo analizuoti keturis santykinius rodiklius, kai yra siekiama įvertinti verslo vieneto gebėjimą grąžinti skolas:

Įsiskolinimo koeficientas – ilgalaikių ir trumpalaikių skolų (mokėtinų sumų ir įsipareigojimų) santykis su turtu. Rodiklis rodo kiek vienam įmonės disponuojamo turto eurui tenka skolų. Auditum (2018) teigia, kad vertinant įsiskolinimo koeficiento reikšmę procentais, yra sužinoma kokia dalis turto yra finansuota iš skolintų lėšų. Šis rodiklis vertinamas teigiamai, kai jo reikšmė yra tarp 0,3 ir 0,5.

$$\text{Įsiskolinimo rodiklis} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Visas turtas}}, (6)$$

Finansinis svertas literatūroje dar įvardijamas kaip finansinės priklausomybės koeficientas arba skolos – nuosavybės koeficientas, atskleidžia įmonės kapitalo struktūrą. Santykis tarp skolų ir nuosavo kapitalo atskleidžia įmonės kapitalo struktūrą. Lileikienė ir Grigaliūnienė (2014) akcentuoja, kad skolintų lėšų naudojimas siekiant padidinti įmonės pelnui yra galimas bei priimtinas tol, kol nėra trikdoma verslo vieneto pusiausvyra. Koeficientas yra naudojamas analizuojant įmonės kapitalo struktūrą, vertinant įmonės veiklos finansinę riziką, kuri yra susijusi su skolintų lėšų naudojimu. Taigi kuo rodiklio reikšmė didesnė, tuo mažesnis įmonės mokumo lygis. Autoriai sutinka, kad vidutiniškai rodiklis svyruoja tarp 0,5 ir 1, tačiau įmonėms turinčioms stabilius pinigų srautus bei dideles investicijas gali būti ir didesnis.

$$\text{Finansinis svertas} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}, (7)$$

Šis mokumo rodiklis yra gana artimas bendrajam mokumo koeficientui (pastovaus mokumo koeficientui), vienintelis skirtumas, kad jis yra atvirkščias, t. y. skaitiklis ir vardiklis susikeičia savo vietomis.

Bendrasis mokumas parodo įmonės galimybes įvykdyti savo įsipareigojimus, atėjus jų mokėjimo laikui. Rodiklis palygina skolas bei nuosavą kapitalą, t. y. svarbi informacija galimiems investitoriams. Jei verslo vienetas gali pritraukti naujus investitorius, tai galima manyti, jog jis yra ekonomiškai gyvybingas. Šio rodiklio dydžiui viršijus vienetą žinome, kad įmonės nuosavos lėšos viršija skolintas. Rodikliui apskaičiuoti yra naudojama formulė:

$$\text{Bendrasis mokumas} = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Visi įsipareigojimai}}, (8)$$

Nuosavybės koeficientas parodo kaip verslo vienetas geba vystyti veiklą nesinaudojant kitais finansiniais šaltiniais. Jeigu įmonė visiškai neturėtų skolų, tai jos nuosavas kapitalas būtų lygus visam turtui, o šis rodiklis būtų lygus 1, tad kuo rodiklis mažesnis, tuo rizikos lygis didesnis.

$$\text{Nuosavybės koeficientas} = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Visas turtas}}, (9)$$

3) **Veiklos efektyvumo rodikliai** apibūdina kaip efektyviai verslo vienetas valdo savo turtą bei įsipareigojimus. Literatūroje dažnai ši rodiklių grupė yra įvardijama kaip apyvartumo rodikliai. Apyvartumas skaičiuojamas kartais (per metus), taip pat gali būti skaičiuojamas dienomis. Veiklos efektyvumo rodiklius įtakoja veiklos dydžio apimtis ir pardavimo – realizavimo greitis. Autoriai nurodo, jog veiklos efektyvumą padeda įvertinti keturi rodikliai. (žr. 11 pav.):

Turto apyvartumas rodo turto apyvartų skaičių per metus, arba koeficientą išreiškus eurai kiek vienam turto eurui tenka pardavimų, taigi lygina įmonės pajamas ir jos turtą, ir kuo jis yra aukštesnis, tuo įmonė efektyviau išnaudoja savo turtą. Lileikienė ir Grigaliūnienė (2014) pritaria, kad turto apyvartumas, apibūdina įmonės gebėjimą veiksmingai naudoti turimą turtą pardavimo procesui užtikrinti bei atspindi kaip efektyviai įmonė panaudoja savo kapitalą. Turto apyvartumas geriausiai gali būti pritaikytas verslams, kuriems reikalingos ypatingai didelės investicijos, ir kur paprastai būna nusistovėję aukštos pelningumo maržos, todėl šį rodiklį tikslinga naudoti analizuojant logistikos sektoriaus įmones.

$$\text{Turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Visas turtas}}, (10)$$

Ilgalaikio turto apyvartumas rodo kaip efektyviai yra panaudojamas verslo vieneto ilgalaikis turtas siekiant sukurti pajamas. Finansinis rodiklis palygina įmonės pardavimus bei ilgalaikį turtą. Kuo jis didesnis, tuo įmonė efektyviau naudoja turimą ilgalaikį turtą. Logistikos sektoriaus įmonėms tai itin svarbus rodiklis, nes ilgalaikis turtas pvz.: logistikos sandėliai ar vilkikų parkas yra pagrindinis verslo vieneto išteklius padedantis uždirbti pajamas.

$$\text{Ilgalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Ilgalaikis turtas}}, (11)$$

Trumpalaikio turto apyvartumas rodo trumpalaikio turto apyvartų skaičių per metus. Įmonės pardavimai lyginami su trumpalaikiu turtu gali parodyti kaip efektyviai naudojamas trumpalaikis turtas.

$$\text{Trumpalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Trumpalaikis turtas}}, (12)$$

Nuosavo kapitalo apyvartumas lygina verslo vieneto pardavimus su jo apyvartiniu kapitalu. Kuo toks apyvartumas yra didesnis, tuo daugiau pavyksta pasiekti apyvartos (pajamų) su turimu apyvartiniu kapitalu. Žema koeficiento reikšmė reiškia prastą kapitalo panaudojimo efektyvumą.

$$\text{Nuosavo kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Nusavas kapitalas}}, (13)$$

Atsargų apyvartumas parodo per kiek dienų atsargos parduodamos. Žemas atsargų apyvartumas reiškia, kad kapitalas užšaldytas atsargose ir įmonė įvykdo arba gauna mažai klientų užsakymų, taigi tuo pačiu ir pinigų. Pernelyg didelis atsargų apyvartumas gali reikšti prastovas, neįvykdytus užsakymus ir lėtą pristatymą klientams, kas neigiamai paveiktų pardavimus. Mackevičius, Poškaitė ir Vilis (2011)

teigia, kad rodiklis daro nemažą įtaką verslo vieneto veiklos rezultatams bei finansinei būklei, nes atsargų apyvartumas didina atsargų valdymo efektyvumą. Vertybinių popierių birža (2010) teigia, kad didesnis atsargų apyvartumas mažina įmonės investicijas į atsargas ir didina atsargų valdymo efektyvumą. Šis rodiklis taip pat gali būti apskaičiuojamas imant ne vidutinės metinės atsargas, o atsargas metų pabaigoje, jei metų pradžios ir pabaigos reikšmės mažai skiriasi.

$$\text{Atsargų apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Atsargos}}, (14)$$

Atsargų realizavimas priklausomas nuo daugelio veiksnių, pvz.: vykdomos veiklos rūšies, verslo vieneto dydžio ar kt., todėl autoriai atsargų apyvartumo rodiklio reikšmei nenustato tikslų ribų. Mackevičius, Poškaitė ir Vilis (2011) teigia, jog didesnis atsargų apyvartumas didina atsargų valdymo efektyvumą bei mažina verslo vieneto investicijas į atsargas, todėl veiklos rezultatams ir finansinei įmonės būklei didelę įtaką daro atsargų apyvartumo greitis.

4) **Kapitalo rinkos rodikliai** rodo kiek įmonė yra vertinga kaip nuosavybės ar investavimo objektas. Lileikienė ir Grigaliūnienė (2014) akcentuoja, kad aktualu analizuoti kapitalo rinkos rodiklius, nes šie atskleidžia įmonės veiklos ateities perspektyvas bei leidžia identifikuoti veiksnius įtakančius investicijų portfelio formavimo ar valdymo sprendimų klausimus. Taip pat šis rodiklis rodo įmonės gebėjimą dalyvauti rinkoje. Daugelis autorių išskiria du pagrindinius kapitalo rinkos rodiklius:

Vienos akcijos pelnas (EPS) yra vienas iš populiariausių bei dažniausiai naudojamų finansinių rodiklių. Jis rodo, kiek įmonės uždirbto grynojo pelno, priskirtino paprastųjų akcijų savininkams, tenka vienai apyvartoje esančiai paprastajai akcijai.

$$\text{Vienos akcijos pelnas (EPS)} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Išleistų į apyvartą akcijų skaičius}}, (15)$$

Ekonomistai teigia, kad aukšta rodiklio reikšmė yra labiau patraukli potencialiems investuotojams bei įmonės savininkams.

Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E) parodo kiek kainuoja įmonės akcijos lyginant su jos grynuoju pelnu. Šis rodiklis yra vienas iš populiariausių santykinų rinkos rodiklių, naudojamas akcijų vertinimui. Taip yra dėl dviejų priežasčių:

- Išbaigtumas. Išskyrus kai kuriuos buhalterinius niuansus, lyginimas su grynuoju pelnu yra pakankamai išsamus.
- Paprastumas. Nereikia daug gilintis į specifinius niuansus, tai labai greit paskaičiuojamas rodiklis.

Rodiklis parodo ar įmonė yra brangi lyginant su jos uždirbamu pelnu. Pagrindinis šio rodiklio trūkumas yra priklausomybė nuo apskaitos niuansų bei jautrumas netęstiniam rezultatui. Akcijos kainos ir pelno santykis yra apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E)} = \frac{\text{Akcijų rinkos kaina}}{\text{Akcijos pelnas}}, (16)$$

Mokslinėje literatūroje nurodoma, jog kuo rodiklis žemesnis – tuo investicijos į tokias akcijas yra patrauklesnės. Paprastai laikoma, kad akcijos pigios, jei šis rodiklis yra mažesnis nei 10, brangios – kai jis didesnis nei 20.

Išanalizavus pagrindinius kapitalo rinkos rodiklius galinčius įtakoti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą, galima daryti išvadą, kad rodikliai yra svarbūs įmonei, nes gauta informacija gali būti susidomėję potencialūs investuotojai. Esant aukštiems rodikliams yra kuriamas patrauklus įvaizdis Lietuvos ir užsienio rinkoms, tai gali įtakoti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą, dėl naujų finansavimo šaltinių.

Apibendrinant atliktą veiklos gyvybingumo rodiklių analizę galima teigti, jog mokslininkai išskiria santykinius finansinius rodiklius kaip pagrindinius logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimui. Tačiau vertinimas, grįstas tik ekonominiais rodikliais, nėra kompleksiškas ir gali būti kritikuojamas kaip ribotas.

2.4. Logistikos įmonių ekonominis gyvybingumas

2.4.1. Logistikos samprata

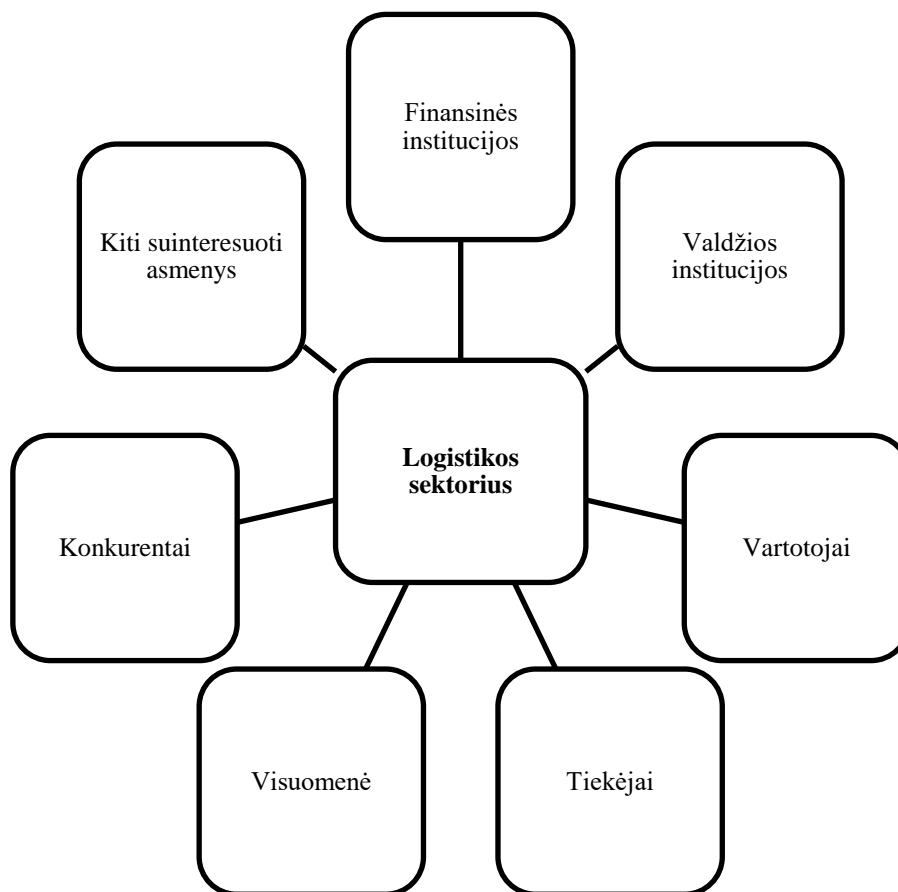
Daugelis autorių, sutinka, jog logistika – viena iš veiklos sričių, kurios darbas niekuomet nesustoja, nes logistikos sektoriaus veikla sujungia gamybą ir vartojimą. Daugelis autorių (Palšaitis, 2010, Bartolacci, Kayikci ir Grossman, 2012, Vitasek, 2013) pritaria, logistika – mokslas apimantis informacijos srautų planavimą, organizavimą, gamybą, kontrolę ir produkcijos pristatymą vartotojui. Arvis, ir kt. (2014) teigia, jog logistikos sektoriaus procesus apima mokėjimo sistemos, muitinės operacijos, gabenimas bei sandėliavimas. Tad galima, teigti, kad logistiką sudaro šios paprastos funkcijos: transportavimas, prekių iškrovimas bei pakrovimas, sandėliavimas, gamyklos ar sandėlio vietos parinkimas, atsargų kontrolė ir valdymas, užsakymų iš klientų apdorojimas, prekių paskirstymas, paskirstymo komunikacija, prekių garantinis ir pogarantinis aptarnavimas, pakavimas, grąžintų prekių valdymas, paklausos prognozavimas, vartotojų aptarnavimas ir pardavimai.

Logistikos sektoriaus sistemą galima suskirstyti į pagrindinius tris elementus:

- 1) logistikos paslaugos,
- 2) infrastruktūra ir ištekliai,
- 3) informacijos sistemos.

Taigi logistika negali būti vykdoma, jei nėra pakankamai išsivysčiusios transportavimo sistemos. Vasiliauskas (2013) nurodo, jog transportas yra atvira sistema ir išskiria dviejų tipų veiksmus, kurie gali daryti įtaką logistikos sektoriaus funkcionavimui:

1) Yra labai daug subjektų, kurie suinteresuoti logistikos sektoriaus funkcionavimu (žr. 13 pav.). Visi išvardinti subjektai dėl skirtingų priežasčių yra suinteresuoti efektyviu bei gyvybingu logistikos sektoriaus funkcionavimu, nes šio sektoriaus verslo vieneto būklė gali paveikti jų egzistavimą ar konkrečius tikslus. Taip pat 13 - ame paveiksle išvardinti veiksniai gali įtakoti logistikos sektoriaus funkcionavimą.

13 pav. Subjektai suinteresuoti logistikos sektoriaus veikla (sudaryta pagal Vasiliauskas, 2013)

Logistika negali būti vykdoma, jei nėra pakankamai išsivysčiusios transportavimo sistemos. Logistikos sektoriuje gabenimo ir paskirstymo funkcija užima svarbią padėtį, nes pagrindinė logistikos sektoriaus įmonių veikla – gabenimo procesų valdymas, pervežant krovinius. Norint pasiekti efektyviausių rezultatų, labai svarbu pasirinkti tinkamą transporto rūšį. Galima išskirti penkias pagrindines transporto rūšis, kurių kiekviena pasižymi tam tikromis savybėmis (žr. 14 pav.)

Automobilių	1) Manevringumas;	2) Prekės atvežimo „iki durų“ galimybė;
	3) Greitis (priklausomai nuo rajono kelių tinklo tankumo);	4) Galimybė vežti smulkias krovinių partijas;
	5) Tarša ir avaringumas.	
Geležinkelių	1) Tik didelės įmonės turi privažiuojamuosius kelius;	2) Vežimų reguliarumas;
	3) Maža priklausomybė nuo oro sąlygų;	4) Didelė keliamoji galia (masinio krovinių vežimo galimybė);
	5) Maža vežimų savikaina.	
Jūrų	1) Atliekami masiniai, tarpžemyniniai krovinių vežimai;	2) Mažos investicijos kelių išlaikymui;
	3) Neribotas linijų pralaidumas;	4) Apribojimai dėl uostų įrangos našumo ir laivų talpos;
	5) Priklausomybė nuo oro sąlygų;	6) Norint atlikti vežimus reikalinga sudėtinga uosto įranga.
Vidaus vandenų	1) Didelis kelių pralaidumas;	2) Maža vežimų savikaina;
	3) Priklausomybė nuo oro sąlygų;	4) Mažas vežimų greitis.
Oro	1) Didelis greitis;	2) Lankstumas;
	3) Maža keliamoji galia;	4) Didelė savikaina.

14 pav. Transporto rūšys (sudaryta pagal Vasiliauskas, 2013)

Vienas populiariausių transportavimo priemonių - automobilių transportas. Ši rūšis yra viena iš efektyviausių transportavimo būdų, nes krovinių surinkimas ir vežimas gali būti tiksliai nustatytas bei koordinuojamas laiko ir vietos atžvilgiu. Tai aktualu, kai krovinio vežimas sinchronizuotas su gamybos poreikiais.

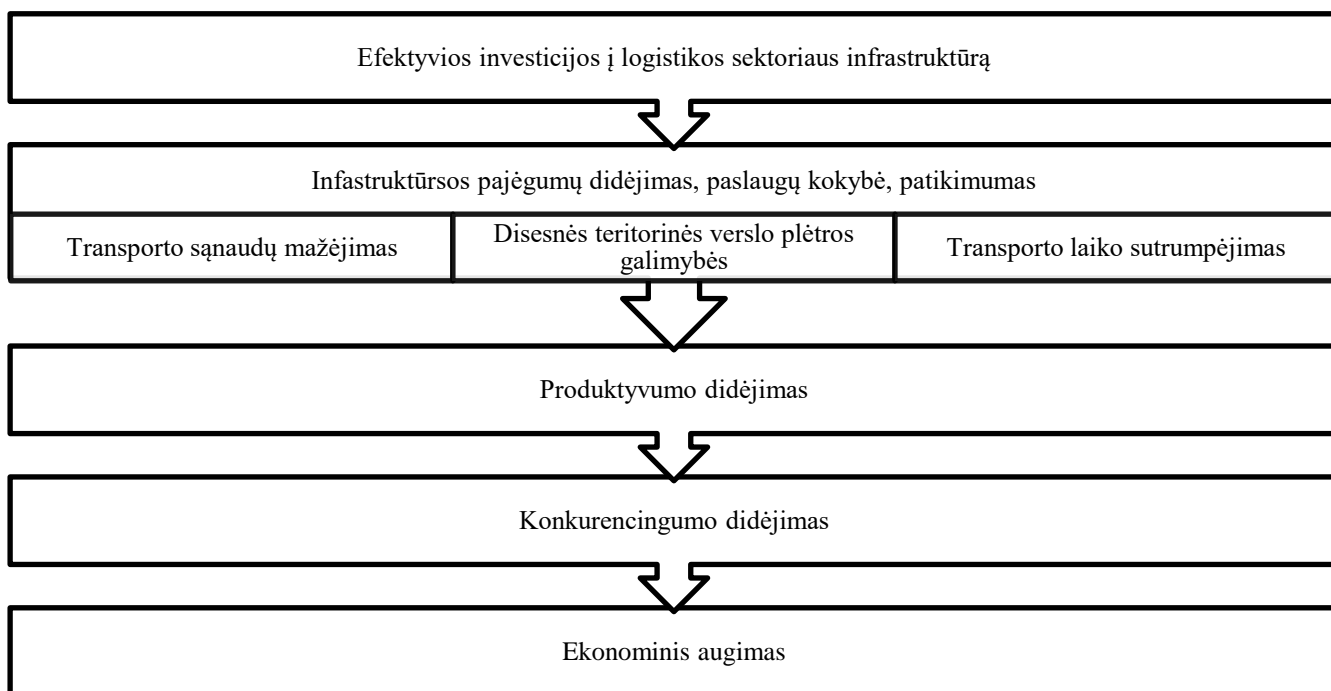
Autoriai, teigia, jog logistika ir jos veikla susijusi ne tik su prekių transportavimu, bet ir sandėliavimu, taigi logistikos sektorius neatsiejamas nuo sandėliavimo paslaugų. Literatūroje teigiama, jog sandėliavimas – tai pagamintos produkcijos ar žaliavos saugojimas iki tol kol jos prireiks. Tai pat ir materialinė – techninė nepertraukiamos gamybos aprūpinimo sąlyga, apimanti visas logistikos fazių dalis. Minalga (2009) teigia, jog „sandėlių sistema - tai visuma įmonėje esančių sandėlių, kuriose laikomos gamybai reikalingų materialų išteklių ir pagalbinių medžiagų atsargos, pagaminta produkcija, ir kurie turi bendrus materialų vertybių apskaitos požymius“.

Siekiant, kad logistikos sektoriaus įmonė sklandžiai organizuotų savo veiklą, svarbu ne tik efektyvus transportavimas ir laiku pristatytos prekės klientams, bet aktualu minimalizuoti sąnaudas bei

įrengti sandėlius ir koordinuoti jų veiklą. Taigi, apibendrinus galima teigti, kad logistikoje operacijų kainas, paslaugų kokybę bei veiklos efektyvumą gali įtakoti puikiai suplanuota transporto sistema, kurią sudaro prekių transportavimo, sandėliavimo ir išdėstymo sistemos, veiklos planavimas.

2.4.2. Logistikos sektoriaus reikšmė ekonomikai

Logistikos sektorius yra vienas iš svarbiausių šalies sektorių bei gali stipriai įtakoti valstybės ekonomiką. Batarlienė (2014), teigia, jog logistikos sektorius yra vienas iš pagrindinių Europos ekonomikos sektorių, apimantis verslo produktų ir informacijos judėjimą ir sandėliavimą tarptautiniu mastu bei vienas perspektyviausių ir sparčiausiai augančių rinkoje. Logistikos sektoriaus plėtra ir ekonomikos augimas yra labai glaudžiai tarpusavyje susiję. „Europos ir kitų išsivysčiusių pasaulio šalių BVP dinamika praktiškai gana tiksliai koreliavo su krovinių bei keleivių vežimo visomis transporto rūšimis augimu, t. y. plėtros tempai buvo labai panašūs“ (Jeržemskis, Jokubauskas ir Alminas, 2012, p. 51). Autoriai teigia, jog šalies ūkio augimas, naujų darbo vietų kūrimas, gyvenimo lygio augimas yra itin glaudžiai susijęs su logistikos sektoriumi, t. y. be efektyvios transporto bei sandėliavimo sistemos ekonomikos augimas būtų beveik neįmanomas.

15 pav. Logistikos sektoriaus ir ekonomikos ryšys (sudaryta pagal Jeržemskis, Jokubauskas ir Alminas, 2012)

Transporto infrastruktūros plėtojimas kelia transportavimo efektyvumą, pajėgumą ir gerina aptarnavimo lygį, o tai sumažina pervežimo sąnaudas bei pristatymo laiką. Logistikos sektorius daro įtaką darbo užmokesčio bei gyvenimo lygio kilimui, nes kelia kitų ūkio šalių produktyvumą ir skatina

pramonės įmonės plėstis, todėl didėja gamybos pajėgumai. Visi šie veiksniai nulemia šalies ekonomikos augimą (žr. 15 pav.)

Viena iš svarbiausių ekonomikos pažangumą lemiančių priemonių yra transporto sektoriaus infrastruktūros plėtra ir modernizavimas, todėl transporto tinklai yra rinkų konkurencingumo bei bendrosios rinkos varomoji jėga. Autoriai akcentuoja tris priežastis, kurios paaiškina logistikos sektoriaus svarbą makroekonominio požiūriu visam Lietuvos ūkio augimui:

1) Logistikos sektoriaus efektyvumas įtakoja produkcijos kainą, t. y. dėl mažesnių transportavimo sąnaudų įmonės turi galimybę nuleisti produkcijos kainą, o tai sudaro palankesnes sąlygas konkuruoti tarptautinėse rinkose. Transporto vaidmuo šalies ekonomikos raidai itin padidėja, dėl susisiekiimo su užsienio rinkomis bei sėkmingu eksportu grįstu šalies ūkio ekonominiu augimu.

2) Logistikos sektorius yra eksporto pajamų šaltis. Apie 60 proc. visų Lietuvos paslaugų eksporto sudaro transporto paslaugos teikiamos užsienio užsakovams.

3) Šalies BVP struktūroje logistikos sektoriui atitenkanti dalis yra pakankamai didelė dėl palankios Lietuvos geografinės padėties tinkamos plėtoti logistikos veiklą. Lietuvoje šiam sektoriui atitenka maždaug dešimtadalis šalyje sukurto bendrosios pridėtinės vertės.

Logistikos sektorius sujungia gamybos ir pardavimo grandis, jei jis yra gerai organizuotas, tai gali daryti teigiamą įtaką kitų ūkio šakų darbui, taip gerindamas šių verslo vienetų ekonominę padėtį. Autoriai teigia, jog transporto paslaugos jungia visas ūkio šakas.

Minalgos (2007) nurodė, pagrindines logistikos paslaugų ypatybes, kuriomis išsiskiria nuo kitų ūkio šakų:

- 1) Sunku sumažinti logistikos paslaugų kaštus, dėl ekonominių faktorių, kurie įtakoja transporto tarifų dydį;
- 2) Logistikos paslaugas teikiantiems verslo vienetams yra sunkiau pakeisti transporto paslaugų pobūdį ar verslo rūšį.
- 3) Logistikos įmonės aktyviai dalyvauja gamybos procesuose, tačiau daiktinės produkcijos nesukuria. Šios įmonės tęsia pagamintos produkcijos realizavimą.
- 4) Logistikos sektoriaus paslaugų pobūdį labiau lemia netiesioginiai veiksniai, todėl paslaugų kainos dažniau keičiasi nei prekių, kurių kainai didesnę įtaką turi tiesioginiai veiksniai.
- 5) Rinkos pusiausvyrą sunkina logistikos paslaugų pardavėjų bei pirkėjų netolygi rinka.
- 6) Logistikos sektorius negali būti atsietas nuo gamybos proceso, nes transporto paslaugų neįmanoma sukaupti atsargų pavidalu.

Taigi, logistikos sektoriaus teikiamos paslaugos susieja ūkio šakas, galima teigti, jog šios sektoriaus ekonominio gyvybingumo kaita yra aktuali problema globaliu mastu. Literatūroje teigiama, kad logistikos sektoriaus veiklos apimtys yra tiesiogiai susijusios su paklausos dydžiu, kuris

priklausomas nuo kitų žaliavų, produktų ar gaminių paklausos. Tad galima sakyti, jog logistikos sektoriaus įmonių plėtrą įtakoja kitų sektorių išsivystymo lygis. Kitų šalies ūkio šakų ir sektorių sėkminga plėtra bei didesnis vartojimas, ilguoju laikotarpiu nukreips vis didesnes lėšas į logistikos sektoriaus įmonių veiklą. Subalansuota ir veiksminga logistikos sektoriaus įmonių veikla yra ne tik didelę vertę kurianti paslauga, bet ir būtina prielaida kitų ekonomikos šakų sėkmingai plėtrai bei žmonių gyvenimo kokybei. Batarlienė (2014) teigia, jog logistikos sektorius atlieka perspektyvią ir konkurencingą veiklą, kuri yra reikšminga sprendžiant visuomenės judumo problemas. Prekių judumas – esminė Europos pramonės ir paslaugų konkurencingumo dedamoji dalis. Apibendrinus galima sakyti, kad ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas visuomet egzistuos, tačiau aktualu ištirti esamą padėtį, ją palyginti su ankstesniais laikotarpiais bei įvertinti pokyčius.

Kaip ir kiti sektoriai logistikos sektorius turi tam tikrą veiklą įtakančią specifiką, kuri išskiria šį sektorių iš kitų ir lemia skirtingas ekonominio gyvybingumo pokyčių tendencijas. Logistikos sektoriaus ekonominiam gyvybingumui įtakos turi degalų, draudimo kainos, kelių mokesčiai ir pan. Taip pat vis didėjantys aplinkosaugos standartai priverčia parduoti senus, bet dar gerai veikiančius ir įsigyti naujus atitinkančius EURO 6 standartą vilkikus. Taigi, logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą kelia gebėjimas prisitaikyti prie greitai kintančių standartų, gebėjimo mažinti išlaidas pirmiausia peržiūrint patiriamus kaštus.

Logistikoje vykdomi procesai yra itin priklausomi nuo kvalifikuotos darbo jėgos, ne tik kalbant apie pervežimo bei sandėliavimo planavimą ir koordinavimą, bet ir apie krovinio gabenimą. Susidarius pavojingoms oro ar eismo sąlygoms vairavimo įgūdžiai padeda saugiau bei greičiau transportuoti prekes, išvengti eismo įvykių, kurie sukeltų turtinę žalą. Taip pat aktualu, jog vilkikas komandiruotės metu, kuo didesnę kelionės dalį vežtų krovinį, t. y. verslo vieneto koordinatorius turi sudaryti tokius maršrutus, kuriais vykstant būtų patogiau ne tik nugabenti krovinį į iškrovimo vietą, bet ir pakrauti naują. Kvalifikuoti darbuotojai gali efektyviau atlikti savo darbą, o tai įtakoja įmonės ekonominį gyvybingumą.

Visos išanalizuos logistikos sektoriaus įmonių specifikos lemia verslo vieneto gaunamą pelną bei įtakoja šio sektoriaus ekonominį gyvybingumą. Naudojant akcentuotus ypatumus, galima sumažinti sąnaudas ir aiškiau interpretuoti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą.

3. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO METODOLOGIJA

Logistikos sektoriaus vaidmuo Lietuvos ekonomikoje išskirtinis – jo sukuriama šalies BVP dalis sudaro daugiau nei 10 proc., šiame sektoriuje dirba apie 5 proc. šalies darbingo amžiaus žmonių. Kaip jau buvo minėta, logistikos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas yra svarbus kitoms šalies ūkio šakoms. Logistikos sektorius yra viena iš svarbiausių strateginių ūkio šakų, todėl ekonominis gyvybingumas šioje srityje gali neigiamai atsiliiepti kitoms pramonės šakoms.

Siekiant atlikti logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimą atliktas tyrimas, kurio metu buvo naudoti tipinės logistikos sektoriaus įmonės finansiniai duomenys. Šiai kompanijai įvardinti bus naudojamas hipotetinis pavadinimas dėl duomenų konfidencialumo. Įmonė sutiko, kad jos finansiniai ir nefinansiniai duomenys bus naudojami tyrime, tačiau atskleisti pavadinimo nesutiko. Tyrime panaudota susisteminta mokslinės literatūros analizė, logistikos sektoriaus įmonės finansinių duomenų ekonominė analizė, kuri sudaryta iš santykinų rodiklių, vertikaliosios bei horizontaliosios finansinės analizės. Taigi logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas sudarytas iš trijų etapų:

Pirmame etape atlikta vertikaloji bei horizontalioji finansinė analizė. Logistikos sektoriaus ekonominiam gyvybingumui įvertinti buvo naudojama trijų metų UAB „Logista“ metinių finansinių ataskaitų duomenys, t. y. balanso bei pelno (nuostolio) ataskaitos.

Siekiant išanalizuoti logistikos sektoriaus įmonės generuojamų pajamų struktūrą panaudota vertikaloji analizė, kuri atskleidžia kokią procentinę dalį sudaro:

- 1) pelno mokesčio, palūkanų ir kitos sąnaudos bendroje pajamų struktūroje;
- 2) ilgalaikis ir trumpalaikis turtas, ateinančių laikotarpių sukauptos pajamos bendroje turto struktūroje;
- 3) nuosavo kapitalo, įsipareigojimų bendroje nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje.

Pardavimo pajamos tyrime naudojamos kaip bazinis rodiklis analizuojant pelno (nuostolių) ataskaitą, o turtas bei nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai – balanso ataskaitą.

Norint palyginti logistikos sektoriaus įmonės veiklos rezultatų finansinius duomenis su praėjusio laikotarpio duomenimis naudota horizontalioji analizė, kuri atskleis pelno finansinių rodiklių, pajamų bei savikainos kitimo tendencijas.

Antrame etape siekiama įvertinti tipinės logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą naudojant santykinų rodiklių analizę. Ištyrus verslo vieneto finansinę padėtį galima nuspręsti apie įmonės ateities perspektyvas.

Atliekant analizuojamo sektoriaus įmonių gyvybingumo vertinimą, tikslinga finansinius santykinius rodiklius susisteminti į tris grupes:

- 1) pelningumo rodikliai atskleidžia logistikos sektoriaus įmonių gebėjimą efektyviai valdyti turtą bei išteklius, pelningai parduoti paslaugas, realų galutinį pelningumo lygį;
- 2) mokumo rodikliai padeda įvertinti logistikos sektoriaus finansinį stabilumą, finansinės rizikos lygį, gebėjimą vystyti veiklą be išorinių finansavimo šaltinių bei skolintų ir nuosavų lėšų santykį;
- 3) veiklos efektyvumo rodikliai padeda nustatyti kaip efektyviai išnaudojamas turimas kapitalas ir ilgalaikis turtas, kiek vienas turto euras sukuria pardavimo pajamų bei kaip greitai realizuojamos atsargos.

Santykinių rodiklių analizės duomenys pateikiami aprašomąja analize.

Trečiame etape siekiama įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakančių aplinkų ir veiksnių svarbą. Šiame etape atliekamas ekspertinis vertinimas - ekspertų anketinė apklausa. Ekspertinės apklausos metodo pasirinkimą sąlygojo tai, kad tik asmenys dirbantys logistikos sektoriuje turi pakankamai žinių ir gali įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakančius veiksniai.

Atliekant ekspertų apklausą vadovaujamasi socialinių tyrimų etikos reikalavimais, tad apklausą atliko tik ekspertai, kurie sutiko dalyvauti ir turi pakankamai kompetencijos atsakyti į pateikiamus klausimus.

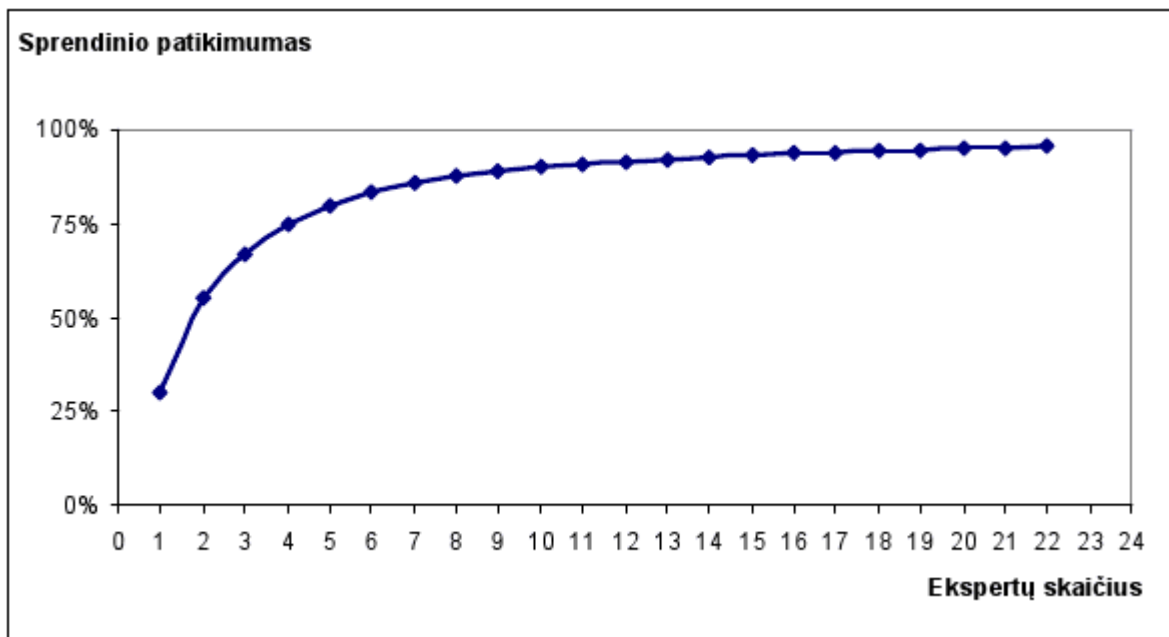
Ekspertams apklausti sudarytas klausimynas (žr. 5 priedą), kuriame panaudoti uždaro tipo klausimai susieti su logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakančiais veiksniais – išskirti remiantis moksline literatūra. Šiame etape siekiama nustatyti:

- 1) kokios aplinkos daro didžiausią įtaką logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui;
- 2) kokie skirtingų aplinkų veiksniai labiausiai gali paveikti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą.

Ekspertinės apklausos esmė. Tyrėjai Kardelis (2002) ir Tidikis (2003), tvirtina, jog šis metodas yra tinkamiausias duomenų pagrindimui ar patikrinimui. Kardelis (2017) teigia, kad ekspertinis vertinimas turi būti atliktas laikantis socialinių tyrimų etikos reikalavimų:

- Respondentai parinkti taip, kad pakaktų kompetencijos atsakyti į klausimus.
- Respondentams sutikus dalyvauti apklausoje.
- Tyrėjas neturi įtakos respondentams.

Tyrimo duomenų analizė – kokybinė kiekybinė analizė.

16 pav. Ekspertų vertinimų standartinio nuokrypio priklausomybė nuo ekspertų skaičiaus (Rudzikienė, 2005)

Tyrimo imtis sudaryta vadovaujantis kriterine atranka. Tyrime dalyvavo penkių logistikos sektoriaus įmonių atstovai. Nustatant priimtina ekspertų skaičių reikia vadovautis metodologinėmis prielaidomis, kurios yra suformuluotos klasikinėje testų teorijoje. Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad ekspertų skaičių sieja greitai gėstantis netiesinis ryšys (žr. 16 pav.). Dėl to atliekant ekspertinį vertinimą pakanka 15 - os kompetentingų ekspertų nuomonės.

Visiems tyrimo etapams reikiamų duomenų apdorojimui ir analizei buvo naudojamas Microsoft Excel programiniu paketu.

4. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA

4.1. Logistikos įmonių finansinė analizė

Čepinskis ir Masteika (2011) teigia, jog Lietuvoje logistikos paslaugos yra laikomos vienu iš pagrindinių ekonomikos sektorių, todėl sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas yra itin svarbus šalies ekonomikai bei privačių asmenų gyvenimo kokybei. Statistikos departamento (2017) duomenimis logistikos sektorius sukuria apie 10 – 12 proc. šalies BVP ir jame dirba apie 7 proc. darbuotojų, taigi tikslinga ištirti sektoriaus finansinę padėtį. Finansinę analizę naudinga atlikti ir pačiai įmonei, nes jos metu atskleidžiama reikšminga informacija įtakojanti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą.

Logistikos sektoriaus įmonių ekonominę analizę atliekama remiantis trečiame skyriuje pateikta tyrimo metodika. Kaip jau buvo paminėta, finansinę analizę sudarys vertikalioji (struktūrinė) bei horizontalioji trijų metų balanso ir pelno (nuostolių) metinių ataskaitų analizė. Gauti rezultatai atspindės bendrą logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, nes pasirinkta tirti tipinės logistikos sektoriaus įmonės duomenis.

Analizuojamos logistikos paslaugas teikiančios įmonės vadovas nesutiko viešinti įmonės vardo, todėl darbe ji gali būti įvardijama hipotetiniu pavadinimu UAB „Logista“. Įmonėje 2018 m. lapkričio mėnesio pabaigoje dirbo 1910 darbuotojų: administracijos darbuotojai, vairuotojai ir mechanikai. UAB „Logista“ įmonė logistikos ir transportavimo veiklą vykdo nuo 1992 m. Įmonė per metus perveža apie 98900 krovinių Europoje, Skandinavijos šalyse bei trečiosiose šalyse. Įmonė turi tris filialus Norvegijoje, Didžiojoje Britanijoje ir Ispanijoje. Lietuvoje įmonės nuosavybė – 10 hektarų teritorija.

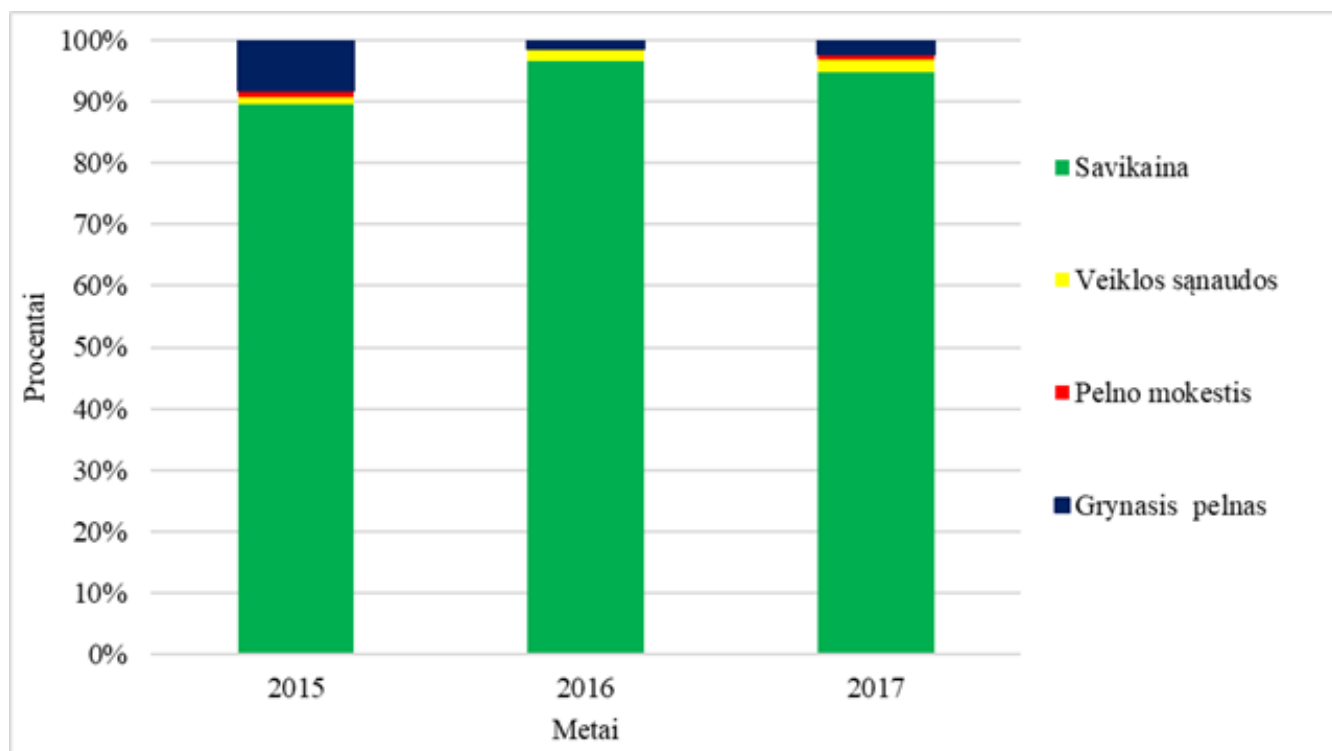
UAB „Logista“ klientui gali pasiūlyti distribucinių (komercinių), muitinės, temperatūrinių sandėlių paslaugas, kuriose yra 23000 kv. m. sandėliavimo ploto:

- 1) sausi sandėliai - 22000 paletinių vietų,
- 2) temperatūriniai sandėliai – 3000 paletinių vietų.

Sandėliai strategiškai yra patogioje vietoje, šalia tarptautinės Jūrų perkėlos, greta greitkelio Vilnius – Klaipėda, bei turi gerą susisiekimą su visais pagrindiniais keliais.

Analizuojant UAB „Logista“ struktūrinę analizę, galima pamatyti, jog visu analizuojamu laikotarpiu daugiau nei 90 proc. gaunamų pajamų sudaro pardavimo savikaina (žr. 17 pav.). Nuo 2015 metų, pardavimų savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje padidėjo 7 proc. 2016 metais pardavimo savikaina išaugo 28 proc. lyginant 2015 – 2016 metus. Savikainos augimui, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis, įtakos turėjo ilgalaikio turto amortizacija, žaliavų, įsiskolinimo bei su darbo santykiais susiję kaštai. 2017 metais savikainos dalis pajamų struktūroje sumažėjo 2 proc., tačiau lyginant su praėjusiais metais pardavimo savikaina išaugo 14 proc. Tokią tendenciją lėmė žaliavų bei

įsiskolinimo už ilgalaikį turtą sumažėjimas, tačiau savikainą įtakoją sumokėti avansai už materialųjį turtą dėl įmonės veiklos plėtros. Aiškinamajame rašte nurodoma, jog įmonės darbuotojų, kurie yra tiesiogiai susiję su krovinių pervežimu ir logistikos sandėlio darbuotojų, t. y. ne administracijoje dirbančių asmenų darbo užmokestis yra priskiriamas pardavimo savikainai. Taigi įmonės savikainos didėjimas gali būti sietinas, su darbo užmokesčio, komandiruočių dienpinigių ir darbuotojų skaičiaus augimu.

17 pav. UAB „Logista“ pajamų struktūra (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

Pajamų struktūroje žymiai mažesnę dalį nei savikainos sąnaudos sudaro veiklos sąnaudos t. y. mažiau nei 10 proc. Veiklos sąnaudos sudarytos iš keturių dedamųjų:

1. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų;
2. Palūkanų ir kitų panašių sąnaudų;
3. Kitos veiklos rezultatų;
4. Kitų palūkanų ir panašių pajamų.

2015 metais veiklos sąnaudos sudarė 1 proc. visų pajamų, o nuo 2016 metų pajamų struktūroje veiklos sąnaudos išaugo iki 2 proc. 2017 m. veiklos sąnaudų dalis pajamų struktūroje nekito. UAB „Logista“ finansinės ataskaitos rodo, jog įtakos turėjo beviltiškos skolos bei didėjančio personalo reikmėms skirtos administracinės, ūkio ir išaugusio autotransporto parko priežiūros, nusidėvėjimo sąnaudos. Taip pat prie veiklos sąnaudų yra priskiriamas administracijos darbuotojų darbo užmokestis. Taigi galima teigti, kad pokyčių šiame rodiklyje beveik nebuvo.

7 – oje lentelėje pavaizduota 2015 – 2017 metų savikainos sąnaudų dedamųjų pokytis. Lyginant 2015 metus su 2016 metais išaugo bendrųjų administracinių sąnaudų dydis 27 proc. (1367197 eur.) ir kitos veiklos rezultatai 15 proc. (570847 eur.) kaip jau buvo paminėta, tai nulėmė įmonės plėtrą. Tačiau 2016 metais sumažėjo kitos palūkanų ir panašios pajamos 63 proc. (953680 eur.), o sąnaudos – 28 proc. (389339 eur.).

7 lentelė. Veiklos sąnaudų dedamųjų pokytis 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

	2015 m. - 2016 m. pokytis	2016 m. - 2017 m. pokytis
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	27 %	34 %
Kitos veiklos rezultatai	15 %	25 %
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	-63 %	-92 %
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	-28 %	-21 %

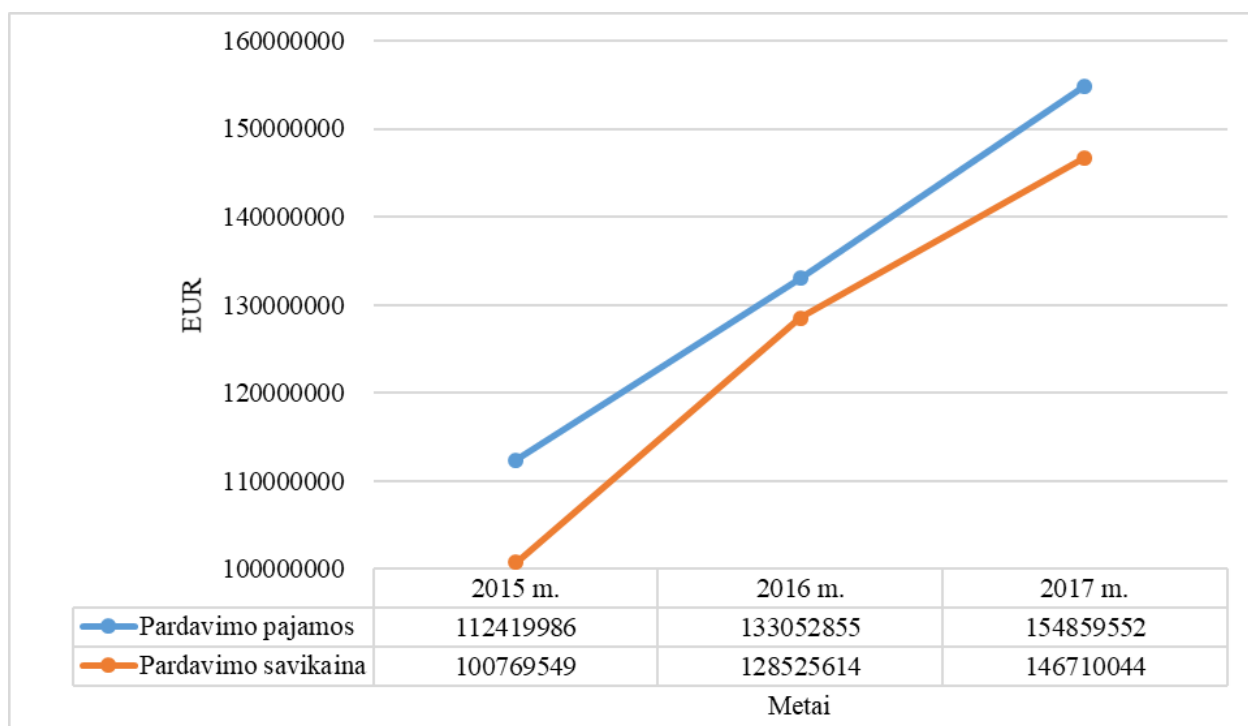
2016 – 2017 metų pokyčio tendencija buvo panaši į anksčiau analizuoto laikotarpio. 2017 metais išaugo bendrosios ir administracinės sąnaudos 2166956 eurai bei kitos veiklos rezultatai 1084881 eurai. 2017 metais sumažėjo kitų palūkanų pajamos net 92 proc., o sąnaudos krito ne taip stipriai, tik 21 proc.

Remiantis pajamų struktūra galima teigti, kad analizuojamu laikotarpiu UAB „Logista“ veikė pelningai, nes nepatyrė nuostolių (žr. 17 pav.). 2015 metais grynasis pelnas buvo didžiausias ir siekė 8 proc. visų pajamų. Šis rodiklis nebuvo toks aukštas kitais laikotarpiais, 2016 metai jis sudarė 1 proc., o 2017 – 2 proc. Kaip ir kitus rodiklius, taip ir grynąjį pelną galėjo paveikti staigi įmonės plėtra bei investicijos į ilgalaikį turtą. Taip pat įtakos grynajam pelnui turėjo savikainos ir veiklos sąnaudų padidėjimas, tai įrodo 2017 metų grynojo pelno padidėjimas, t. y. nukritus savikainai 2 proc., išaugo grynasis pelnas 1 proc.

Analizuojant 17 paveikslo duomenis galima pastebėti, jog pelno mokestis pajamų struktūroje visu analizuojamu laikotarpiu užėmė 1 arba mažiau procentų. 2015 ir 2017 metais pelno mokestis sudarė 1 procentą pajamų, o 2016 metais rodiklis nesiekė net 0,2 proc., todėl yra prilyginamas 0 proc. Pelno mokestis yra mokamas už mokestinius metus ir skaičiuojamas jiems pasibaigus. Būtina atkreipti dėmesį, jog mokestinis įmonės pelnas nėra lygus ikimokestiniam pelnui iš įmonės pelno (nuostolio) ataskaitos, taigi jo dydis gali pasikeisti.

Taigi išanalizavus pajamų struktūrą, galima teigti, jog ši tipinė logistikos sektoriaus įmonė visu analizuojamu laikotarpiu veikė pelningai, tačiau grynojo pelno dydžiui įtakos turėjo savikainos ir veiklos sąnaudų dydis. Taip pat įmonė nuo 2016 metų ėmė sparčiai plėsti veiklą, todėl daugiau investavo į ilgalaikį turtą ir padidėjo žmogiškųjų išteklių poreikis ir su jais susijusios sąnaudos.

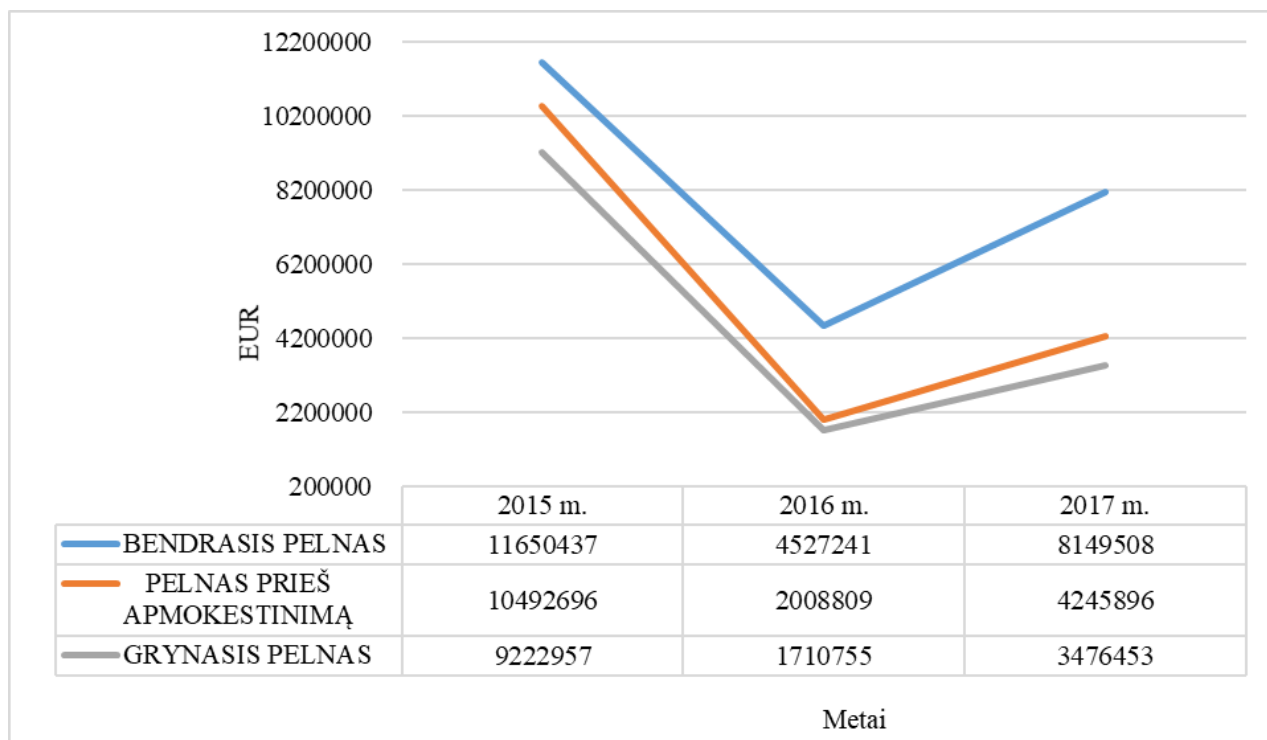
Analizuojant UAB „Logista“ finansinius duomenis, atlikta pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalioji analizė, kurios metu ištirta pardavimo pajamų bei savikainos dinamika (žr. 18 pav.). 2015 – 2017 m. rodikliai kito labai panašiu tempu. Visu analizuojamu laikotarpiu abu rodikliai stabiliai augo ir padidėjo beveik pusantro karto, t. y. pajamos išaugo 1,38 karto, o savikaina – 1,46 karto. Pajamos 2015 – 2016 metais išaugo 18 proc., tai sudaro 20632869 eurų, o lyginant 2016 – 2017 metais kilo 16 proc. Sąnaudos 2015 – 2016 metais išaugo labiau, nei tuo pačiu laikotarpiu pajamos, t. y. 28 proc., o 2016 – 2017 metais kilo perpus mažiau 14 proc. Apibendrinus galima teigti, jog 2015 – 2016 metais UAB „Logista“ pardavimo pajamos ir savikaina kito tik teigiama linkme, o tai rodo sparčiai didėjančias atliktų darbų apimtis. Tad galima manyti, jog įmonės veiklai plėtra bei investicijos sudaro sąlygas efektyviai atlikti siūlomas paslaugas.

18 pav. UAB „Logista“ pajamų ir pardavimo savikainos dinamika (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

Ne tik finansų analizėje, bet ir įmonės veikloje pelnas yra vienas svarbiausių finansinių rodiklių. 19 – amė paveiksle pateiktas bendrojo, prieš apmokestinimą ir grynojo pelno dinamika. Analizuojamu laikotarpiu visos pelno rūšys buvo didžiausios 2015 metais. 2016 metais bendrasis pelnas krito net 2 su puse karto, o grynasis 5 kartus. 2017 metais bendrasis pelnas šoktelėjo aukšty 1,8 karto, t. y. 3622267 eurai. Tokį bendrojo pelno šoktelėjimą galėjo įtakoti po truputį atsiperkančios investicijos. UAB

„Logista” pelnas prieš apmokestinimą ir grynasis pelnas buvo artimiausi vienas kitam 2016 metais, nes pelno mokestis sudarė itin mažą procentą pardavimo pajamų. Nors 2016 metais grynasis pelnas buvo sumažėjęs 81 proc. lyginant su 2015 metais, tačiau visu analizuojamu laikotarpiu nebuvo neigiamas. 2017 metais grynasis pelnas išaugo 103 proc. lyginant su 2016 metais, o tai sudarė 1765698 eurų. Apibendrinus galima teigti, jog UAB „Logista” sėkmingiausi metai grynujų įplaukų atžvilgiu buvo 2015 m. Nors logistikos įmonė 2016 – 2017 metais vis labiau didino darbų apimtį, ir 2017 metų galutinis finansinis rezultatas pagerėjo lyginant su 2016 metais, tačiau pralenkti 2015 m. rezultato nepavyko.

19 pav. UAB „Logista“ pelno dinamika (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

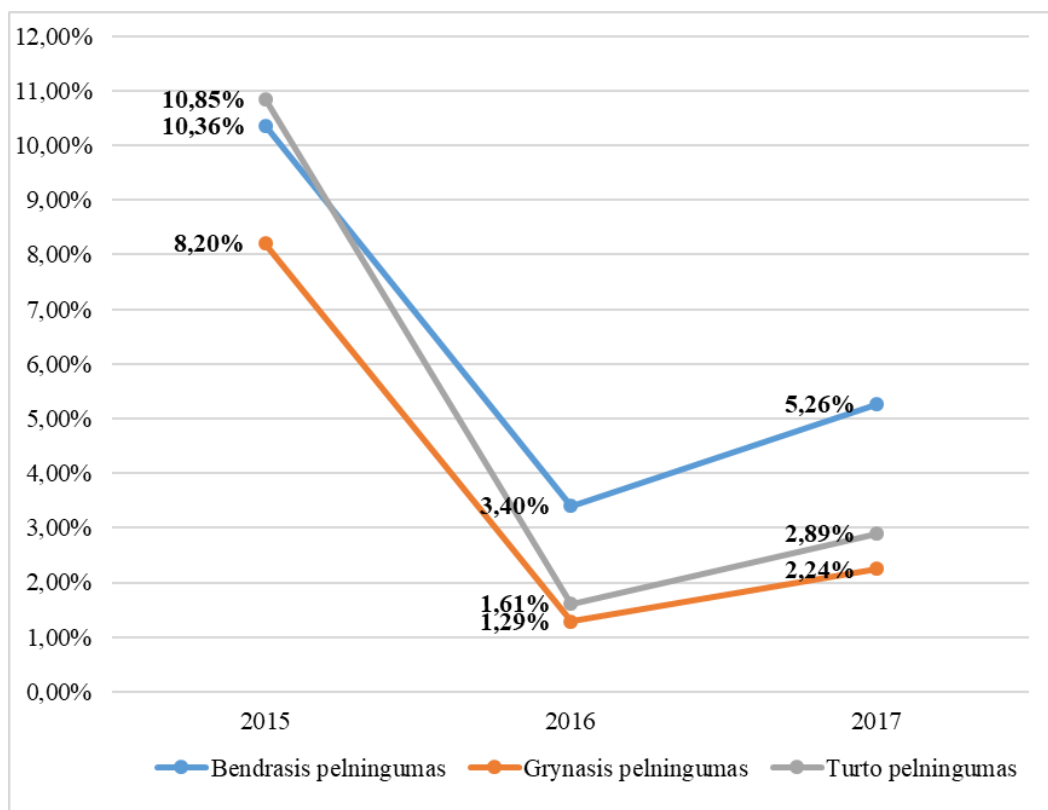
Taigi remiantis tipinės logistikos sektoriaus įmonės finansiniais duomenimis ir atlikta finansine analize, galima teigti, jog dirbama pelningai, nors savikaina pajamų struktūroje užima daugiau kaip pusę visų pajamų. Savikainos pajamų dydį įtakoja ilgalaikio turto amortizacija, ne administracijos darbuotojų darbo užmokestis bei komandiruočių pinigai, kelių ir kiti su veikla susiję mokesčiai, draudimo išlaidos ir kitos panašios išlaidos. Kai savikaina sudaro tokią didelę dalį, t. y. daugiau nei 90 proc. pajamų, tikslinga logistikos sektoriaus įmonėse ištirti savikainos dydį įtakančius veiksnius ir ieškoti sprendimų kaip šiuos kaštus sumažinti. Veiklos sąnaudos visu analizuojamu laikotarpiu nebuvo didesnės kaip 2 proc., o mokestinis pelnas mažesnis kaip 1 proc. visų pajamų. Išanalizavus tipinės logistikos sektoriaus įmonės pelno dinamiką, buvo pastebėta, jog pelnas prieš apmokestinimą 2016 metais mažiausias, kitu ataskaitiniu laikotarpiu šis rodiklis pagerėjo. Logistikos sektoriaus įmonė buvo ekonomiškai gyvybinga, nes grynasis pelnas visu analizuojamu laikotarpiu teigiamas, uždirbta daugiau kaip 1,7 milijonų eurų pelno.

4.2. Logistikos įmonių santykiniai finansiniai rodikliai

Siekiant detalių bei aiškių rezultatų aktualu atlikti santykinių rodiklių analizę, kuri padės įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą. Kaip jau buvo paminėta trečiame skyriuje, atliekant logistikos sektoriaus įmonės gyvybingumo vertinimą, tikslinga finansinius santykinius rodiklius susisteminti į tris grupes: pelningumo, mokumo, bei veiklos efektyvumo.

1) Pelningumo rodikliai visiems verslo vienetams yra aktualiausi, nes rodo kiek pelno gali uždirbti vienas pardavimų euras bei aiškiai atspindi ekonominį gyvybingumą. Tyrimui atlikti naudojama tipinės logistikos sektoriaus įmonės UAB „Logista“ pelningumo rodiklių analizė.

Analizuojant UAB „Logista“ pelningumo rodiklius 2015 – 2017 m. galima teigti, kad rodikliai šiuo laikotarpiu kito tolygiai, lyginant vieną su kitu (žr. 20 pav.). Remiantis duomenimis galima pastebėti, kad bendrojo pelningumo rodiklis 2015 metais buvo aukščiausias per visą analizuojamą laikotarpį 10,36 proc., o 2016 metais rodiklio reikšmė staigiai sumažėjo beveik 7 proc. 2017 metais šis rodiklis augo, tačiau nepasiekė 2015 metų ribos. Visu analizuojamu laikotarpiu logistikos sektoriaus įmonės UAB „Logista“ pelningumo rodiklis buvo patenkinamas, taigi įmonė buvo ekonomiškai gyvybinga.

20 pav. UAB „Logista“ pelningumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

Daugelis autorių sutinka, jog grynasis pelningumas tiksliau apibūdina ekonominį gyvybingumą, nes apibūdina grynojo pelno bei generuojamų pajamų santykį. UAB „Logista“ grynojo pelningumo rodiklis nebuvo žemesnis nei 1 proc. (žr. 20 pav.). 2015 metais grynasis pelningumas buvo aukščiausias 8,2 proc., o 2016 metais sumažėjo 6,92 proc. Lyginant 2015 – 2017 m. grynojo pelningumo rodiklio pokytis siekia 5,96 proc. ir nuo 2016 m., nors rodiklio reikšmė nėra aukšta, galima teigti, kad UAB „Logista“ yra pakankamai ekonomiškai gyvybinga visą analizuojamą laikotarpį.

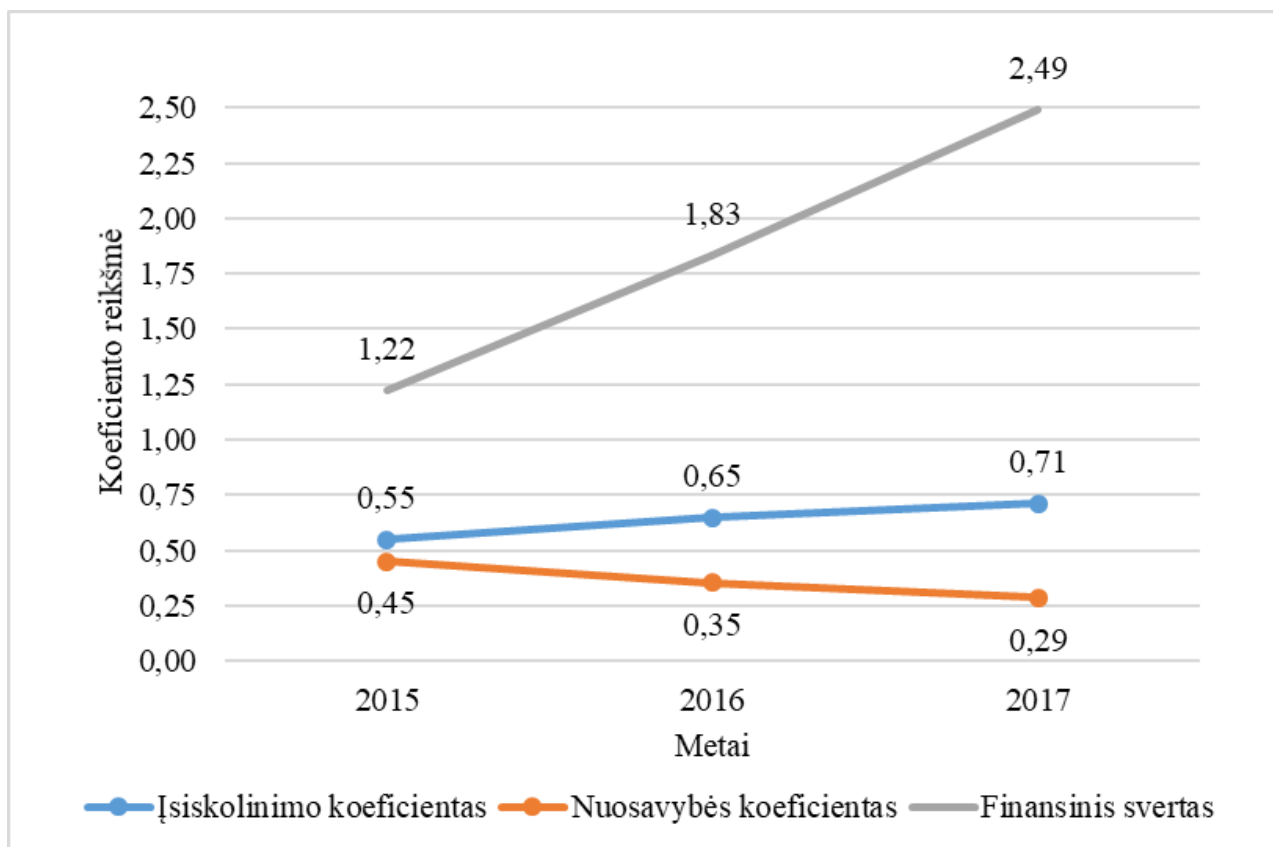
Siekiant ištirti UAB „Logista“ ekonominį gyvybingumą tikslinga įvertinti turto pelningumo rodiklį, nes logistikos įmonių veiklos rezultatams ilgalaikis turtas daro itin didelę įtaką, o šis rodiklis parodo kiek uždirbamų pajamų tenka vienam įmonės turto vienetui. Visu analizuojamu laikotarpiu turto pelningumas buvo teigiamas (žr. 20 pav.). Kaip ir kiti pelningumo rodikliai turto pelningumo rodiklis 2015 metais buvo aukščiausias ir siekė beveik 11 proc., o 2016 metais sumažėjo net 9 proc. Visu analizuojamu laikotarpiu turto pelningumo rodiklis yra patenkinamas, nors pokytis buvo neigiamas bei siekė beveik 8 proc. Tam turėjo įtakos, nekilnojamo turto nusidėvėjimas ir pastatų bei statinių vertės sumažėjimas. Taip pat įmonė vis naujina automobilių parką, nors tai dar nebuvo būtina.

Išanalizavus UAB „Logista“ pelningumo rodiklius, galima teigti, kad įmonė ekonomiškai gyvybinga. 2016 metais pelningumo rodikliai yra prasčiausi, nors 2017 metais šie rodikliai kilo, bet pasiekti 2015 metų rezultatų nepavyko. Tačiau toks pelningumo rodiklių augimas simbolizuoja, gerėjančią situaciją logistikos sektoriaus rinkoje.

2) Mokumo rodikliai parodo verslo vieneto gebėjimą vykdyti turimus įsipareigojimus, o skolų grąžinimas laiku įrodo, kad įmonė ekonomiškai gyvybinga, todėl svarbu ištirti UAB „Logista“ mokumo rodiklius.

Logistikos sektoriaus tipinės įmonės įsiskolinimo koeficientas atspindi, kokia dalis viso turto yra įsigyta už skolintas lėšas, tad leidžia įvertinti investavimo riziką. Visu analizuojamu laikotarpiu koeficiento reikšmė nebuvo didesnė nei 0,8 ir mažesnė nei 0,5. 2015 metai įsiskolinimo koeficiento reikšmę 0,55 galima laikyti normalia. Analizuojamu laikotarpiu UAB „Logista“ investavimo rizika tapo vis aukštesnė, o įsiskolinimo koeficientas augo, todėl galima teigti, kad daugiau nei pusė įmonės turimo turto yra įsigyta už skolintas lėšas. Žemesnis mokumo lygis, rodo silpnėjančią ekonominę gyvybingumą.

Priešingai nei įsiskolinimo koeficientas nuosavybės koeficientas rodo nuosavų lėšų indėlį įmonėje. Remiantis 21 paveikslo duomenimis, galima teigti, jog nuosavybės koeficientas 2015 – 2017 metais buvo mažesnis nei 0,5, o tai patvirtina, jog UAB „Logista“ yra priklausoma nuo išorinių finansavimo šaltinių. Tokia situacija įmonėje susidarė dėl priimto sprendimo sparčiai plėstis bei naujinti vilkikų parką. Ekonominis gyvybingumas – ganėtinai žemas, analizuojant įsiskolinimo bei nuosavybės koeficientus.

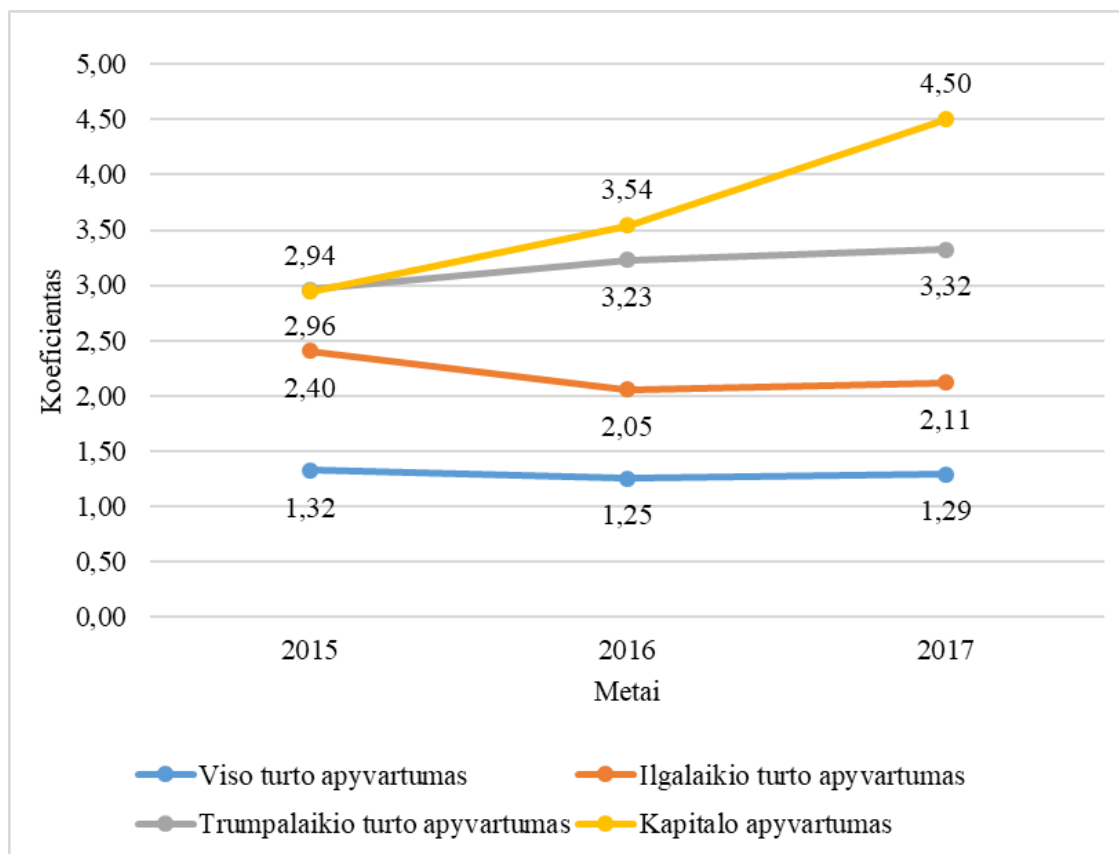

21 pav. UAB „Logista“ mokumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

Finansinio sveto rodiklis parodo, kaip įmonė geba naudoti skolintą kapitalą siekiant padidinti investicinį pelną. Analizuojamu laikotarpiu UAB „Logista“ nuokrypis nuo 1 buvo nežymus tik 2015 metais 2,2 (žr. 21 pav.). 2017 m. įsipareigojimų dalis buvo didesnė nei turimos lėšos, todėl rizikos laipsnis išaugo dvigubai, t. y. 2,49 lyginant su 2015 m. Toks koeficiento išaugimas gali įspėti dėl nemokumo galimybės atsiradimo bei didelės rizikos, taip plečiant veiklą.

Išanalizavus UAB „Logista“ mokumo rodiklius, galima teigti, jog daugiau nei pusė turimo įmonės turto yra įsigyta už skolintas lėšas, nors tai parodo įmonės siekimą plėstis, tačiau yra didelė rizika nemokumo atsiradimui. Nors šios įmonės pelningumo rodikliai rodo, kad įmonė pakankamai ekonomiškai gyvybinga, tačiau rizikos laipsnis yra per didelis.

3) Ekonominį gyvybingumą gali stipriai įtakoti veiklos efektyvumo rodikliai. Šie rodikliai apibūdina, kaip efektyviai verslo vienetą naudoja turimą turtą.

22 pav. UAB „Logista“ apyvartumo rodikliai 2015 – 2017 m. (sudaryta autorės pagal UAB „Logista“ finansinius duomenis)

UAB „Logista“ viso turto apyvartumas 2015 – 2017 metais svyravo nežymiai bei visu analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis už 1 tačiau mažesnis nei 3, tai rodo, jog verslo vienetas ekonomiškai gyvybingas (žr. 22 pav.). Dėl investicijų augo turto dydis, kuris tolygiai didino ir gaunamas pajamas.

Ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis visu analizuojamu laikotarpiu buvo aukštesnis nei 2. Toks rodiklio dydis įrodo, jog įmonė yra pakankamai ekonomiškai gyvybinga, tačiau galima pastebėti, jog 2016 metais UAB „Logista“ vadovams nusprendus daugiau investuoti į ilgalaikį turtą apyvartumas sumažėjo 0,35 karto (žr. 22 pav.).

UAB „Logista“ trumpalaikio turto apyvartumas 2015 – 2017 metais augo, dėl to, jog didžiąją dalį viso trumpalaikio turto apima pinigai ir jų ekvivalentai bei per vienerius metus gautinos sumos. Šis turtas augo dėl pakankamai efektyvaus ilgalaikio turto panaudojimo ir naujų investicijų, kurios pritraukė klientus. Logistikos sektoriuje atsargos užima itin mažą dalį viso turto, dažnai tai yra kuras ar atsarginės detalės.

2017 metais UAB „Logista“ nuosavo kapitalo apyvartumas buvo aukštas, nors kapitalo dydis šiais metais lyginant analizuojamu laikotarpiu buvo mažiausias. 2015 – 2017 m. kapitalo apyvartumo rodiklis išaugo 1,56 karto. Tai rodo, jog logistikos įmonė kapitalo apyvartumo atžvilgiu yra ekonomiškai gyvybinga.

Remiantis turto apyvartumo rodikliais galima teigti, jog logistikos sektoriaus tipinėje įmonėje apyvartumo rodikliai patenkinami. Apyvartumo rodikliai rodo, jog turto dydžiui augant jo apyvartumas sumažėjo. Nors efektyvumo rodikliai yra tik patenkinami, galima teigti, jog logistikos sektoriaus įmonė yra pakankamai ekonomiškai gyvybinga.

Išanalizavus logistikos sektoriaus tipinės įmonės UAB „Logista“ finansinius santykinius rodiklius, galima daryti išvadą, kad įmonė yra patenkinamai ekonomiškai gyvybinga. Nors pelningumo ir veiklos efektyvumo rodikliai parodė pakankamą rezultatą, įmonės mokumo rodikliai parodė, jog yra rizikingai investuojama į ilgalaikį turtą. Rinka vis lengviau priima riziką, tačiau tikslinga labiau atkreipti dėmesį ir į veiklos efektyvumo bei pelningumo rodiklius. Taigi siekiant tinkamai įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo lygį reikalingas išsamus tyrimas, o tokia detali ekonominė analizė atskleidžia verslo vieneto veiklos rezultatus.

4.3. Logistikos įmonių ekspertinis vertinimas

Siekiant įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančius veiksnius bei jų svarbą atliktas ekspertinis vertinimas. Šis tyrimo metodas pasirinktas, nes ekspertai geba logiškai analizuoti problemą bei turi daug žinių ir patirties, todėl gali būti kokybinės informacijos šaltiniu.

Ekspertinio vertinimo tikslas – įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančius veiksnius bei jų svarbą.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) išskirti, ekspertų nuomone, svarbiausius logistikos sektoriaus įmones įtakojančias aplinkas bei veiksnius;
- 2) nustatyti, kuriuos veiksnius įtakojančius logistikos sektoriaus įmonių gyvybingumą ekspertai laiko svarbiausiais.

Ekspertų atrankos kriterijai. Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, ekspertai turi būti su logistikos sektoriaus įmonėmis susiję asmenys bei turėti ne mažesnę nei 3 metų darbo patirtį logistikos srityje.

Tyrimo objektas– logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančios veiksniai.

Tyrimo metodas– ekspertinė apklausa.

Atliekant apklausą respondentams buvo pateikta anketa (žr. 5 priedą), kuri sudaryta iš įvado, kuriame apibūdinamas tyrimas ir jo tikslas bei 2 dalių.

Pirmoje dalyje „Bendra informacija apie ekspertą“ pateikti klausimai, kuriais siekiama surinkti bendrąją informaciją apie tyrime dalyvaujantį ekspertą, t. y. apie respondentų lytį, išsilavinimą, darbo patirtį pagal išsilavinimą logistikos sektoriuje.

Antroje dalyje „Logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančios veiksniai“ pateikti klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti ekspertų požiūrį į logistikos sektoriaus įmonės

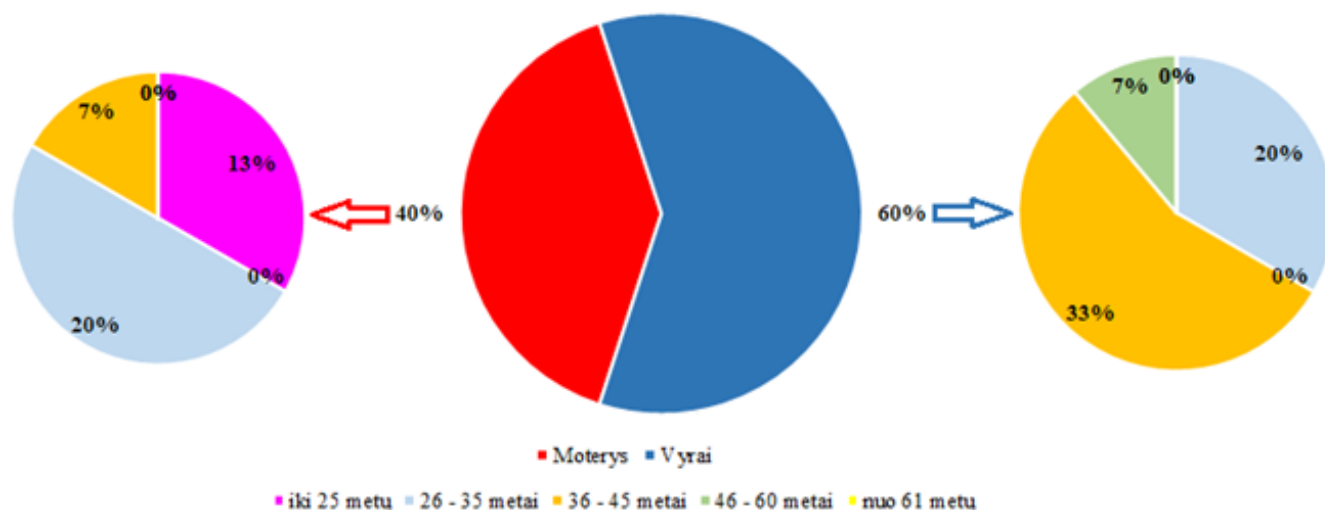
ekonominę gyvybingumą veikiančias vidaus ir išorės aplinkas bei ekonominius, politinius – teisinius, socialinius, gamtinius, technologinius– mokslinius ir kt. veiksnus.

Anketoje pateikiamas fiksuotas uždary klausimų rinkinys, o sudarant klausimus buvo panaudota suminė arba literatūroje dar vadinama Likerto matavimo skalė. Ši matavimo skalė dažnai naudojama apklausoje, kai siekiama pamatuoti nuomones, nuostatas ar įsitikinimus. Pagal Likerto reikalavimus sudaryta 5 taškų matavimo skalė privalo turėti du neigiamus ir du teigiamus taškus bei neutralų tašką. Pagal šią skalę ekspertai pareiškė savo požiūrį į duotus teiginius pasirinkdami vieną iš pateiktų (iš anksto paruoštų) skalės reikšmių. Penkių taškų skalė reiškia:

- 1 – visiškai nesvarbus;
- 2 – nelabai svarbus;
- 3 – vidutiniškai svarbus;
- 4 – svarbus;
- 5 – labai svarbus.

Anketavimo tikslas – sudaryti apibendrintą ekspertų nuomonę apie logistikos sektoriaus gyvybingumą įtakančius veiksnus.

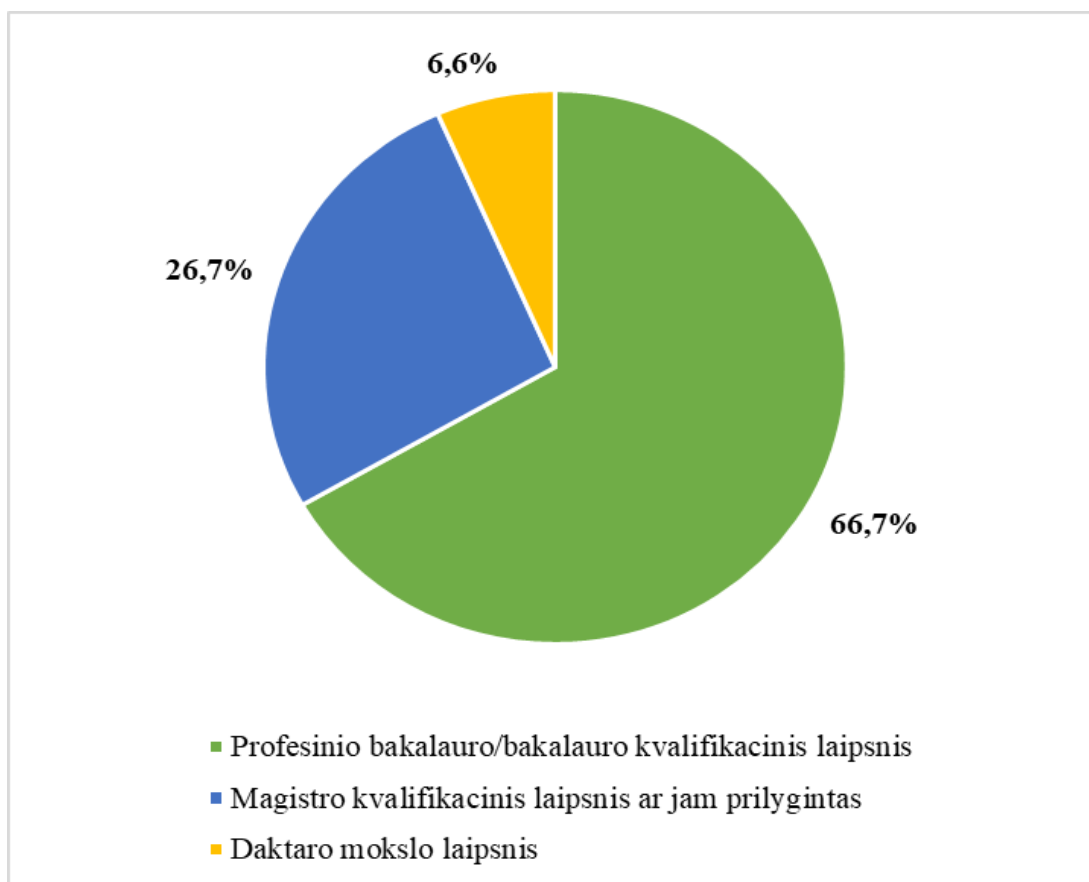
Tyrime dalyvavo penkiolika ekspertų iš penkių tipinių logistikos sektoriaus įmonių. 60 proc. ekspertų dalyvavusių tyrime – vyrai, 40 proc. – moterys (žr. 23 pav.). Ekspertinės apklausos rezultatai parodo, jog logistikos sektoriaus įmonėse didžioji dalis visų darbuotojų yra vyrai, tačiau nemažai moterų taip pat priklauso šiam sektoriui.

23 pav. Respondentų paskirstymas pagal lytį ir amžių (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Tyrime dalyvavo įvairaus amžiaus respondentai (žr. 23 pav.). 93 proc. respondentų nevyresni nei 45 metai, tai rodo jog logistikos sektoriaus įmonėse dirba jaunų asmenų kolektyvai. Taip pat apklausos

rezultatai parodo, jog tyrime dalyvavusios moterys jaunesnės nei 46 metai, o vyrai vyresni nei 26 metai. Ekspertinėje apklausoje nedalyvavo respondentai iš vyriausiųjų amžiaus grupės.

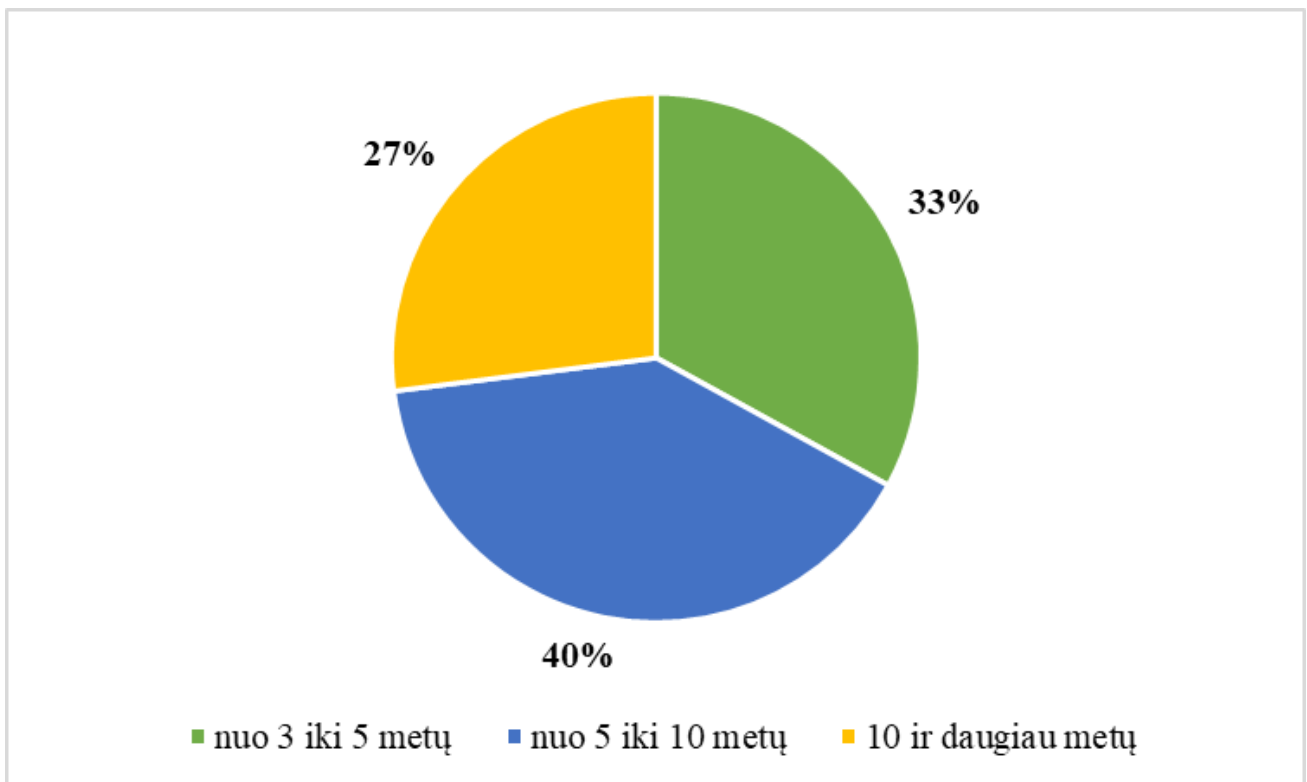

24 pav. Respondentų paskirstymas pagal lytį ir amžių (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Remiantis apklausos rezultatais, galima teigti, jog dalyvavusieji ekspertai yra itin aukštos kvalifikacijos (žr. 24 pav.). 66,7 proc. respondentų yra įgiję profesinio bakalauro ar bakalauro kvalifikacinį laipsnį, 26,7 proc. apklaustųjų – magistro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygintą, beveik 7 proc. dalyvavusiųjų – daktaro mokslo laipsnį.

Remiantis ekspertų anketos duomenimis, respondentų darbo patirtis pagal išsilavinimą – įvairi. 40 proc. tyrime dalyvavusiųjų darbo patirtis pagal išsilavinimą yra nuo 3 iki 5 metų, o kitus 60 proc. lygiomis dalimis po 20 proc. sudaro darbo patirtis iki 3 metų, nuo 5 iki 10 metų bei 10 ir daugiau metų.

Ekspertinės apklausos duomenimis, ekspertų darbo patirtis logistikos sektoriaus įmonėje siekia nuo 3 iki 26 metų. 27 proc. respondentų patirtis logistikos sektoriaus įmonėje siekia nuo 10 metų. 33 proc. apklausoje dalyvavusiųjų specialistų darbo patirtis logistikos sektoriuje nuo 5 metų iki 10 metų, 27 proc. respondentai šiame sektoriuje dirba 3 – 5 metus. Taigi, galima teigti, jog ekspertai yra aukštos kompetencijos specialistai ir aukštos kvalifikacijos. (žr. 25 pav.)

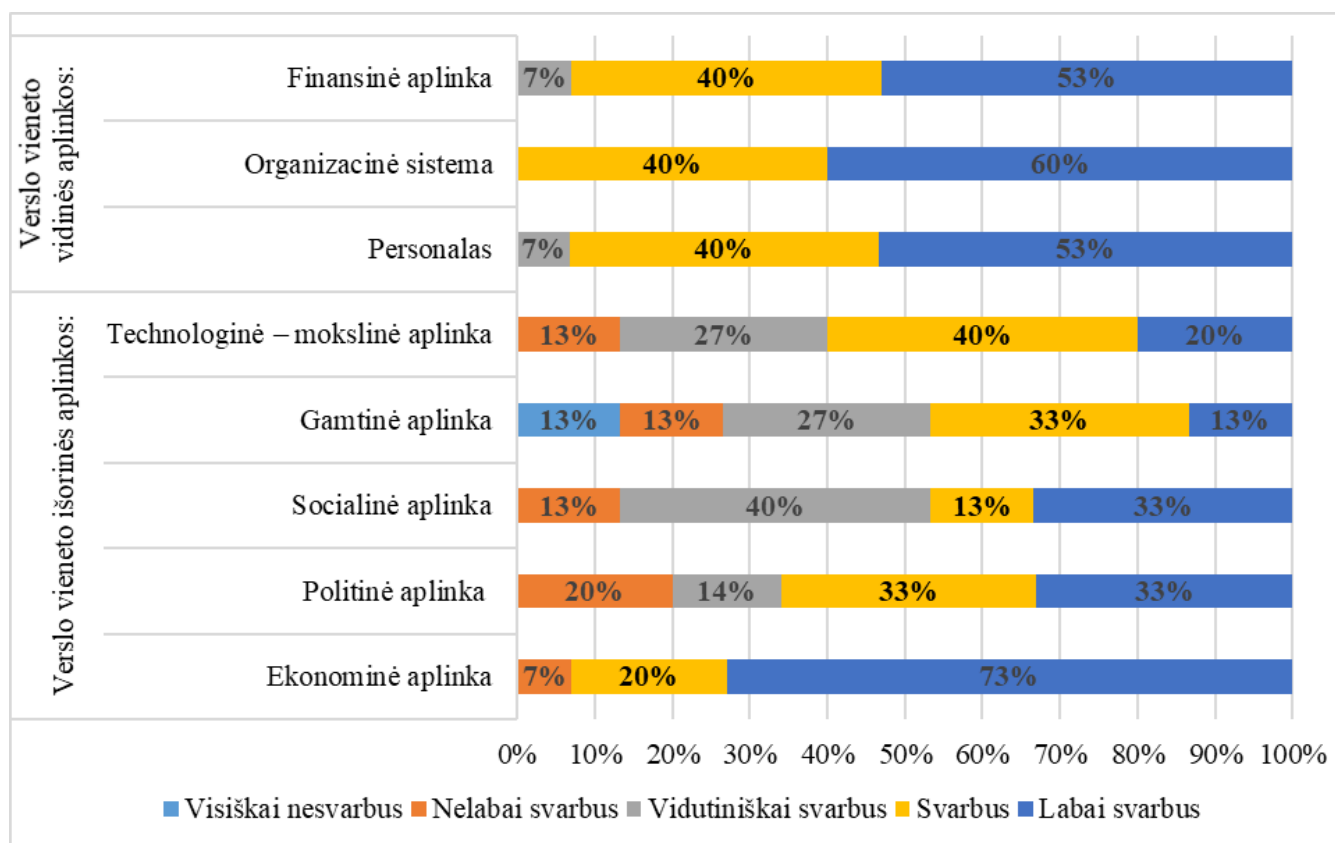

25 pav. Respondentų darbo patirtis logistikos sektoriaus įmonėje (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Apibendrinant, galima teigti, kad tyrime dalyvavusiųjų ekspertų segmentą sudaro aukštos kvalifikacijos bei aukštą išsilavinimą turintys specialistai: įvairių amžiaus grupių vyrai ir moterys.

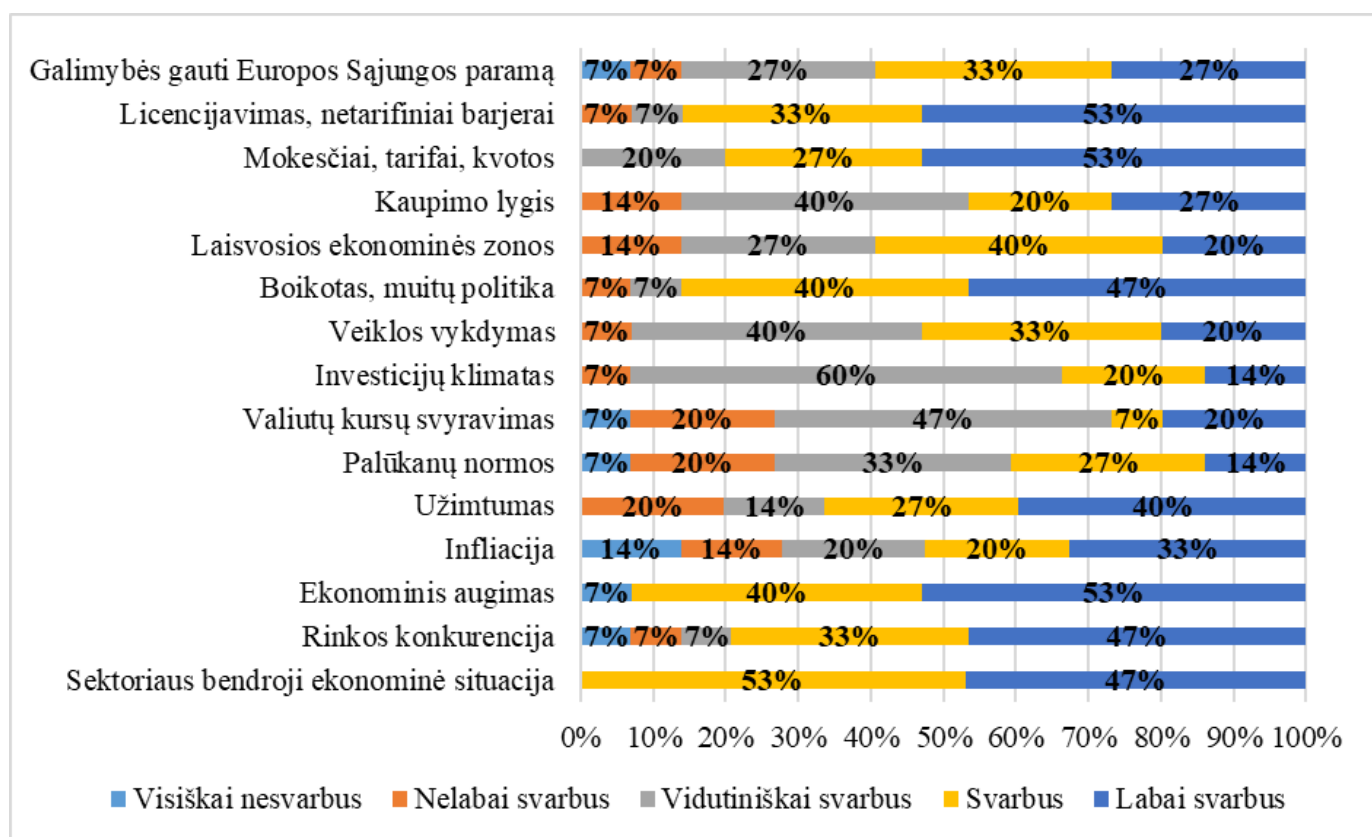
Žvirblis, Rudzkienė ir Jefimov (2008) teigia, jog bet kuris verslo vienetas daugiau ar mažiau yra priklausomas nuo daugelio, tarp jų ir aplinkos sąlygų. Daugėja argumentų, kad aplinka ne tik veikia įmonę, bet dažnai lemia jos veiklą, rezultatus ir netgi išlikimą, todėl siekiant išanalizuoti logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą aktualu įvertinti ekonominį subjektą veikiančias aplinkas bei veiksnius. Malkin ir Malkina (2014) verslo sėkmę bei ekonominį gyvybingumą siūlo identifikuoti per pagrindinius vidinius (priklausančius nuo paties verslo) ir išorinius (nepriklausančius nuo paties verslo) veiksnius, leidžiančius sukurti ir išlaikyti nustatytus konkurencinius pranašumus.

Ekspertinės apklausos duomenimis įtaką logistikos sektoriaus įmonėms daro vidaus bei išorės makroekonomikos aplinkos (žr. 26 pav.). Ekspertų nuomone, didžiausią įtaką logistikos sektoriaus ekonominiam gyvybingumui daro ekonominė aplinka 73 proc., organizacinė sistema 60 proc. bei finansinė aplinka 53 proc. Šie duomenys įrodo, jog itin aktualu stebėti ekonominius pokyčius bei finansinius rodiklius. 13 proc. ekspertų mano, kad gamtinė aplinka visiškai nėra svarbi, o nelabai svarbios šios aplinkos: politinė aplinka 20 proc., technologinė – mokslinė, socialinė aplinka analizuojant logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą veikiančias aplinkas. Visiems apklausoje dalyvavusiems ekspertams verslo vieneto vidaus aplinkos atrodė svarbios.

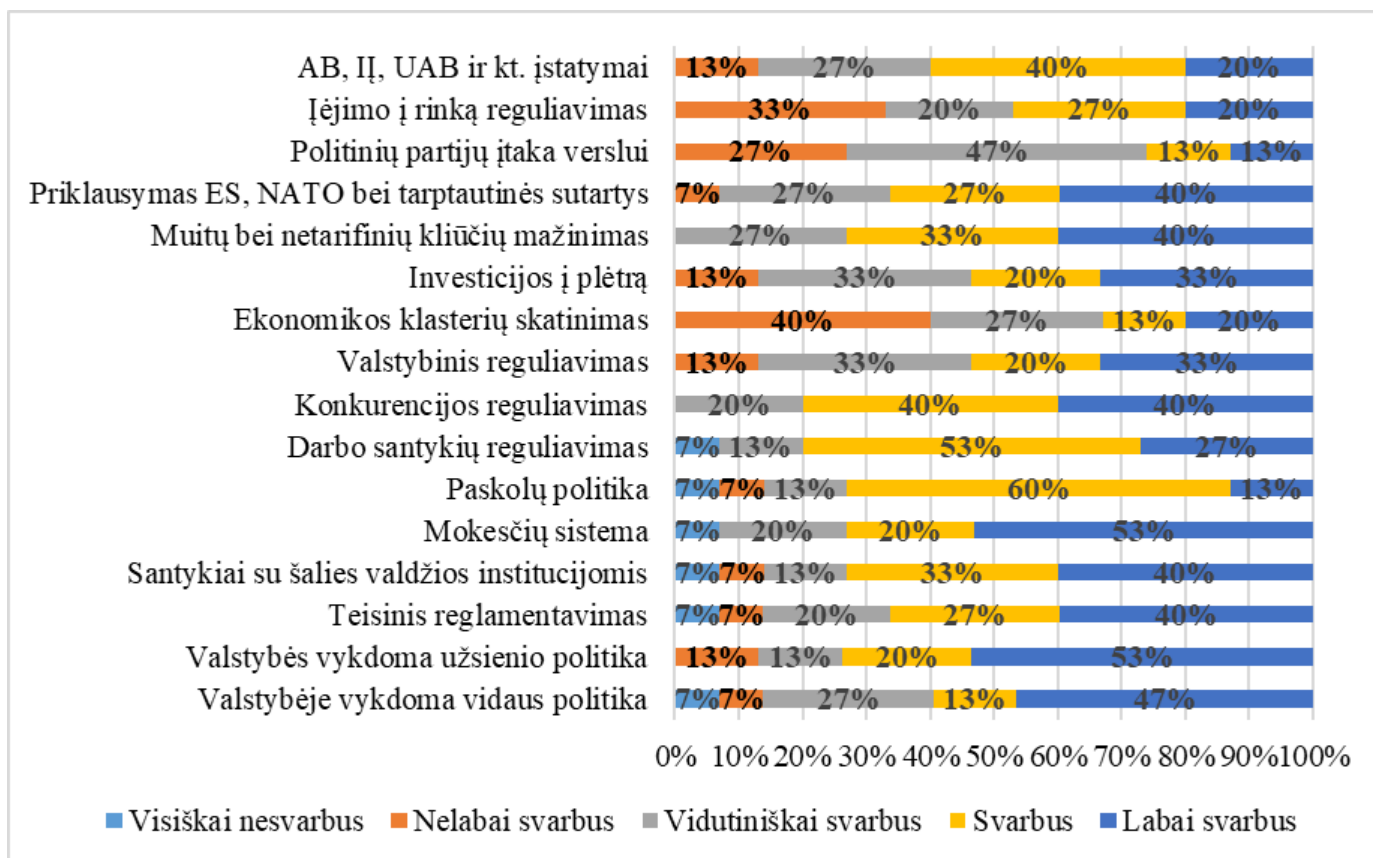
26 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios aplinkos (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Kaip jau buvo paminėta, ekspertinės apklausos duomenimis ekonominė aplinka daro itin didelę įtaką logistikos sektoriaus įmonės ekonominiam gyvybingumui, taigi labai svarbu išanalizuoti ekonominius veiksnius lemiančius šią aplinką. Malkin ir Malkina (2014) bei kiti autoriai nurodo, kad ekonominiai veiksniai apima ekonomikos augimo tempus, infliaciją, palūkanų normas, valiutos keitimo kursų, nedarbo tendencijas, darbo jėgos kaštus, paskolų prieinamumą, prekybos ir investicijų srautus, vartotojų perkamąją galią, fiskalinę ir monetarinę politikas, kainų svyravimus. Ekspertinės apklausos duomenimis, daugiau nei pusė ekspertų sutinka, kad labai svarbūs ekonominiai veiksniai įtakoiantys logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą yra šalies bei pasaulio ekonominis augimas, veiklos licencijavimas bei netarifiniai barjerai, mokesčiai ir jų tarifai 53 proc., o svarbi – sektoriaus bendroji ekonominė situacija 53 proc. (žr. 27 pav.). 7 proc. respondentų mano, kad rinkos konkurencija, palūkanų normos, galimybė gauti ES paramą bei valiutų kursų svyravimas yra visiškai nesvarbus ekonominis veiksnys. Galima teigti, kad visi 27 paveiksle išvardinti ekonominiai veiksniai daugiau ar mažiau veikia sektoriaus ekonominį gyvybingumą.

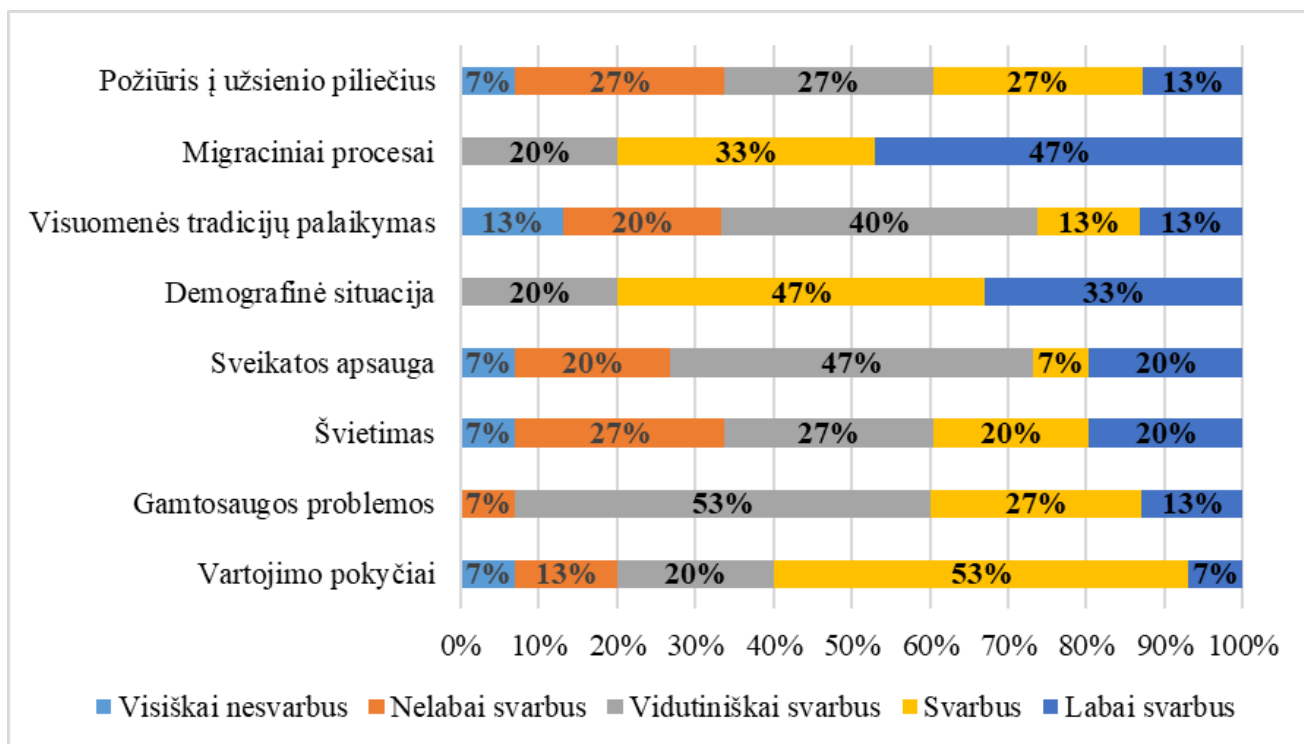
27 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojančios ekonominiai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Daugelis autorių pritaria, kad galbūt ne visada tiesiogiai, per kitus veiksnius, politiniai veiksniai paliečia daugelio įmonių ekonominį gyvybingumą. Nuo įmonės įsteigimo ne tik logistikos sektoriaus įmonės privalo laikytis daugybės įstatymų ir kitų teisės aktų, kurie reglamentuoja įvairiausius jos valdymo ir steigimo aspektus. Logistikos sektoriaus įmonėms turi įtakos ne tik valstybės, kurioje ji veikia, politinis gyvenimas, bet ir tarpvalstybinių institucijų darbas ir užsienio valstybių įstatymai bei reglamentai. Ekspertinio tyrimo metu išanalizuota 16 politinių veiksnių įtaka logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui. 7 proc. apklaustų šio sektoriaus ekspertų, teigia, kad darbo santykių reglamentavimas, paskolų politika, mokesčių sistema, teisinis reglamentavimas, valstybės vykdoma užsienio bei vidaus politika yra visiškai nesvarbūs veiksniai analizuojant šio sektoriaus ekonominį gyvybingumą (žr. 28 pav.). Apie pusė respondentų prieštarauja ankstesnei nuomonei bei mano, kad vykdoma užsienio politika, mokesčių sistema 53 proc. ir vykdoma vidaus politika 47 proc. yra labai svarbi, o paskolų politika 60 proc., darbo santykių reguliavimas 53 proc. – svarbūs. Taigi, galima pastebėti, kad ekspertų nuomonė, apie politinių veiksnių įtakos svarbą logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui nėra vieninga.

28 pav. Logistikos sektoriaus įmones įtakojantys politiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

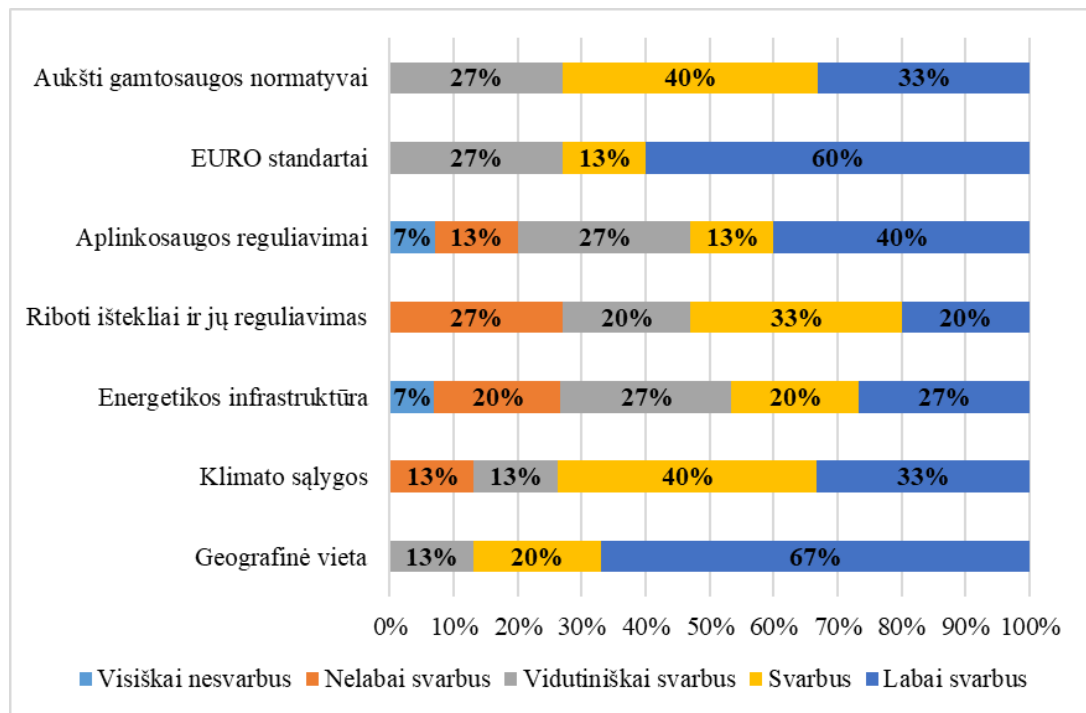
Malkin ir Malkina (2014) nurodo, jog socialiniai veiksniai apima žmonių rūpinimąsi savo sveikata, išsilavinimą, požiūrį į importuojamas prekes ir paslaugas, gyvenimo būdą, vartojimo įpročius, religinius ir kitus įsitikinimus, emigraciją ir imigraciją, gyventojų amžių ir vidutinę gyvenimo trukmę, vartojimui skiriamas išlaidas ir kt. Žvirblis, Rudzkienė ir Jefimov (2008) akcentuoja, kad socialiniai pokyčiai verslo vienetui yra itin svarbūs, nes nuo jų priklauso darbo jėgos pasiūla bei visuomenės pirkimo įpročiai. 46 proc. apklaustų ekspertų mano, kad socialinė aplinka daro didelę arba labai didelę įtaką logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui (žr. 26 pav.). 53 proc. respondentų sutiko, jog vartojimo pokyčiai stipriai įtakoja šio sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą (žr. 29 pav.). 47 proc. dalyvavusiųjų apklausoje nurodo, jog migraciniai procesai yra labai svarbūs, 33 proc. – svarbūs bei 20 proc. – vidutiniškai svarbūs logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui, o požiūris į užsienio piliečius yra visiškai nesvarbus arba nelabai svarbus 34 proc., taip yra dėl darbo jėgos poreikio didėjimo, pigesnės darbo jėgos arba aukštos kvalifikacijos darbuotojų paieškų.

29 pav. Logistikos sektoriaus įmones įtakančios socialiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

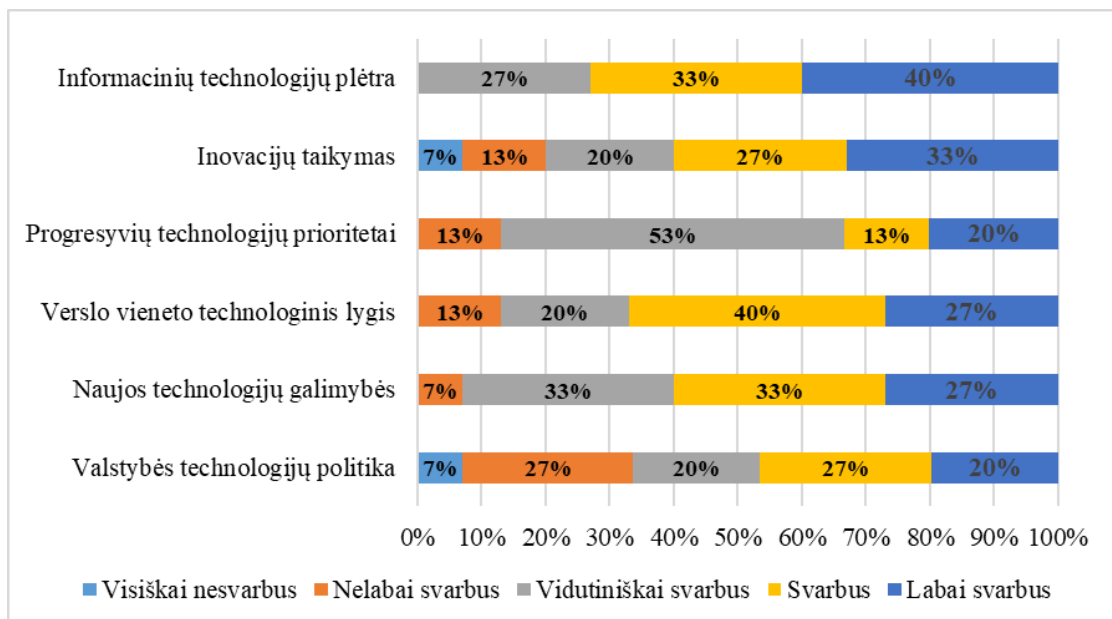
Mokslininkai savo darbuose sutinka, jog verslo vienetų veikla daro vis didesnę įtaką gamtinei aplinkai, nes turi tam tikrą sąlytį su gamtine aplinka, pavyzdžiui: vartoja vandenį, orą, iškastinį kurą taip pat kitus, labiau specifinius išteklius, naudojasi žemės sklypais, sausumos keliais, vandeniui ar oru perveža krovinius ir keleivius, o veiklos šalutiniai produktai, t. y. teršalai, patenka į aplinką ir gali viršyti leistiną lygį. Nors 26 proc. respondentų nurodo, kad gamtiniai veiksniai yra nesvarbūs ir nelabai svarbūs (žr. 4 pav.), bet daugelis mokslininkų bei ekspertų sutinka, kad šis veiksnys vis labiau įtakoja logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, ypač analizuojant ekologiniais ir aplinkosauginiais aspektais. Daugiau nei 60 proc. apklausoje dalyvavusiųjų ekspertų (žr. 30 pav.) nurodo, kad EURO standartai labai svarbus veiksnys apibūdinantis logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą. Tik naujausi vilkikai gali atitikti aukštą EURO 6 standartą, todėl reikia investuoti į autotransporto parką, siekiant bendradarbiauti su aukštus ekologinius standartus vertinančiais klientais. Tik 7 proc. respondentų mano, kad aplinkosaugos reguliavimas ir energetikos infrastruktūra visiškai nesvarbus veiksnys.

Ekspertinės apklausos duomenimis, 67 proc. sutinka, jog geografinė vieta labai svarbus veiksnys analizuojant šio sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą. Svarbu, jog verslo vieneto strateginė vieta turi būti geografiškai patogioje padėtyje, pavyzdžiui, prie uosto, geležinkelio, automagistralių.

30 pav. Logistikos sektoriaus įmones įtakojančios gamtiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Technologiniai – moksliniai veiksniai išsiskiria didėjančia technologijų įtaka verslo efektyvumui. Kaip bendrosios aplinkos komponentas technologinė aplinka apima procesus, metodus bei technikos priemones, reikalingus sektoriaus įmonių veiklai plėtoti. Malkin ir Malkina (2014) akcentuoja, kad technologiniai veiksniai apima bazinį infrastruktūros išsivystymą, technologinių pokyčių bei inovacijų diegimo dinamiką, išlaidas mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veikloms, valstybės paskatas inovacijoms, technologijų teisinį reguliavimą, naujausių technologijų plitimą bei diegimo spartą.

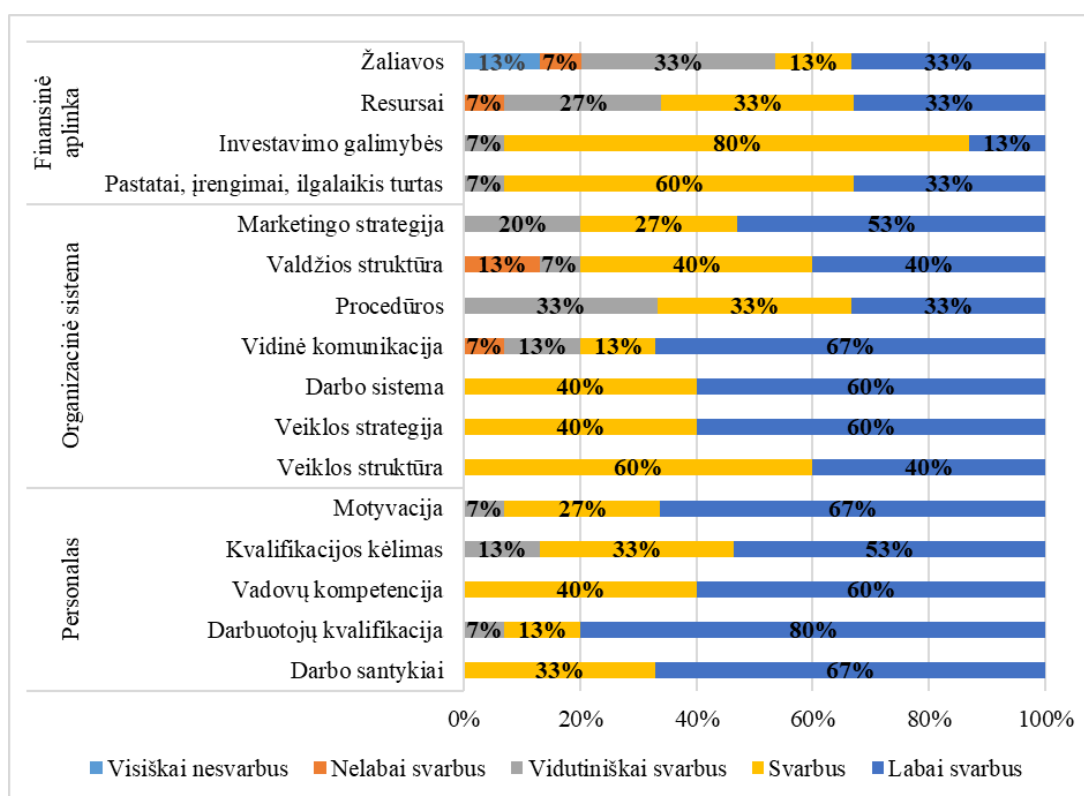

31 pav. Logistikos sektoriaus įmones įtakojančios technologiniai – moksliniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Ekspertinės apklausos rezultatai rodo, jog daugiau nei 60 proc. respondentų, sutinka, kad visi analizuoti technologiniai – moksliniai veiksniai yra svarbūs ir įtakojantys logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą (žr. 31 pav.). Informacinių technologijų plėtrą ekspertai nurodo kaip 100 proc. svarbų veiksnį. Taigi, galima daryti išvadą, kad technologinis tobulėjimas logistikos sektoriuje yra itin svarbus siekiant aukštų ekonominio gyvybingumo rodiklių.

Autoriai akcentuoja, jog vidinė verslo aplinka – tai veiksniai tiesiogiai susiję su verslo vieneto galimybėmis, t. y. vartotojai, tarpininkai, konkurentai, darbo išteklių ir pan. Mikroekonomikos vidinė aplinka ekspertiniame tyrime buvo analizuojama per organizacinę sistemą, personalo bei finansinę aplinką.

Finansinių rodiklių analizė buvo atlikta antrame poskyryje, tačiau svarbu išsiaiškinti ekspertų požiūrį, kaip stipriai finansinės aplinkos veiksniai įtakoja logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą. Daugiau nei 80 proc. apklaustų ekspertų, sutinka, jog visi finansiniai veiksniai yra svarbūs analizuojant ekonominį gyvybingumą. Itin svarbūs veiksniai, respondentų nuomone, yra investavimo galimybės bei ilgalaikis turtas. Tačiau mažiausiai ekspertų palaikė vertinimą, kad žaliavos yra itin svarbus veiksnys, t. y. net 13 proc. apklaustųjų (žr. 32 pav.).

32 pav. Logistikos sektoriaus įmonės įtakojantys vidiniai veiksniai (sudaryta autorės remiantis ekspertų apklausos duomenimis)

Apklaustų ekspertų nuomone, organizacinės sistemos veiksniai daro didesnę įtaką logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui nei finansinė aplinka. Visi organizacinės sistemos

veiksniai išskyrus valdžios sistemas, verslo vieneto vidinės procedūros bei veiklos struktūra buvo įvertinti kaip labai svarbūs: vidinė komunikacija 67 proc., darbo sistema bei veiklos strategija 60 proc., marketingo strategija 53 proc. 13 proc. tyrime dalyvavusiųjų mano, kad vidinė struktūra, o 7 proc. – vidinė komunikacija nėra labai svarbi analizuojant ekonominį gyvybingumą įtakančius veiksniai (žr. 32 pav.). Taigi galima teigti, jog organizacinė sistema gali lemti logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą.

Logistikos sektoriaus ekonominiam gyvybingumui, respondentų nuomone, didžiausią įtaką daro personalas. Nebuvo nei vieno iš apklausoje dalyvavusių, kuris teigtų, jog personalui priklausantys veiksniai būtų nesvarbūs. Šiai nuomonei pritaria ir Purlys (2009), verslo vienetas gali tapti stipriu tik tada, kai jis siekia veiklos efektyvumo ir konkurencingumo bei pripažįsta žmones kaip svarbiausią veiksnį.

80 proc. respondentų darbuotojų kvalifikaciją vertina kaip labai svarbų veiksnį, nors jos kėlimą kaip itin svarbų tik 53 proc. (žr. 32 pav.). Remiantis tyrimo duomenimis, galima teigti, jog logistikos sektoriaus įmonės ekonominiam gyvybingumui didelę įtaką daro darbuotojų kvalifikacija, darbuotojų motyvacija, darbo aplinka.

Apibendrinus, galima konstatuoti, jog visi analizuoti išorės: ekonominiai, politiniai, socialiniai, gamtiniai technologiniai bei vidaus: finansiniai, organizacinės sistemos ir personalo veiksniai daro didesnę ar mažesnę įtaką logistikos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui. Atlikus ekspertinį tyrimą, buvo pastebėta, kad vidiniai verslo vienetai įtakančios veiksniai, dalyvavusių ekspertų nuomone, yra taip pat svarbūs kaip ir ekonominės aplinkos, todėl itin svarbu siekiant kuo geresnio rezultato analizuoti ir įvertinti ne tik mikroekonomikoje įprastas išorines aplinkas.

Tyrimo diskusija. Reikia atkreipti dėmesį, kad dalis gautų rezultatų sukelia mokslines diskusijas. Ekonominio efektingumo bei ekonominio efektyvumo sąvokos bei jų reikšmės vis dar yra maišomos, todėl ne visada yra gaunami teisingi rezultatai. Taip pat logistikos sektorius yra labai platus, jį apima daug transporto rūšių, todėl tyrimai atlikti remiantis kelių transporto logistikos įmonių duomenimis, nes šie yra plačiausiai naudojami ir gali apibūdinti bendrą ekonominį gyvybingumą.

Tyrimo apribojimai. Atliekant logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo tyrimą buvo naudojama krovinių – kelių transporto analizė, siekiant ištirti visą logistikos sektorių, tikslinga analizuoti ir kitas transporto šakas t. y. oro, jūrų, vidaus vandenų ir traukinių, tačiau šio tyrimo metu plačiai išanalizuoti visų rūšių nepavyko dėl tyrimo apibrėžtos darbo imties.

Tyrimo perspektyvos. Siekiant ištirti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą plačiau, tikslinga atlikti tokias plačias analizes, kokia buvo atlikta transporto rūšiai. Išanalizavus visų rūšių transporto ekonominį gyvybingumą, bus galima daryti tikslesnes išvadas ir formuoti aiškų požiūrį.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Logistikos sektorius yra vienas svarbiausių Lietuvos ekonomikos sektorių, nes įneša itin didelę dalį pajamų į šalies biudžetą. 2017 m. Lietuvos logistikos sektorius sukūrė 13 proc. šalies bendrojo vidaus produkto, o tai aukščiausias rodiklis Europos Sąjungoje. Šis sektorius turi didelę reikšmę Lietuvos gyventojų užimtumui, nes sukuria nemažą dalį darbo vietų, net ir tiems, kurie neturi aukštojo išsilavinimo. Taip pat logistikos sektorius sujungia gamybos ir pardavimo grandis. Jei logistikos sektoriaus darbas yra gerai organizuotas, tai ilgalaikėje perspektyvoje gali daryti teigiamą įtaką kitų ūkio šakų darbui, taip gerindamas šių verslo vienetų ekonominę padėtį.

2. Logistikos sektoriaus įmonių vertinimas prilauso nuo tam tikrų tikslų bei aspektų, todėl yra sudėtinga tinkamai apibūdinti ekonominio gyvybingumo sampratą, o mokslininkai logistikos sektoriaus ekonominį gyvybingumą apibrėžia įvairiai. Taip pat logistikos sektoriaus ekonominis gyvybingumas nėra plačiai išanalizuotas. Žinant šio sektoriaus svarbą šalies ekonomikoje, aktualu išsiaiškinti ar logistikos sektoriaus įmonės yra ekonomiškai gyvybingos.

3. Ekonominis gyvybingumas yra ekonomiškai stipraus verslo vieneto vykdoma veikla, kurioje ištekliai bei finansinės lėšos yra naudojamos taip, kad būtų sukuriami pinigų srautai, leidžiantys vystyti veiklą. Ekonominis gyvybingumas atskleidžia kaip įmonė sugeba konkuruoti rinkoje, o mikroekonominiu lygmeniu suprantamas kaip santykis tarp realių ar potencialių veiklos išlaidų bei pajamų.

4. Logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą veikiančius veiksnius galima klasifikuoti į vidinius ir išorinius. Vidinius veiksnius įmonė gali įtakoti, todėl svarbu nuolat juos stebėti, o prireikus nukreipti tinkama linkme, jog įmonės rezultatai gerėtų bei būtų ekonomiškai gyvybingesni. Išoriniai veiksniai negali būti įtakojami verslo vieneto, o politiniai, ekonominiai, gamtiniai, technologiniai ir socialiniai veiksniai gali lemti ekonominį gyvybingumą.

5. Ištyrus tipinės logistikos sektoriaus įmonės santykinius rodiklius galima teigti, jog sektorius yra ekonomiškai gyvybingas. Visu analizuojamu laikotarpiu logistikos sektoriaus įmonės pelningumo rodikliai buvo aukštesni nei 1 proc., todėl laikomas patenkinamu. Nors pelningumo ir veiklos efektyvumo rodikliai parodė pakankamą rezultatą, įmonės mokumo rodikliai atkreipė dėmesį, jog yra rizikingai investuojama į ilgalaikį turtą. Apyvartumo rodikliai atskleidė, jog turto dydžiui augant jo apyvartumas sumažėjo. Nors efektyvumo bei mokumo rodikliai yra tik patenkinami, galima teigti, jog logistikos sektoriaus įmonės yra ekonomiškai gyvybingos.

6. Atlikus logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo ekspertinį vertinimą, buvo išsiaiškinta, jog visi vidiniai ir išoriniai aplinkos veiksniai yra svarbūs logistikos sektoriaus ekonominiam gyvybingumui. Detaliau ištyrus ekspertų nuomonę, nustatyta jog logistikos sektoriaus įmonėms didelę įtaką daro šie išoriniai veiksniai: sektoriaus bendroji ekonominė situacija, ekonomikos

augimas, įvairūs mokesčiai, vidaus bei užsienio politika, mokesčių sistema, geografinė vieta. Ekonominį gyvybingumą labiausiai įtakoja šie: organizacinė sistema bei personalas. Ekspertai įvardino šiuos didžiausią įtaką darančius vidinius veiksnius: teisinga veiklos strategija ir darbo sistema, vidinė komunikacija, darbuotojų kvalifikacija, motyvacija bei vadovų kompetencija.

LITERATŪRA

1. Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M. A., Lake, M. B. (2007). The Future of Farmland Preservation Programs: From Retention to Viability and Resiliency. Trans Atlantic Land Use Conference, Washington D. C.
2. Arvis, J. F., Saslavsky, D., Ojala, L., Shepherd, B., Busch, C., & Raj, A. (2014). Connecting to Compete 2014. Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its indicators [žiūrėta 2018-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Trade/LPI2014.pdf>
3. Aubin, J. – P., Bayen, A.M., Saint – Pierre, P., (2011). Viability Theory: New Directions. 2nd edition. Heidelberg; New York : Springer. (p. 830).
4. Auditum, (2018) Pelningumo rodikliai. [žiūrėta 2018-10-30]. Prieiga per internetą: <https://www.auditum.lt/index.php/finansiniu-rodikliu-skaiciuokles/18-pelningumo-rodikliai.html>.
5. Bagdonas, A. ir Jucevičiene, P.(2000). Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos efektyvumo sampratos problema epistemologiniu ir vertinamuoju aspektais. Socialiniai mokslai Nr. 4. Kaunas: KTU leidykla.
6. Bakar, M.A.A., Jaafar, H.S., Faisol, N. & Muhammad, A. (2014). Logistics performance measurements - issues and reviews. In Munich Personal RePEc Archive. [žiūrėta 2018-09-13]. Prieiga per internetą https://mpra.ub.uni-muenchen.de/60918/1/MPRA_paper_60918.pdf.
7. Bartolacci, M. R., Leblanc, L. J., Kayikci, Y. & Grossman, T. A. (2012). Optimization Modeling for Logistics: Options and Implementations. Journal of Business Logistics, 33(2), 118–127.
8. Batista, L. (2012). Translating trade and transport facilitation into strategic operations performance objectives. Supply Chain Management: An International Journal, 17(2), 124–137.
9. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2008). Finansų analizė. Kaunas: Technologija
10. Čepinskis, J. ir Masteika, I. (2011). Impacts of Globalization on Green Logistics Centers in Lithuania. *Aplinkos tyrimai, inžinerija ir vadyba*, 1(55), 34-42.
11. Čižiūnienė, K., Kaminskas, K. ir Petraška, A. (2016) Socialinės – kultūrinės aplinkos vaidmuo logistikoje: ekspertinis vertinimas. [žiūrėta 2018-10-09]. Prieiga per internetą: <http://alytauskolegija.lt/wp-content/uploads/straipsniai/Ciziuniene1.pdf>.
12. Dillon, E. J., Hennessy, T., & Hynes, S. (2009). Towards measurement of farm sustainability-an Irish case study. In Contributed paper prepared for presentation at the international association of agricultural economists conference. (p. 16-22). [žiūrėta 2018-08-30]. Prieiga per internetą: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/51786/2/IAAE%20Sustainability%20paper%20final.pdf>.
13. Doye, D., (2009). Farm and Ranch Stress Test. Oklahoma Cooperative Extension Center. [žiūrėta 2018-09-14]. Prieiga per internetą: <http://osufacts.okstate.edu>.

14. Doye, D., (2010). Evaluating Financial Performance and Position. [žiūrėta 2018-09-14]. Prieiga per internetą: <http://osufacts.okstate.edu>.
15. Drucker, P. (2007). The effective executive. The Classic Drucker Collection. Oxford: Butterworth – Heinemann.
16. Europos sąjunga, (2014). Europos sąjungos transporto politika. [žiūrėta 2018-09-09]. Prieiga per internetą: https://europa.eu/european-union/topics/transport_lt.
17. Fact-finding studies in support of the development of an EU strategy for freight transport logistics Lot 1: Analysis of the EU logistics sector. In *Eurostat*. [žiūrėta 2018-09-24]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/strategies/studies/doc/2015-01-freight-logistics-lot1-logistics-sector.pdf>.
18. Fateen, S.R.E. (2015) p.1-16 The Determinants of Logistics Efficiency in Malaysia. In SSRN. [žiūrėta 2018-10-29]. Prieiga per internetą <https://ssrn.com/abstract=2702315>.
19. Fedorčenko, A. (2008) Ekonominė žmogaus veiklos pajėgumų palaikymo galimybės. Analitinės doklados NKSMIMGIMO. 2008, Nr.2(21). (p. 3-70).
20. Finansų ministerija (2018). Finansinių ataskaitų rengimas ir jų analizė. [žiūrėta 2018-09-21]. Prieiga per internetą: [https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/3\(68\).pdf](https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/3(68).pdf)
21. Fugate, B. S., Mentzer, J. T. & Stank, T.P. (2010). Logistics Performance: Efficiency, Effectiveness, And Differentiation. *Journal of Business Logistics*, 31(1), 43-62.
22. Galinienė, B. ir Mašalaitytė, L. (2007). Verslo vertinimo kokybei turinys įtakos finansinės analizės apsketai. *Ekonomika*. Nr.77. Vilnius: VU leidykla.
23. Garalis, A. (2008). Logistika, organizacijų konkurencingumo plėtojimo veiksnys: moderniosios informacinės technologijos tiekimo veikloje. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 3 (12). ŠU.
24. Green, K.W., Whitten, D. & Imman, R.A. (2008). The Impact of Logistics Performance on Organizational Performance in a Supply Chain Context. *Supply Chain Management: An International Journal*, 13(1), 317-327.
25. Gulbinas, T., ir Balvočiūtė, R. (2008). Profesinio rengimo įstaigų finansavimo ir ekonominio gyvybingumo teoriniai aspektai (p. 154-163). *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*.
26. Ha, B., Park, Y. & Cho, S. (2011). Suppliers' affective trust and trust in competency in buyers. *International Journal of Operations & Production Management*, 31(1), 56–77. [žiūrėta 2018-08-10]. Prieiga per internetą: <https://transporto.wordpress.com/2010/12/16/logistikos-svarba-ekonomikai/>
27. Išoraitė, M. (2005). Analysis of Transport Performance Indicators. *Transport – 2005 Vol. XX, No. 3*, 111-116. Vilnius: Teisės universiteto leidykla.

28. Jaržemskis, V., Jakubauskas, G. ir Mačiulis, A. (2012). Transporto politikos pagrindai. (p. 51). Vilnius: „Technika“. [žiūrėta 2018-09-02]. Prieiga per internetą: http://dspace.vgtu.lt/bitstream/1/1405/1/1279-S_Jarzemskis%20Transporto_WEB.pdf
29. Juozaitienė, L., (2008). Įmonės finansai: analizė ir valdymas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
30. Koleda, N. & Lace, N. (2009). Analysis of Financial Viability in the Context of Company's Sustainability. Scientific Journal of RTU, vol. 19, (p. 53-62).
31. Koleda, N. & Lace, N. (2010). Dynamic faktor analysis of financial viability of Latvian service sector companies (p. 620-626). Economics and Management, Nr. 15.
32. Kuodis, M. (2008). Vežėjo atsakomybė pagal CMR konvenciją. *Vadovo pasaulis*, (3).
33. Lietuvos darbo biržos statistika „2017 m. I pusmetis Darbo rinkos tendencijos“. [žiūrėta 2018-10-10]. Prieiga per internetą: https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Tendencijos_pdf/2017%20m.%20I%20pusme%C4%8Dio%20ap%C5%BEvalga.pdf.
34. Lietuvos Respublikos Seimas (2014) *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įstatymas* (2014 m. liepos 28 d. Nr. 3D-440) [žiūrėta 2018-08-20]. Prieiga per internetą: <https://www.infolex.lt/ta/309638>.
35. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (2017). Transporto rinkos statistinių rodiklių apžvalga [žiūrėta 2018-09-13]. Prieiga per internetą: <https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Interneto%20svetainei.pdf>.
36. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija: Transporto sektoriuje – didžiausias augimas per pastaruosius penkerius metus (2017 11 22). [žiūrėta 2018-08-26]. Prieiga per internetą: <https://sumin.lrv.lt/lt/naujienos/transporto-sektoriuje-didziausias-augimas-per-pastaruosius-penkerius-metus>.
37. Lietuvos statistikos departamentas „Įmonių inovacinė veikla“. [žiūrėta 2018-10-01]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=5552549>.
38. Lileikienė, A ir Grigaliūnienė, Ž., (2014). Verslo finansų valdymas. Šiauliai.
39. Lukaševičius, K., Martinkus, B. Ir Piktys, R. (2005). Verslo ekonomika. Kaunas: Technologija.
40. Macevičius, J., Poškaitė, D. ir Vilis, L., (2011). Finansinė analizė: mokomoji knyga. Vilnius.
41. Malkin, I. ir Malkina, V., (2014). Franšizės davėjo verslas: pradžia. Vilnius. [žiūrėta 2018-11-20]. Prieiga per internetą: <http://images.franchiseinfo.lt/b01/f1b/davejams-1.pdf>
42. Markovits-Somogyi, R. & Bokor, Z. (2014). Assessing the logistics efficiency of European countries by using the DEA-PC methodology. *Transport*, 29(2), 137-145.
43. Navickas, V. ir Sujeta, L. (2008) „Berchmarking“ metodo taikymas logistinės sistemos ekonominiam efektyvumui vertinti. *Ekonomika ir vadyba (Interaktyvus)*, 130. Prieiga per EBSCO.

44. NLP asociacija (2014). Tyrimo ataskaita „Socialinio ugdymo srityje dirbančių tyrėjų trūkstančių kompetencijų indentifikavimas“. [žiūrėta 2018-11-13]. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2014_Tyrimo_ataskaita.pdf
45. Palšaitis, P. (2007). Logistikos vadybos pagrindai. Vilnius: Technika.
46. Palšaitis, R. (2010). Šiuolaikinė logistika. Vilnius: Technika.
47. Popelier, H. (2009). The success of agriculture in Michigan counties: A weak test of sustainability. Michigan State University. [žiūrėta 2018-09-03]. Prieiga per internetą: <http://gradworks.umi.com/14/71/1471851.html>.
48. Popovas, V. (2014). Kelių transporto įmonės veiklos ekonominio efektyvumo kompleksinio vertinimo modelio taikymo galimybės. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos perspektyvos* Nr. 1(33). ISSN 1648-9098.
49. Purlys, Č., (2009). Organizacijų kultūra ir jos vertinimo modeliavimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. Nr. 49.
50. Ragauskaitė, R. (2013). Logistikos sistemų valdymas: ekonominiai kompromisai. In P. *Ekonomika ir vadyba* (p.146-149). Kaunas: Technologija.
51. Rakštys, R., ir Serva E. (2005). Ūkio subjektų ekonominio gyvybingumo nustatymo problemos [žiūrėta 2018-10-05]. Prieiga per internetą: <http://vadyba.asu.lt/7/121.pdf>.
52. Rudzkienė, V. (2005). Socialinė statistika. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
53. Scott, J. & Colman, R. (2008). The GPI Soils and Agriculture Accounts. Towards a Healthy Farmland Food System: Indicators of Genuine Progress. [žiūrėta 2018-09-11]. Prieiga per internetą: <http://www.gpiatlantic.org/pdf/agriculture/thffs.pdf>.
54. Scotti, E. (2005). Farm and Community Viability. NS: GPI Atlantic. [žiūrėta 2018-09-07]. Prieiga per internetą: <http://www.gpiatlantic.org/pdf/agriculture/farmviab.pdf>.
55. Scotti, E., Bergmann, H., Henke, R., & Hovarka G. (2011). Evaluation of income effects of direct support: final report. Rome: Coge.
56. Singh, M., Bhullar, A. S., & Joshi, A. S. (2009). Factors influencing economic viability of marginal and small farmers in Punjab (p. 269-279). *Agricultural Economics Research Review*, 22. [žiūrėta 2018-10-13]. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/6689678.pdf>.
57. Slavickienė, A., Savickienė, J. (2014). The evaluation of small and medium farms' economic viability in the new eu countries. *Economy & Business: journal of international scientific publications*. Burgas. (p. 843-855).
58. Širkūnaitė, I. (2013). Mokesčių ir subsidijų įtaka ūkių ekonominiam gyvybingumui: daktaro disertacija. Aleksandro Stulginskio Universitetas.

59. Vasiliauskas, A. V. (2013) Krovinių vežimo technologijos. Kaunas. [žiūrėta 2018-09-01]. Prieiga per internetą: http://www.marko.lt/wp-content/uploads/2016/02/2013_Kroviniu_vezimo_tehnologijos-1.pdf
60. Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX (2010). Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika. Vilnius. [žiūrėta 2018-11-02]. Prieiga per internetą: http://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf
61. Vitasek, K. (2013). Supply chain management. Healthcare Informatics: The Business Magazine for Information and Communication Systems, 17(2), 58–60
62. VšĮ „Versli Lietuva“ (2017.10.02). Verslumo tendencijos Lietuvoje 2016 m. ir 2017 m. pradžioje. [žiūrėta 2018-10-22]. Prieiga per internetą: <https://www.verslilietuva.lt/wp-content/uploads/2017/12/Verslumo-tendencijos-Lietuvoje-2016-m.-ir-2017-m.-pradzioje.pdf>
63. Zinovjevaitė, R. ir Lazauskas, J. (2012). Kelių transporto įmonių konkurencinės aplinkos vertinimo teoriniai aspektai. *Mokslas - Lietuvos ateitis*, 379-384.
64. Žvirblis, A., Rudzkień, V., Jefimov, V. (2008). Verslo aplinka. Projektas „Verslumo ugdymas Mykolo Romerio, Kauno technologijos ir Vilniaus Gedimino technikos universitetuose socialinių ir inžinerinių mokslų srityje“. Bazinių verslumo gebėjimų ugdymo modulis „Rinkos aplinkos tyrimai“. [žiūrėta 2018-11-17]. Prieiga per internetą: http://distance.ktu.lt/kursai/verslumas/rinkos_aplinkos_tyrimai_II/fcontent.html
65. Федорченко А., (2008) Экономическая жизнеспособность палестинского государства. Аналитические доклады ИМИ Выпуск 2 (21) (p. 3 – 70) [žiūrėta 2018-09-19]. Prieiga per internetą: <http://www.old.mgimo.ru/files/33194/Fedorchenko-08-5.pdf>
66. Чернов С., (2009). Экономика, управление и учет на предприятии. Проблемы современной экономики 1 (29).
67. Batarlienė, N., (2014). Transporto sektorius tarp prioritetinių mokslo šakų. *Mokslo Lietuva*. [žiūrėta 2018-11-30]. Prieiga per internetą: <http://mokslolietuva.lt/2014/01/transporto-sektorius-tarp-prioritetiniu-mokslo-sriciu/>

PRIEDAI

1 priedas. UAB „Logista“ vertikalioji balanso analizė

Eil. Nr.	Straipsniai	2015 m.		2016 m.		2017 m.		2015 m. - 2016 m. pokyčio proc.	2016 m. - 2017 m. pokyčio proc.
	TURTAS	Eurais	Proc.	Eurais	Proc.	Eurais	Proc.		
A.	ILGALAIKIS TURTAS	46757600	55,00%	64823399	60,94%	73235452	60,89%	5,95%	-0,06%
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS	12058	0,01%	5081	0,00%	932	0,00%	-0,01%	0,00%
1.1.	Plėtros darbai								
1.2.	Prestižas								
1.3.	Programinė įranga	12058	0,01%	5081	0,00%	932	0,00%	-0,01%	0,00%
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės								
1.5.	Kitas nematerialusis turtas								
1.6.	Sumokėti avansai								
2.	MATERIALUSIS TURTAS	46745542	54,98%	64818318	60,94%	72585769	60,35%	5,96%	-0,59%
2.1.	Žemė	150000	0,18%	150000	0,14%	150000	0,12%	-0,04%	-0,02%
2.2.	Pastatai ir statiniai	10092830	11,87%	8563089	8,05%	7033484	5,85%	-3,82%	-2,20%
2.3.	Mašinos ir įranga	716873	0,84%	581546	0,55%	368843	0,31%	-0,30%	-0,24%
2.4.	Transporto priemonės	35672028	41,96%	55367635	52,05%	64759062	53,84%	-10,1%	-1,79%
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	113811	0,13%	51839	0,05%	30171	0,03%	-0,09%	-0,02%
2.6.	Investicinis turtas	-		-		-			
2.6.1.	Žemė								
2.6.2.	Pastatai								
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos) darbai			104209	0,10%	244209	0,20%	0,10%	0,11%
3.	FINANSINIS TURTAS	-		-		501863	0,42%	0,00%	0,42%
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos								
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms								
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos								
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos								
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms								
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos								
3.7.	Ilgalaikės investicijos								
3.8.	Po vieno metų gautinos sumos					501863	0,42%	0,00%	0,42%
3.9.	Kitas finansinis turtas								
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		-		146888	0,12%	0,00%	0,12%
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas					146888	0,12%	0,00%	-0,12%
4.2.	Biologinis turtas								
4.3.	Kitas turtas								
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	37956936	44,64%	41220597	38,75%	46590097	38,73%	-5,89%	-0,02%

1.	ATSARGOS	2124129	2,50%	2307568	2,17%	2464888	2,05%	-0,33%	-0,12%
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės	900520	1,06%	1560437	1,47%	1547992	1,29%	0,41%	-0,18%
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai								
1.3.	Produkcija								
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti								
1.5.	Biologinis turtas								
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti								
1.7.	Sumokėti avansai	1223609	1,44%	747131	0,70%	916896	0,76%	-0,74%	0,06%
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS	24996643	29,40%	28165392	26,48%	37681703	31,33%	-2,92%	4,85%
2.1.	Pirkėjų skolos	20292215	23,87%	22079780	20,76%	29167808	24,25%	-3,11%	3,49%
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos								
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos	1638196	1,93%	2039159	1,92%			-0,01%	-1,92%
2.4.	Kitos gautinos sumos	3066232	3,61%	4046453	3,80%	8513895	7,08%	0,20%	3,27%
3.	- TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS	-		-		-			
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos								
3.2.	Kitos investicijos								
4.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	10836164	12,75%	10747637	10,10%	6443506	5,36%	-2,64%	-4,75%
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS	304935	0,36%	323842	0,30%	456112	0,38%	-0,05%	0,07%
	TURTO IŠ VISO	85019471	100,00%	106367838	100,00%	120281661	100,00%	0,00%	0,00%
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI								
D.	NUOSAVAS KAPITALAS	38216488	44,95%	37574303	35,32%	34400055	28,60%	-9,63%	-6,73%
1.	KAPITALAS	57920	0,07%	57920	0,05%	57920	0,05%	-0,01%	-0,01%
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas	57920	0,07%	57920	0,05%	57920	0,05%	-0,01%	-0,01%
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)								
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)								
2.	AKCIJŲ PRIEDAI								
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS								
4.	REZERVAI	5792	0,01%	5792	0,01%	5792	0,00%	0,00%	0,00%
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas	5792	0,01%	5792	0,01%	5792	0,00%	0,00%	0,00%
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti								
4.3.	Kiti rezervai								
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	38152776	44,88%	37510591	35,26%	34336343	28,55%	-9,61%	-6,72%
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	9222957	10,85%	1710755	1,61%	3476453	2,89%	-9,24%	1,28%
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	28929819	34,03%	35799836	33,66%	30859890	25,66%	-0,37%	-8,00%
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS								
F.	ATIDĖJINIAI	-		-		-			
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai								
2.	Mokesčių atidėjiniai								
3.	Kiti atidėjiniai								

G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI	46802983	55,05%	68793535	64,68%	85700155	71,25%	9,63%	6,57%
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	22451566	26,41%	33250064	31,26%	39373719	32,73%	4,85%	1,48%
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai	17485657	20,57%	28911428	27,18%	36247101	30,14%	6,61%	2,95%
1.2.	Skolos kredito įstaigoms	4965909	5,84%	4338636	4,08%	3126618	2,60%	-1,76%	-1,48%
1.3.	Gauti avansai								
1.4.	Skolos tiekėjams								
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos								
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos								
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos								
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai								
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	24351417	28,64%	35543471	33,42%	46326436	38,51%	4,77%	-5,10%
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai	11077404	13,03%	16120276	15,16%	22263701	18,51%	2,13%	3,35%
2.2.	Skolos kredito įstaigoms					584746	0,49%	0,00%	0,49%
2.3.	Gauti avansai	391440	0,46%	822876	0,77%	318234	0,26%	0,31%	-0,51%
2.4.	Skolos tiekėjams	8379180	9,86%	12501374	11,75%	17157923	14,26%	1,90%	2,51%
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos								
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos								
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos	1032397	1,21%	800402	0,75%			-0,46%	-0,75%
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	845268	0,99%		0,00%	19273	0,02%	-0,99%	0,02%
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	1205985	1,42%	1769240	1,66%	3833418	3,19%	0,24%	1,52%
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	1419743	1,67%	3529303	3,32%	2149141	1,79%	1,65%	-1,53%
H.	SUKAUPLOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS					181451	0,15%	0,00%	0,15%
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	85019471	100,00%	106367838	100,00%	120281661	100,00%	0,00%	0,00%

2 priedas. UAB „Logista“ horizontalioji balanso analizė

Eil. Nr.	Straipsniai	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2015m. - 2016m. pasikeitimas		2015m. - 2016m. pasikeitimas	
	TURTAS	Eurais	Eurais	Eurais	Eurais	Proc.	Eurais	Proc.
A.	ILGALAIKIS TURTAS	46757600	64823399	73235452	18065799	39%	8412053	13%
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS	12058	5081	932	(6977)	-58%	(4149)	-82%
1.1.	Plėtos darbai							
1.2.	Prestižas							
1.3.	Programinė įranga	12058	5081	932	(6977)	-58%	(4149)	-82%
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės							
1.5.	Kitas nematerialusis turtas							
1.6.	Sumokėti avansai							
2.	MATERIALUSIS TURTAS	46745542	64818318	72585769	18072776	39%	7767451	12%
2.1.	Žemė	150000	150000	150000	-	0%	-	0%
2.2.	Pastatai ir statiniai	10092830	8563089	7033484	(1529741)	-15%	(1529605)	-18%
2.3.	Mašinos ir įranga	716873	581546	368843	(135327)	-19%	(212703)	-37%
2.4.	Transporto priemonės	35672028	55367635	64759062	19695607	55%	9391427	17%
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	113811	51839	30171	(61972)	-54%	(21668)	-42%
2.6.	Investicinis turtas							
2.6.1.	Žemė							
2.6.2.	Pastatai							
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialinio turto statybos (gamybos) darbai		104209	244209	104209		140000	134%
3.	FINANSINIS TURTAS	-	-	501863	-		501863	
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos							
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms							
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos							
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos							
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms							
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos							
3.7.	Ilgalaikės investicijos							
3.8.	Po vienerių metų gautinos sumos			501863	-		501863	
3.9.	Kitas finansinis turtas						-	
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-	-	146888	-		146888	
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			146888	-		146888	
4.2.	Biologinis turtas							
4.3.	Kitas turtas							
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	37956936	41220597	46590097	3263661	9%	5369500	13%
1.	ATSARGOS	2124129	2307568	2464888	183439	9%	157320	7%
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės	900520	1560437	1547992	659917	73%	(12445)	-1%
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai							
1.3.	Produkcija							
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti							
1.5.	Biologinis turtas							

1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti							
1.7.	Sumokėti avansai	1223609	747131	916896	(476478)	-39%	169765	23%
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS	24996643	28165392	37681703	3168749	13%	9516311	34%
2.1.	Pirkėjų skolos	20292215	22079780	29167808	1787565	9%	7088028	32%
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos							
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos	1638196	2039159		400963	24%	(2039159)	-100%
2.4.	Kitos gautinos sumos	3066232	4046453	8513895	980221	32%	4467442	110%
3.	TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS							
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos							
3.2.	Kitos investicijos							
4.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	10836164	10747637	6443506	(88527)	-1%	(4304131)	-40%
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SAŪNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS	304935	323842	456112	18907	6%	132270	41%
	TURTO IŠ VISO	85019471	106367838	120281661	21348367	25%	13913823	13%
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI							
D.	NUOSAVAS KAPITALAS	38216488	37574303	34400055	(642185)	-2%	(3174248)	-8%
1.	KAPITALAS	57920	57920	57920		0%	-	0%
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas	57920	57920	57920		0%	-	0%
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)							
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)							
2.	AKCIJŲ PRIEDAI							
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS							
4.	REZERVAI	5792	5792	5792	-	0%	-	0%
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas	5792	5792	5792	-	0%	-	0%
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti							
4.3.	Kiti rezervai							
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	38152776	37510591	34336343	(642185)	-2%	(3174248)	-8%
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	9222957	1710755	3476453	(7512202)	-81%	1765698	103%
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	28929819	35799836	30859890	6870017	24%	(4939946)	-14%
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS							
F.	ATIDĖJINIAI							
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai							
2.	Mokesčių atidėjiniai							
3.	Kiti atidėjiniai							
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI	46802983	68793535	85700155	21990552	47%	16906620	25%
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	22451566	33250064	39373719	10798498	48%	6123655	18%
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai	17485657	28911428	36247101	11425771	65%	7335673	25%
1.2.	Skolos kredito įstaigoms	4965909	4338636	3126618	(627273)	-13%	(1212018)	-28%
1.3.	Gauti avansai							
1.4.	Skolos tiekėjams							
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos							

1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos							
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos							
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai							
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	24351417	35543471	46326436	11192054	46%	10782965	30%
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai	11077404	16120276	22263701	5042872	46%	6143425	38%
2.2.	Skolos kredito įstaigoms			584746			584746	
2.3.	Gauti avansai	391440	822876	318234	431436	110%	(504642)	-61%
2.4.	Skolos tiekėjams	8379180	12501374	17157923	4122194	49%	4656549	37%
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos							
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos							
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos	1032397	800402		(231995)	-22%	(800402)	-100%
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	845268		19273	(845268)	-100%	19273	
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	1205985	1769240	3833418	563255	47%	2064178	117%
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	1419743	3529303	2149141	2109560	149%	(1380162)	-39%
H.	SUKAUPOTOS SAŪNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			181451			181451	
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	85019471	106367838	120281661	21348367	25%	13913823	13%

3 priedas. UAB „Logista“ pelno (nuostolių) analizė

Straipsniai	2015 m.	2016 m.	2017 m.	Struktūra, proc.			2015 m. - 2016 m. pasikeitimas			2016 m. - 2017 m. pasikeitimas		
				2015 m.	2016 m.	2017 m.	Eurais	Proc.	Proc. p.	Eurais	Proc.	Proc. p.
Pardavimo pajamos	112419986	133052855	154859552	100%	100%	100%	20632869	18%	0%	21806697	16%	0%
Pardavimo savikaina	100769549	128525614	146710044	90%	97%	95%	27756065	28%	7%	18184430	14%	-2%
Biologinio turto tikrosios vertės pokytis												
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11650437	4527241	8149508	10%	3%	5%	-7123196	-61%	-7%	3622267	80%	2%
Pardavimo sąnaudos												
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	-5061300	-6428497	-8595453	-5%	-4%	-6%	-1367197	27%	1%	-2166956	34%	-2%
Kitos veiklos rezultatai	3782057	4352904	5437785	3%	3%	4%	570847	15%	0%	1084881	25%	0%
Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos												
Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos												
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	1509976	556296	42993	2%	0%	1%	-953680	-63%	-2%	-513303	-92%	1%
Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas												
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	-1388474	-999135	-788937	-1%	-0,8%	-1%	389339	-28%	0%	-210198	-21%	0%
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	10492696	2008809	4245896	9%	1,2%	3%	-8483887	-81%	-8%	2237087	111%	2%
Pelno mokestis	1269739	298054	769443	1%	0,2%	1%	-971685	-77%	-1%	471389	158%	1%
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	9222957	1710755	3476453	8%	1%	2%	-7512202	-81%	-7%	1765698	103%	1%

4 priedas. UAB „Logista“ pajamų struktūra

	2015 metai	2016 metai	2017 metai
Pajamos	100%	100%	100%
Savikaina	90%	97%	95%
Bendrasis pelnas	10%	3%	5%
Veiklos sąnaudos	1%	2%	2%
Veiklos pelnas	9%	1%	3%
Pelno mokestis	1%	0%	1%
Grynasis pelnas	8%	1%	2%

1. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO EKSPERTINIO VERTINIMO ANKETA

Gerbiamas Eksperte,

Maloniai kviečiu Jus dalyvauti Kauno technologijos universiteto Ekonomikos ir verslo fakulteto magistrantės Aurelijos Vaidelytės atliekamame tyrime „Logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančios aplinkos“. Jūsų ekspertinis vertinimas labai reikšmingas įvertinant logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančius veiksnius.

Šis tyrimas – sudėtinė socialinių mokslų (ekonomikos krypties) magistro projekto „Logistikos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas“ dalis. Tyrimo tikslas – įvertinti logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakojančius veiksnius bei jų svarbą.

Klausimynas anoniminis. Apklausos duomenys bus analizuojami apibendrintai, todėl konfidencialumas garantuojamas.

Iš anksto dėkoju už skirtą laiką ir nuoširdų bendradarbiavimą!

Pagarbiai,

Ekonomikos katedros magistrantė Aurelija Vaidelytė

I. BENDRA INFORMACIJA APIE EKSPERTĄ

1.1. Jūsų lytis:

☐ Mot. ☐ Vyr.

1.2. Jūsų amžius:

☐ iki 25 metų ☐ 26 – 35 metai ☐ 36 – 45 metai

☐ 46 – 60 metai ☐ nuo 61 metų

1.3. Jūsų išsilavinimas:

☐ aukštasis (profesinio bakalauro/bakalauro kvalifikacinis laipsnis) ☐ aukštasis (magistro kvalifikacinis laipsnis ar jam prilygintas) ☐ aukštasis (daktaro mokslo laipsnis) ☐ kita (įrašykite) _____

1.4. Jūsų darbo patirtis pagal išsilavinimą:

☐ iki 3 metų ☐ nuo 3 iki 5 metų ☐ nuo 5 iki 10 metų ☐ 10 ir daugiau metų

1.5. Jūsų patirtis logistikos sektoriuje:

☐ iki 3 metų ☐ nuo 3 iki 5 metų ☐ nuo 5 iki 10 metų ☐ 10 ir daugiau metų

II. LOGISTIKOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMĄ ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI

2.1 Įvertinkite pagal svarbą aplinkas, įtakojančias logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą.

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Logistikos sektoriaus įmonių gyvybingumą įtakojančios aplinkos	Balas				
	Verslo vieneto šorinės aplinkos:	1	2	3	4	5
1.	Ekonominė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Politinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Socialinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Gamtinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Technologinė – mokslinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
	Verslo vieneto vidinės aplinkos:	1	2	3	4	5
1.	Personalas	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Organizacinė sistema	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Finansinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐

2.2. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą įtakančius ekonominius veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Ekonominiai veiksniai	Balas				
1.	Sektoriaus bendroji ekonominė situacija	1	2	3	4	5
2.	Rinkos konkurencija	1	2	3	4	5
3.	Ekonominis augimas	1	2	3	4	5
4.	Infliacija	1	2	3	4	5
5.	Užimtumas	1	2	3	4	5
6.	Palūkanų normos	1	2	3	4	5
7.	Valiutų kursų svyravimas	1	2	3	4	5
8.	Investicijų klimatas	1	2	3	4	5
9.	Veiklos vykdymo	1	2	3	4	5
10.	Boikotas, muitų politika	1	2	3	4	5
11.	Laisvosios ekonominės zonos	1	2	3	4	5
12.	Kaupimo lygis	1	2	3	4	5
13.	Mokesčiai, tarifai, kvotos	1	2	3	4	5
14.	Licencijavimas, netarifiniai barjerai	1	2	3	4	5
15.	Galimybės gauti Europos Sąjungos paramą	1	2	3	4	5
16.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5

2.3. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą įtakančius politinius – teisinius veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Politiniai – teisiniai veiksniai:	Balas				
1.	Valstybėje vykdoma vidaus politika	1	2	3	4	5
2.	Valstybės vykdoma užsienio politika	1	2	3	4	5
3.	Teisinis reglamentavimas	1	2	3	4	5
4.	Santykiai su šalies valdžios institucijomis	1	2	3	4	5
5.	Mokesčių sistema	1	2	3	4	5
6.	Paskolų politika	1	2	3	4	5
7.	Darbo santykių reguliavimas	1	2	3	4	5
8.	Konkurencijos reguliavimas	1	2	3	4	5
9.	Valstybinis reguliavimas	1	2	3	4	5
10.	Ekonomikos klasterių skatinimas	1	2	3	4	5
11.	Investicijos į plėtrą	1	2	3	4	5
12.	Muitų bei netarifinių kliūčių mažinimas	1	2	3	4	5
13.	Priklausymas ES, NATO bei tarptautinės sutartys	1	2	3	4	5
14.	Politinių partijų įtaka verslui	1	2	3	4	5
15.	Įėjimo į rinką reguliavimas	1	2	3	4	5
16.	AB, IĮ, UAB ir kt. įstatymai	1	2	3	4	5
17.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5

2.4. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą įtakančius socialinius veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Socialiniai veiksniai	Balas				
----------	-----------------------	-------	--	--	--	--

1.	Vartojimo pokyčiai	1	2	3	4	5
2.	Gamtosaugos problemos	1	2	3	4	5
3.	Švietimas	1	2	3	4	5
4.	Sveikatos apsauga	1	2	3	4	5
5.	Demografinė situacija	1	2	3	4	5
6.	Visuomenės tradicijų palaikymas	1	2	3	4	5
7.	Migraciniai procesai	1	2	3	4	5
8.	Požiūris į užsienio piliečius	1	2	3	1	2
9.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5

2.5. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą įtakančius gamtiniai veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Gamtiniai veiksniai	Balas				
1.	Geografinė vieta	1	2	3	4	5
2.	Klimato sąlygos	1	2	3	4	5
3.	Energetikos infrastruktūra	1	2	3	4	5
4.	Riboti ištekliai ir jų reguliavimas	1	2	3	4	5
5.	Aplinkosaugos reguliavimai	1	2	3	4	5
6.	EURO standartai	1	2	3	4	5
7.	Aukšti gamtos saugos normatyvai	1	2	3	4	5
8.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5

2.6. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą įtakančius technologinius–mokslineis veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Technologinė – mokslinė veiksniai	Balas				
1.	Valstybės technologijų politika	1	2	3	4	5
2.	Naujos technologijų galimybės	1	2	3	4	5
3.	Verslo vienetų technologinis lygis	1	2	3	4	5
4.	Progresyvių technologijų prioritetai	1	2	3	4	5
5.	Inovacijų taikymas	1	2	3	4	5
6.	Informacinių technologijų plėtra	1	2	3	4	5
7.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5

2.7. Suskirstykite pagal svarbą logistikos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą įtakančius vidinės aplinkos veiksniai:

(1 – visiškai nesvarbus, 2 – nelabai svarbus, 3 – vidutiniškai svarbus, 4 – svarbus, 5 – labai svarbus. Skirtingi elementai gali būti vertinami vienodais balais).

Eil. Nr.	Vidinės aplinkos veiksniai	Balas				
	Personalas	1	2	3	4	5
1.	Darbo santykiai	1	2	3	4	5
2.	Darbuotojų kvalifikacija	1	2	3	4	5
3.	Vadovų kompetencija	1	2	3	4	5
4.	Kvalifikacijos kėlimas	1	2	3	4	5
5.	Motyvacija	1	2	3	4	5
6.	Kitas (įrašykite)...	1	2	3	4	5
	Organizacinė sistema	1	2	3	4	5
1.	Veiklos struktūra	1	2	3	4	5
2.	Veiklos strategija	1	2	3	4	5
3.	Darbo sistema	1	2	3	4	5
4.	Vidinė komunikacija	1	2	3	4	5
5.	Procedūros	1	2	3	4	5
6.	Valdžios struktūra	1	2	3	4	5

7.	Marketingo strategija	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
8.	Kitas (įrašykite)...	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
	Finansinė aplinka	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
1.	Pastatai, įrengimai, ilgalaikis turtas	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
2.	Investavimo galimybės	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
3.	Resursai	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
4.	Žaliavos	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
5.	Kitas (įrašykite)...	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐

Dėkoju už skirtą laiką ir nuoširdų bendradarbiavimą! Sėkmės tolimesnėje veikloje!

Anketą sudarė magistrantė Aurelija Vaidelytė
Kauno technologijos universitetas
Ekonomikos ir verslo fakultetas
Donelaičio g. 20, LT-44309 Kaunas
Mokslinio darbo vadovas prof. dr. Valentinas Navickas
Užpildytą anketą prašome siųsti el. paštu: aurelija.vaidelyte@ktu.edu